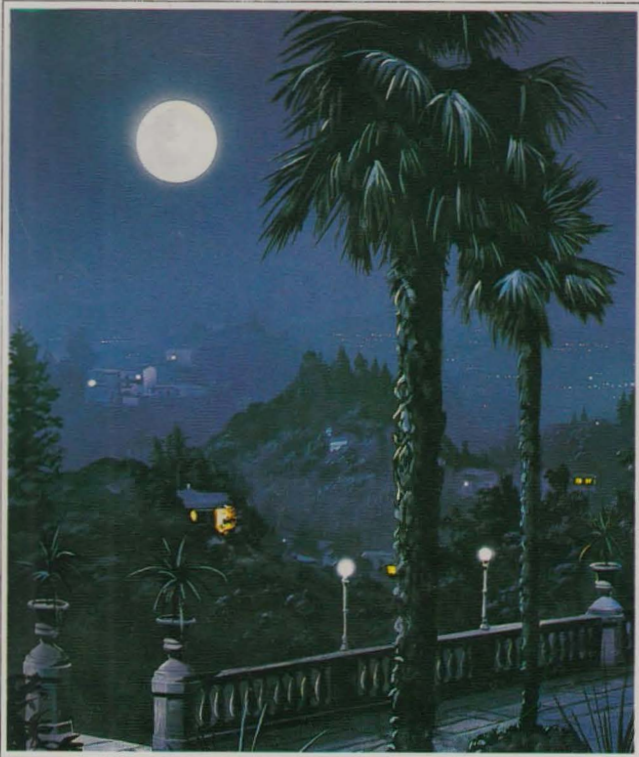

Marguerite Duras

KONSOLOS
YARDIMCISI

Türkçesi
ELA GÜNTEKİN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevinde basıldı ve ciltlendi. (1995)
Dizgi: Scrap Kılıç

Marguerite Duras

KONSOLOS

YARDIMCISI

ROMAN

Türkçesi
ELA GÜNTEKİN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray. İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Ozgün adı
Le Vice-consul

MARGUERITE DURAS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
BÜTÜN KİTAPLARI

BAHÇE / *roman*
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / *roman*
SEVGİLİ / *roman*
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / *roman*
KONSOLOS YARDIMCISI / *roman*
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / *roman*

1

ISBN 975-510-650-2
© Éditions Gallimard 1965 / Ork Telif Ajansı
Can Yayınları Ltd. Şti. (1995)

Jean C. için

Genç kız yürüyor, diye yazıyor Peter Morgan.

Ne yapıp da da geri dönmemeli? Kaybolmam gerek. Bilmiyorum nasıl. Öğreneceksin. Kaybolmak için bir ipucu isterdim. Hiçbir art düşüncesi olmamalı insanın, bildik yerlerden hiçbirini tanımamaya hazırlamalı kendini. Adımlarını ufkun en amansız noktasına yöneltmeli, her yöne dağılan binlerce setin ne hikmetse kesiştiği uçsuz bucaksız bataklık alana.

Yapıyor bunu. Günler boyunca yürüyor, setleri izliyor, kiminden uzaklaşıyor, suları aşıyor, dümdüz gidiyor, daha ötelerdeki başka bataklıklara yöneliyor, baştan başa katediyor, onlardan ayrılıp başka bataklıklara doğru ilerliyor.

Hâlâ Tonle-Sap Ovasında, çevresini hâlâ tanıyabiliyor.

Ulaşmak istediğiniz ufuk noktasının, öyle görünse bile en amansız nokta olmayabileceğini; amansızlığın, aksine en beklenmedik yerde karşınıza çıkabileceğini öğrenmeniz gerek.

Başını öne eğmiş, ufkun en amansız noktasına varıyor; başını öne eğmiş, balçığın içindeki kabukluları tanıyor, Tonle-Sap'ın kabukluları bunlar.

Size itici gelen bir şeyi günün birinde çekici bulmak için kararlı davranmanız gerekir, onu kovarken anasının böyle birşeyler dediğini anımsıyor. Genç kız kararlı davranıyor, davrandığını sanıyor, yürüyor, umudu kırılıyor: Ben daha çok küçüğüm, geri döneceğim. Dönersen, diyor anası, pirincine zehir katar seni öldürürüm.

Başı önünde yürüyor, yürüyor. Yaman bir gücü var. Açlığı gücü kadar yaman. Tonle-Sap'ın düzlüğünde dönüp duruyor, gökyüzü ve yer düz bir çizgide bütünleşiyor, genç kız bir yere varamadan yürüyor. Mola veriyor, yeniden yola koyuluyor, gökkubbenin altında yeniden yola...

Açlık ve yürüyüş Tonle-Sap topraklarına işliyor, yeni açlıklara, yeni yürüyüşlere gebe kalıyor. Ekilen tohum tuttu. İleri gitmenin hiçbir anlamı yok. Uykusunda, anası, elinde

sopayla ona bakıyor: Yarın gün doğarken git buradan, kocasız kocayacak gebe kız bozuntusu, benim görevim sağ kalanlara karşı, sırası gelince bizi bırakıp gidecek olanlara... uzaklara git... Asla geri dönme... Asla!.. çok uzaklara git... öyle ki, bulunduğun yer aklımın ucundan bile geçmesin... ananının önünde yere kapanın, sonra git buradan.

Babası şöyle demişti: Kuşlar Ovasında bir akrabamız olacaktı, onun fazla çoluk çocuğu yok, bakarsın seni hizmetçi olarak yanında tutar. Kız hangi yöne gideceğini henüz sormuyor. Yağmur her gün boşanıyor. Gökyüzü allak bulak, bulutlar kuzeye doğru koşuyor. Tonle-Sap Gölünde yol alan mavnalar var. Karşı kıyı ancak kasırgalardan sonra güneş parıldadığında belirliyor: Gökyüzüyle suyun arasında bir dizi mavi palmiye...

Yola çıktığında karşı kıyı hep gözünün önündeydi. Oraya hiç gitmemişti. O kıyıya ulaşacak olsa kaybolmaya başlar mıydı? Hayır, çünkü karşıdan, doğduğu kıyıyı görebilecekti. Tonle-Sap'ın suları durgundur, çamurludur, akıntılar gözle görülmez, ürkütücüdür.

Artık gölü görmüyor. Yeniden, her yöne dağılan setlerin kesiştiği uçsuz bucaksız bomboş bataklık alanda buluyor kendini. Şimdilik kimseler yok. Hiçbir kıpırtı yok. Uçsuz bucaksız bataklık alanı aşıyor. Geride bıraktığı göz kamaştırıcı madeni düzlük, boşanan yağmurla birlikte gözden kayboluyor. Burada yaşayanlar var.

Bir sabah karşısına bir ırmak çıkıyor. Suyun akışında insanı rahatlatan, yüreklendiren bir şey var, sakın bir yürüyüş. Babası bir gün şöyle demişti: İnsan Tonle-Sap'ı izlerse hiç kaybolmazmış, kıyıları izleyerek or ya da geç bir yere varabilirmiş, göl bir tatlı su okyanusuymuş, bu yörede çocuklar hayatta kalıyorlarsa, bunu Tonle-Sap'ın balık kaynayan sularına borçlularmış. Önüne çıkan ırmağın akıntısına karşı üç gün boyunca yürüyor. Irmağın bittiği yerde kuzeye, gölün kuzeyine varacağını hesaplıyor. Yüzünü göle çevirip duracak, orada kalacak. Her molada taraklı ayaklarına bakıyor, tabanları tekerlek lastiği gibi duyarsız, okşuyor ayaklarını.

Orada piriñ filizi, hintkirazı ağaçları, muz bahçeleri var. Altı gün boyunca yürüyor.

Duruyor. Irmağa varmak için, ırmak boyunca yürüdüğünden daha fazla mı yol almıştı? Irmağı izlemeyi sürdürüyor, bükümlerinden hiç ayrılmıyor, geceleri kimi zaman yüzüyor, yeniden yola koyuluyor. Çevresine bakıyor: Karşı kıyıdaki mandalar, daha önce gördüklerinden daha bodur değil mi? Duruyor. Çocuk günden güne kımıl kımıl; karnında balıkların savaşı, hınzır çocuğun sessizce oynadığı keyifli bir oyun sanki.

Soruyor: Kuşlar ovası ne tarafta? Öğrenince, aksi yöne gitmeyi geçiriyor içinden. Kaybolmanın diğer bir yolunu arıyor: Kuzeye yönelecek, köyünü geride bırakacak, sonrası Tayland. Tayland'a varmadan bir yerde dururum. Irmak kuzeyde son buluyor. Böylece, suyu izleme alışkanlığından kurtulmuş olurum. Tayland'a varmadan önce bir yer bulup kalırım, diye düşünüyor. Gözünde güney, denizde eriyip gidiyor. Kuzey sabit.

Kuşlar ovasının nerede olduğunu kimse bilmiyor. Yürüyor. Tonle-Sap'ın ve ona karışan tüm kollarının kaynağı kuzeydir. Bu ırmaklar, saç tutamları gibi bir araya toplanmıştır, onları taşıyan baş güneye dönüktür. Saçların köküne tırmanması gerek, oradan baktığında, bütün güney bölgesi ayaklarının altına serilecek, doğduğu köy dahil... Bodur manda sürüleri, pembeleşen kayalar, piriñ tarlalarında da bu kaya parçalarına rastlandığı oluyor. Bu farklı görüntüler yanlış yönde olduğu anlamına gelmez. Köyünün civarında dolandığı artık yeter, yola çıkarken kendini kandırıyordu, ilk yürüyüşünde de içinden pazarlıklıydı: şimdi gerçekten yola çıktım, diye düşünüyor, yolunu seçtim, kuzeye gidiyorum.

Yanılmış. Kaynağı güneyde, Cardamom Dağlarında olan Stung Pursat Irmağını izlemiş. Ufuktaki dağlara bakıyor, orasının Tayland olup olmadığını soruyor; değil, diyorlar, orası Kamboçya. Günün ortasında bir muz bahçesinde uyuyakalıyor.

Açlık dayanılmaz oldu, dağın tuhaflığının pek önemi yok, uyutuyor insanı. Açlık onu dağda bastırıyor, uyumaya başlıyor, uyuyor, uyanıyor, yürüyor. Kimi zaman dağlara doğru yürüyor, kuzeye gidermiş gibi. Uyuyor...

Yiyecek arıyor, uyuyor... Yürüyüşü Tonle-Sap'taki gibi değil artık, yerinde sayıyor, dönüp duruyor. Bir kentin çevresini dolanıyor, Pursat, diyorlar. Pursat'ı geride bırakıyor, bir sağa bir sola gidiyor, sonuçta neredeyse düz bir çizgi izleyerek dağlara doğru yürüyor. Tonle-Sap'ın nereden, ne tarafta olduğunu hiç mi hiç sormuyor. Şu tarafta, bu tarafta derler, insanı yanıltırlar, diye düşünüyor.

Terk edilmiş bir taşocağının önünden geçiyor, içine giriyor, uyuyor. Burası Pursat dolayı. Taşocağının girişinden baktığında damlar görüyor. Daha önce anımsadığında, yola çıkalı iki ay olmuştu, şimdi bilmiyor... Pursat bölgesinde binlerce kişi dolanıyor; kovulmuş kadınlar, ihtiyarlar, neşeli zevzekler karşılaşıyor, yiyecek arıyor, ama birbirleriyle konuşmuyorlar. Doğa, aç koma beni!.. Meyveler var, çamur var, renkli taşlar var. Irmağın kıyısında tembel tembel dolaşan balıkları yakalamayı henüz beceremiyor. Anası şöyle demişti: Karnını doyurmaya bak, sakın ananı özleyeyim deme, karnını doyurmaya bak sen. Öğle uykusu saatinde uzun uzun yiyecek arıyor. Ova, kemirecek birşeyler ver bana. Buldukça meyve topluyor: yabanmuzunu, pirinç filizi, hintkirazı. Topladıklarını taşocağına taşıyor ve yiyor, pirinç filizlerini çiğniyor, ılık, şekerli özü yutuyor. Uyuyor. Ne çok pirinç filizi, ne çok hintkirazı gerek ona. Uyuyor, uyanıyor; karşıya bakıyor. Taşocağının sağında, Pursat'ın bulunduğu tepenin dışında gençliğinin düz çizgisi yerle gök arasında uzanıyor. Başka hiçbir şey görünmüyor. Bomboş alanların hayatla kaynayabileceğini bilmiyordu. Buraya gelene kadar Tonle-Sap Ovasının böylesine bomboş bir alan olduğunu düşünmemişti... Taşocağının solunda Cardamom Dağları var, gökyüzünde ağaçlar, dağın yamacına açılmış kocaman, pembe-beyaz çukurlar; gürültüler geliyor oradan, makinelerin zincir şakırtıları, düşen ağır kayaların gümbürtüsü, insan

bağırtiları... Bu sesler kaç zamandır kulaklarında yankılanıyor.

Cardamomlar nicedir dikiliyor, önünde, ardında. Nice-
dir bakıyor yağmurdan sonra bir kil bulamacına dönen bu
ırmağa, onu buralara sürükleyen bu başka ırmağa.

Karnı şişiyor. Her gün biraz daha kısalan elbisesinin
kumaşını giderek geriyor, yürürken dizleri çıplak. Belki de
yüksekliğin etkisindedir, karnı çok pürüzsüz, taşların arasın-
da ılık ve yumuşacık, dişlenebilecek bir yiyeceği çağrıştırı-
yor. Yağmur sık sık boşanıyor. Yağmur dinince açlığı artı-
yor. Pirinç filizi, hintkirazı, her şeyi silip süpürüyor çocuk.
İşin garibi, ne yese doymuyor.

Uyanıyor, dışarı çıkıyor. Tonle-Sap'ın kuzeyinde yaptı-
ğı gibi taşocaklarının çevresinde dolanmaya başlıyor. Yolda
birine rastlıyor, Kuşlar Ovasının ne tarafta olduğunu soru-
yor. Bilmiyorlar, yanıt vermek istemiyorlar. O ısrarla soru-
yor, göstermeyi her reddedişlerinde Kuşlar Ovası aklına da-
ha çok takılıyor, çakılıp kalıyor. Bir kez, bir ihtiyar yanıt ve-
riyor: Kuşlar Ovası mı? Mekong'u izlemek gerek, öyle sanı-
yorum. Peki Mekong nerede? Stung Pursat boyunca Ton-
le-Sap Gölüne kadar inmek gerekir. Oraya varınca güneye
doğru devam et... Bütün ırmaklar her zaman, her yerde de-
nize doğru akar. Su Kuşlar Ovası da denize yakındır. Amma
da çok şey biliyorsunuz. Peki, Stung Pursat'ın kaynağına
doğru çıkılırsa? Aşılmaz dağların eteğine varılır sanırım. Ya
dağların ardında? Siyam Körfezi varmış, derler. Yerinizde
olsam evlâdım, güneye doğru giderdim; Tanrı orada daha
merhametliymiş, derler.

Artık Tonle-Sap'ın hangi yönde olduğunu ve kendi ko-
numunu biliyor.

Pursat dolayındaki taşocağında kalıyor.

Dışarı çıkıyor, köy dışında bir saz kulübenin önünde
duracak olursa kovuluyor, ama köydeki saz kulübelerin
önünden kovulmuyor. Köy dışında bir saz kulübeden belli
bir uzaklıkta durup beklerse, bir süre sonra yine kovuluyor,
köylerde de durum değişmiyor. Irmak boyunca sazlıkların
arasına gizleniyor, diğer dilenci kadınlar gibi dikkat çekme-

den köylerden geçiyor; bu kadınlar küçük pazar yerlerine sokuluyorlar, karşılarında çorba satıcıları çıkıyor, tezgâhların üstünde göz kamaştıran domuz etleri görüyorlar, mavi sinek bulutları da onlarla birlikte bakıyor, ama daha yakından. Pazardaki ihtiyar kadınlardan ya da çorba satıcılarından bir çanak pirinç istiyor. Yalnız pirinç değil, domuz kemiği, balık da istiyor, yani kokmuş balık. Bana kokmuş bir balık verse-niz ne çıkar? Gencecik olduğu için kimi zaman veriyorlar. Ama kural, geri çevirmek: Hayır, olmaz, sonra yarın yine gelirsin ve öbür gün ve... haline bakıyorlar: Hayır.

Taşocağının içinde, yerde saçlar buluyor, kendi saçları. Çekiyor, tutam tutam dökülüyor, canı yanmıyor, yalnızca saç bunlar; acı onun önünde, karnında, açlığında. Açlık onun önünde, artık geriye bakmıyor, yolda yitireceği ne kaldı? Yeniden biten saçlar kuştüyü gibi incecik, o artık pis bir Budist dilenci, gerçek saçları bir daha bitmeyecek, kökleri Pursat'ta öldü.

Yeni barınaklar buluyor, yazılı sınır taşlarına, dağın yamacına açılmış kocaman pembe, yeşil çukurlara aşına artık. Akşamları taşocağına dönüyor, ocak korunaklı ve zemini kuru, kıyıdağinden çok daha az sivrisinek, daha az güneş var, gözlerini faltaşı gibi açarak dışarıdaki ışığa bakabileceği daha çok gölge var. Uyuyor.

Taşocağının içinden yağmuru seyrediyor. Mermer dağında düzensiz aralıklarla patlamalar oluyor, karga sürüleri göğe fırlıyor, sazlıkların arasında Stung Pursat'ın suları gündün güne yükseliyor; köpekler geçiyor, hırlamadan; durmadan kız çağırıyor onları, ama geçip gidiyorlar. Ben yiyecek kokusu taşımayan bir kızım, diyor kendi kendine.

Kusuyor, çocuğu kusmaya çalışıyor, içinden söküp atmaya, ama hintkirazlarının ekşi suları geliyor ağzına. Çok uyuyor, uykucunun biri oldu, bu da yetmiyor, çocuk onu gece gündüz yiyor. Genç kız dinliyor ve kemirilen karnından gelen takırtıyı duyuyor; kaba etlerini, kollarını, yanaklarını yedi bitirdi –yokluyor onları, Tonle-Sap'tayken oldukları yerde şimdi çukurlar var–, saçlarının kökünü, her şeyi sildi süpürdü, yavaş yavaş onun yerine geçiyor; tek yemediği,

onun açlığı. Midesindeki delici ateş, uykusunda kızıl güneş gibi parıldıyor.

Gözle görülmeyen birşeyler oluyor sanki, dış dünyaya göre kendisini daha iyi algılıyor, sanki için için büyüyor. Onu saran karanlık yırtılıyor, aydınlanıyor. Buldu: Ben zayıf bir kızım, karnımın derisi geriliyor, çatlamaya başlıyor, karnın sıska uyluklarıma sarkıyor. Ben evimden kovuldum, çocuk bekleyen çok zayıf bir kızım.

Uyuyor: Ben uyuyan biriyim.

Midesinin ateşi onu uyandırıyor, kavruluyor içi, bu kus-tuğu kan; artık ekşi hintkirazlarını yememeli, yalnızca pirinç filizi. Arıyor. Doğa, şu fareyi öldürmek için bir bıçak ver bana. Yerde, ırmak yatağının yuvarlak çakıllarından başka bir şey yok. Yüzüstü dönüyor, karnını çakıllara yaslıyor, gurultu kesiliyor, kesiliyor, tamamen kesiliyor, boğulacak sanki; doğruluyor, gurultu yeniden başlıyor.

Taşocağının girişindeki gediğin ötesinde Stung Pursat giderek yükseliyor.

Taştı taşacak.

Sarımsı bir su taşıyor, ırmaktaki sazlar kıskıvrak yakalandı, sessizce ölüme teslim oldu. Genç kız sarı sulara bakıyor. Gözleri sabitleşiyor, sazların yüzüne çakıldığını duymuyor. Boğulmuş sazlara dalmışken bir şey duymuyor insan, açlık, kendisini boğan bu güce yenik düşüyor. Terk etmeli, terk etmenin bir yolunu bulmalı. Yeniden sarı sulara, boğulmuş sazlara bakıyor: Açlık sanki onlarla besleniyor. Oysa bu bir düş, açlık bir anda son hızla geri dönüyor ve bindiriyor. Genç kız bu yükün altında eziliyor, bu dalgayı göğüsleyemeyecek, haykırıyor. Stung Pursat'a artık bakmamaya çalışıyor: Hayır, hayır unutmuyorum, ben buradayım, ellerimin olduğu yerde.

Taşocağının yanından balıkçılar geçiyor. Kimileri görüyor onu. Ama çoğu dönüp bakmıyor. Birlikte ormana gittiğimi komşunuz da Tonle-Sap'ta balıkçıydı. Anlamak için daha çok küçüğüm. Diri, taze şeyler yiyor, muz ağaçlarının en körpe muzlarını. Geçen balıkçılara bakıyor, gidip geliyorlar, onlara gülümsüyor. Giderek taşocağının dışında

olanlar, içinde olanlardan farklı olmaya başlıyor. Oradaki gelgit, buradakinden farklı. Bir mermer kıymığına basıp ayağını kesmesi gibi küçük aksiliklerin dışında her şeyin nasıl başladığını unutmaya eğilimli, unutuyor gebe kaldığı için kovulduğunu, bir ağaçtan, çok yüksekten düşercesine canı yanmadan gebe kaldığını.

Anası demişti ki: Yaşınız on dörtmüş, on yediymiş, bize bu mavalları okuma, biz de geçtik o yaşlarda, sizden âlâ gördük; susun, biz her şeyi biliyoruz. Bu yaşta olmanın ne olduğunu hâlâ bildiğini ileri sürüyorsa yalan söylüyor. Pursat çevresinde, göğün altında, yenebilen çamur olduğunu biliyor muydun? Stung Pursat'ın sular altında bıraktığı topraklarda sizi garip şekilde kendinizden geçiren görüntüler olduğunu? Günün birinde, taşocaklarındaki patlamaları ve kargaları sana anlatırım belki, çünkü yine göreceğim seni, yine görecektir yaştayım; hem, sen ve ben hayatta olduğumuza göre niçin olmasın? Senden başka kime anlatabilirim, beni kim dinler, kim ilgilenir, olmayan yiyeceği sana yeğlememden kime ne? Günlerce, haftalarca, saat saat, dakika dakika, olmayan yiyeceği gözlerinin önüne getiriyor ve tapıyor ona. Kendisini kovan o cahil kadına şunu söylemek için geri dönecek: Seni unuttum.

Günün birinde, çocuğun açlığı onu taşocağından çıkarıyor, günbatımında Pursat'ın titrek ışıklarına doğru yürüyor. Çoktandır görüyordu o ışıkları, ama yaklaşmaya cesaret edemiyordu. Oysa taşocağında kalmayı yeğlediye, oradan o ışıkları görebildiği içindi. Işıklar, yiyecek demek. Bu akşam çocuğun açlığı bu ışıklara saldıracak.

Küçük kentin sokaklarında, bir tezgâhın önünde duruyor, sonra yürüyor, satıcı kadın bir an uzaklaştı, genç kız tuzlu bir balık aşırıyor, onu koynuna sokuyor, memelerinin arasına, taşocağının yolunu tutuyor. Pursat çıkışında bir adam durup ona bakıyor, nereden geldiğini soruyor; kız, Battambang'dan, diyor... Koşmaya başlıyor, adam gülüyor. Kovulmuş mu? Evet. Adamla birlikte karnına bakıp gülüyor. İçi rahat, balık için durdurmamış onu, aşırıldığını görmemiş.

– Battambang.

Çok gergin bir davulun üstünde bu üç hece aynı yoğunlukla çınıyor, vurgusuz: Baattamambbanangg. Adam bu adı duyduğunu söylüyor. Kız kaçıp gidiyor.

Battambang. Söyleyecek başka bir şey yok. Taşocağına dönerken balığı dişliyor, tuzdan ve tozdan takır takır balık. Hava kararınca taşocağından çıkıyor, uzun uzun yıkıyor onu, ağır ağır yiyor. Ağzı sulanıyor, tükürük fışkırıyor, tuz bu, gözlerinden yaşlar boşanıyor, salyaları akıyor, uzun süredir tuz yemedi, fazla geldi, çok fazla, yere yığılıyor ve yatığı yerden besini yemeği sürdürüyor.

Uyuyor. Uyandığında karanlık iyice bastırmış. Garip bir şey fark ediyor: Çocuk balığı yemiş, onu da almış elinden. Kımıldamıyor: Bu gece açlık daha beter olacak, açlık ne yapmak ister de o istemez? Battambang'a dönmek istiyorum, bir çanak sıcak pirinç, sonra büsbütün giderim. Sıcak pirinci istiyor, istiyor, o iki sözcüğü söylüyor: Sıcak pirinç. Pirinç falan yok. Yerden bir avuç toz alıp ağzına atıyor. İkinci kez uyandığında ağzına tozları attığını anımsamıyor, gecenin karanlığına bakıyor, tozun neredeyse sıcak pirincin yerini tuttuğunu anlamıyor.

Gecenin karanlığına bakıyor, anlamıyor.

Çocuk doğmadan önce, iki kez uyandığı ilk gece bu. İleride de böyle geceler olacak. Mekong'a ulaştıktan çok sonra, bir gece, farkına bile varmadan ırmak boyundan ayrılacak ve uyandığında kendini bir ormanda bulacak... Hayır, Kalküta'da asla böyle bir şey olmaz, yiyeceği tozla karıştırmaz. Kalküta'ya vardığında her şeyi titizlikle ayırdedebiliyor; gerçi akli uçup gitmiş, ermiyor, ama hayatının akışını onun adına düzenleyen başka bir şey var.

Taşocağına bir balıkçı girdi, sonra bir diğeri. Çocuğa çarpıp duruyorlar, bu fare önünde sonunda çıkacak oradan. Balıkçıların verdiği parayla birçok kez Pursat'a gidip geliyor, pirinç alıyor, bir konserve kutusunda pişiriyor, ona kibrit veriyorlar, sıcak pirinç yiyor. Çocuk tamamına ermek üzere. İlk günlerin açlığı asla geri gelmeyecek.

Pursat'ta ışık Cardamom Dağlarını perdeler; ufuk çizgisini, Stung Pursat'ı, vinçlerin gürültüsünü siler, kendini kapıp koyveren kimseyi uykuya sürükler, kaygılı düşlerle besler, diye yazıyor Peter Morgan.

Genç kız uyanıyor, bakınıyor, bu ışığın altı ay süreceğini biliyor, dağlar görünmüyor artık, ne de ufuk çizgisi. Karnı bu sabah çok ağırlaşmış, sarkıyor. Genç kız doğruluyor, taşocağından çıkıyor ve alacakaranlığın ışığında uzaklaşıyor.

Son günlerde balıkçılara bir tiksinti gelmişti, çünkü kafası büsbütün kelleşmiş, karnı da sıskalığına oranla fazla irileşmişti.

İlk günlerin açlığı asla geri gelmeyecek, bunu biliyor. Çocuk tamamına ermek üzere. Bunu da biliyor, ayrılıyorlar. Evet öyle, çocuk neredeyse hiç kıpırdamıyor, hazır, ondan kopmak için azıcık daha güçlenmeyi bekliyor.

Yola çıkıyor, doğuracak bir yer bulmaya gidiyor, bir kovuk, doğduğunda çocuğa sahip çıkacak ve kendisinden büsbütün ayıracak birini arıyor, onu kovan bezgin anasını arıyor. Hiçbir bahaneyle geri dönmemelisin. Bilmiyordu bu kadın, her şeyi bilmiyordu, bin kilometrelik dağ yolu bile olsa hiçbir şey bu sabah yanına dönmeme engel olamazdı. Aptal kadın, şaşkınlığından beni öldürmeyi unutursun, pis kadın, her şey senin yüzünden. Sana geri vereceğimi bu çocuğu, sen de alacaksın, fırlatacağım onu sana ve sonsuza kadar kaçıp gideceğim. Bu alacakaranlığın ışığında bazı şeyler sona ermeli, bazıları yeniden başlanmalı. Anası, evet anası yapacak ebeliğini. Ve doğumla yeniden doğacak genç kız, kuş mu olur, çiçek açmış şeftali mi?

Hepsi, Pursat bölgesindeki tüm genç kızlar önu sıra yollara düşmüş, yaz musonunun ışığından kaçmaya çalışıyorlar, doğurmak ya da uyumak falan için.

İhtiyarın sözleri kulağında. Stung Pursat'ın akıntısına karşı gidiyor. Geceleri yürüyor. Puslu güneşi istemiyor, dayanamıyor buna. Onu öldürmek gerekiyorsa kararı sen ve-

receksin. Bu ışık çağırıyor, anayı çağırıyor, sorumsuzluk çağına yeniden dönüşü.

Yürüyor.

Bir hafta boyunca yürüyor. İlk günlerin açlığı asla geri gelmeyecek.

İşte karşısında, doğduğu topraklardaki büyük göl. Duruyor. Korkuyor. Bezgin anası saz kulübenin kapısından onun geldiğini görecektir. Anasının bakışında bezginlik: Hâlâ hayatta mısın sen, ölü sandığımı? En büyük korkusu bu, geri dönen yavrusunun yaklaştığını gördüğü andaki hali.

Bütün bir gün boyunca kararsız kalıyor. Göl kıyısında, manda çobanlarının barınağında, bu bakışın altında donakalıyor.

Ertesi gece kararını uyguluyor. Tonle-Sap'ın akıntısına karşı yürüyor, evet. İhtiyar adamın dediğinin aksini yapıyor. Ne yani, anası buna hakkı olduğunu bilmiyor mu? Bilmiyorsa öğrenecek. Elinde sopa, içeri girmesini yasaklayacak, onu tanıyacak, ama içeri almayacak. Bu kez görürsün sen...

Onu bir daha görmeli ve muşonda yeniden yola koyulmalı. Bu çocuğu geri vermeli ona.

Bütün bir gece ve bütün bir sabah yürüyor.

Pirinç tarlalarının arasında pirinç tarlaları. Hava ağır. Güneş doğar doğmaz insanın başına kurşun gibi işliyor. Her taraf sular altında, gökyüzü öylesine basık ki, pirinç tarlalarıyla iç içe. Hiçbir yeri tanıyamıyor. Yürümeye devam.

Korkusu giderek artıyor, adımlarını sıklaştırıyor.

Uyandığında, karşısında zengin bir pazar yeri, oraya doğru gidiyor. Kokular, onun köyünün yiyecek kokuları... Demek yanılmamış; evine yaklaşıyor.

Daha iyi görmek için köşe başındaki bir kulübenin önüne çömelmiş, bakıyor ve bekliyor. Bunu daha önce de yapmış, pazarların toplanmasını beklemişti. Ama bugün bir beklediği var ve beklediğini görüyor.

Ana-babası pazar yerinin öbür ucundan geliyor. Onları görmeye dayanamıyor, saygıyla yere kapanıyor, uzun uzun. Doğrulduğunda anasını görüyor, pazar yerinin öbür ucundan ona gülümsüyor.

Henüz delilik değil bu. Korkunun gerisinde gizlenen açlık yeniden bastırıyor, etlerin görüntüsü, çorba kokuları başına vuruyor. Anasına duyduğu aşk, karmakarışık sözcüklerle dile geliyor; tütsüler tütüyor, fişekler patlıyor. Kendi kendine konuşuyor, Tanrıya şükrediyor. Pazar yeri gözlerinin önünde esritici bir hızla fır dönüyor.

Bu ne şenlik!

Mandaların çektiği bir arabaya tünemiş kardeşlerini görüyor, işaret ediyor, onlar da kendisini parmakla gösterip gülüyor, tanıdılar onu, yeniden yere kapanıyor, öyle kalıyor, yüzü toprağa dayalı. Yerde, önüne bırakılmış bir çörek. Hangi el bunu ona vermiş olabilir, anasının elinden başka?

Yiyor ve uyuyakalıyor.

Uzandığı yerde uyuyor, saz kulübenin köşesinde

Uyandığında, kavurucu ve ölgün bir ışık kaplamış alanı, pazar yeri yok olmuş, ailesi nerede? Onu yeniden yollara mı saldılar? Anımsadığını sanıyor, anası: Bizim dönmemiz gerek, dememiş miydi?

Ya anası değil de bir başkası mıydı, tehlikeyi gören, karnının halini gören ve eve dönmesi gerektiğini söyleyen kadın? Anasının az çok benzeri.

Akşama kadar saz kulübenin köşesinde kalıyor. Bir kadın ona bir çanak pirinç veriyor. Anlamaya çalışıyor. Kim verdi bu kararı: Bizim sensiz dönmemiz gerek!

Bütün öğleden sonra uyuyor, Cardamomlar'ın önünde olduğu gibi yığılıp kalıyor. Akşama doğru uyanıyor. Artık anımsamıyor, gördükleri belki de gerçek anası, gerçek kardeşleri değildi. Hem niye gerçek anası, gerçek kardeşleri olsun? Hem o olmuş, bu olmuş, artık ne fark eder?

Hava kararınca gerisin geri dönüyor, Tonle-Sap'ı izliyor, ihtiyar adamın belirttiği yönde.

Doğduğu topraklarda onu bir daha gören olmuyor.

Kavurucu ve soluk ışığın içinde, karnında çocuk uzaklaşıyor, artık korkmuyor. Önündeki yol apaçık.

Anası onu terk etti, bundan kesinlikle emin. Gözlerinden yaşlar boşanıyor, ama bir yandan avazı çıktığı kadar şarkı söylüyor, Battambang'da öğrendiği bir çocuk şarkısını.

Peter Morgan, yazmaya ara veriyor.

Odasından çıkıyor, elçiliğin parkından geçerek Ganj boyunca uzanan caddeye sapıyor.

Kadın orada, Fransa'nın eski Lahor Konsolos Yardımcısının konutunun karşısında, seyrek bir çalılığın gölgesinde, kuma uzanmış, hâlâ sıırıslıklam olan çulunun içinde, kel kafası çalılığın gölgesinde. Peter Morgan, gecenin bir bölümünde Ganj'da avlandığını ve yüzdüğünü, gezmeye çıkanların yanına seğırttiğini ve şarkı söylediğini biliyor, gecelerini böyle geçiriyor. Peter Morgan onu Kalküta'da izledi. Bildikleri bunlar.

Uyuyan bedeninin yanı başında cüzamlıların bedenleri. Cüzamlılar uyanıyor.

Peter Morgan, Kalküta'nın acısını içine çekmek isteyen bir genç. Dalsın bu acının içine, olsun bitsin ve içine sindirdiği bu acıyla cahilliği sona ersin.

Sabahın yedisi. Alacakaranlığın ışığı. Nepal'i kımıltısız bulutlar kaplamış.

Kalküta şimdiden, uzaktan uzağı kıpırdanmaya başlıyor. Kaynaşan bir karınca yuvası, diye düşünüyor Peter Morgan; renksizlik, dehşet, Tanrı korkusu ve acı, acı, diye düşünüyor.

Az ötede kepenkler gıcırıyor. Yeni uyanan Konsolos Yardımcısının kepenkleri. Peter Morgan caddeden çabucak ayrılıyor, parkın parmaklıklarının ardına gizleniyor, bekliyor. Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısı balkonda görünüyor, yarı giyinik, bir süre caddeye bakıyor, sonra içeri çekiliyor. Peter Morgan Fransa Elçiliğinin bahçelerinden geçiyor ve dostları Stretterlerin konutuna dönüyor.

Hasta gökyüzü, sabahları, Kalküta'ya uyum sağlamamış beyazların yüzünü solgun gösterir. Bugün baktığında, kendi yüzü de solgundu.

Konutunun balkonuna çıkıyor.

Kalküta'da bugün sabahın yedisi, alacakaranlığın ışığı sarmış ortalığı, Nepal'in üstüne kımıltısız bir bulut himalaya-
yası çökmüş, altında, kokuşmuş bir buhar asılı, yaz musonu birkaç gün sonra başlayacak. Seyrek bir çalılığın gölgesinde, konutun karşısında, zifte bulanmış kumun üstünde, hâlâ sı-
rılıslıkla çulunun içinde uyuyor. Gecenin bir bölümünde Ganj'da avlandı ve yüzdü, şarkı söyledi, gezmeye çıkanların yanına seğırtti.

Caddelerde arozözler dönüp duruyor. Su, leş gibi sidik kokan nemli tozu yere yapıştırıyor.

Ganj'da boz renkli hacılar şimdiden suya girmiş; kıyıdaki cüzamlılar da uyanmış bakınıyor.

Kalküta'nın iplikhanelerinde, sızlanan insan sürüsünün ölüm kalım savaşı başlayalı iki saat oldu.

Lahor Konsolos Yardımcısı Kalküta'ya bakıyor: du-
manlara, Ganj'a, arozözlere, uyuyan kadına... Balkondan ayrılıyor, odasına dönüyor, şimdiden bastıran sıcakta tıraş oluyor, kırışmaya yüz tutmuş şakaklarına bakıyor. Tıraş ol-
du, bitti bu iş, bir kez daha konutun balkonuna çıkıyor, bir kez daha taş ve palmyelere, arozözlere, uyuyan kadına, kı-
yıda öbek öbek toplanmış cüzamlılara, hacı yığınınına, adı Kalküta ya da Lahor olan bu görüntüye bakıyor; palmyeler, cüzam ve alacakaranlığın ışığı.

Daha sonra, bu ışıktaki, duşunu yapıp kahvesini yarım yamalak içtikten sonra, Konsolos Yardımcısı bir divana otu-
ruyor ve Fransa'dan gelen bir mektubu okuyor. Teyzesi şöy-
le yazmış: Bir gece Paris'te rüzgâr çıktı, bundan bir ay kadar önce ve şimdiye kadar hiç olmayan şey, küçük evin kepengi açılmış, pencere de öyle, hani ev havalansın diye aralık bira-
kılan pencere; karakoldan durumu bildirmişler, o da, o öğ-

leden sonra kepengi kapatmaya ve durumu tetkike gitmiş; yeğeni soyulmamış; ah, bir de, az daha unutacaktı: evi kapattığı sırada, bahçe parmaklığına sarılmış leylağın talan edildiğini görmüş; ona sahip çıkacak kimse yok ki, her bahar böyle, o yüz­süz genç kızlar soyuyor onu.

Konsolos Yardımcısı birden ertesi akşam, cuma, elçilikte verilecek daveti anımsıyor, bu davete son dakikada çağrıldı. Dün akşam, büyükelçinin eşinden iki satır: Sizi bekliyoruz.

Yerinden kalkıyor, gidip Hintli uşağına smokinini fırçalamasını söylüyor ve dönüp divana oturuyor. Malesherbes Mahallesinde yaşayan teyzenin mektubu okundu: Açık kepenk ve leylakla ilgili bölümleri okuyor ve şunu saptıyor: Mektup okundu.

Elinde mektup, büroya gitme saatini bekliyor. Aklına bir salon geliyor, her şey yerli yerinde, büyük siyah piyano kapalı, nota sehpasının üzerinde bir nota defteri duruyor, o da kapalı, zor okunan başlığı: *Indiana's Song*. Parmaklığa çifte kilit vurulmuş, bahçeye girilemiyor, yaklaşılamıyor, nota defterinin başlığı seçilemiyor. Piyanonun üzerinde lambaya dönüştürülmüş bir Çin vazosu, abajuru yeşil ipekten, kırk yıllık var mı? Evet. Bu kişi dünyaya gelmeden önce de var mıydı? Evet. Hava duruluyor, kepenk açık, güneş çiğ bir ışıkla abajura vuruyor. Yoldan geçenler durmuş: Birşeyler yapmalı, yoksa gözümüze bu gece uyku girmeyecek, gece boyunca o uğursuz tıkırtıyı duydunuz mu? Başkaları da durdu, küçük bir topluluk oluşuyor; peki, hep kapalı duran bu evin sahibi kim? Bekâr bir bey, otuz beş yaşlarında.

Adı Jean-Marc de H.

Tek evlât, şimdi öksüz.

Konak yavrusu denebilecek küçük bir ev, bahçe içinde, Paris'te, yıllar boyunca kapalı kalıyor, çünkü sahibi konsolosluk görevlisi, bu kez Hindistan'da. Polis bu gibi durumlarda ve yangın çıkması halinde kime haber vereceğini biliyor: Malesherbes semtinde oturan yaşlı bir hanım, bu evde yaşamayan beyin teyzesi.

Esinti yeniden başlıyor, kepenk yarı yarıya kapanıyor, güneş çekiliyor, yeşil ipekli kumaşı oracıkta bırakıyor. Piyanonun yeniden karanlığa gömülüyor, görev süresinin bitimine kadar. İki yıl.

Smokinin tok kumaşının üstünde giden sert fırçanın sesine Konsolôs Yardımcısı henüz tam alışmış olmamalı, kalıp kapıyı kapatıyor.

Kalkma saatinden sonra sıra büroya gitme saatine geldi.

Konsolos Yardımcısı yolu yayan katediyor, Ganj boyunca on dakika yürüyor, sırtarmış suratlı cüzamlıların gölgesinde beklediği ağaçları geride bırakıyor. Elçiliğin zakum ve palmiye bahçelerini baştan başa geçiyor: Konsolosluk birimleri bu bahçenin içindeki bir yapıda.

Bahçeden gelen uzak bir ses soruyor: O bey burada olduğu zamanlar piyano sesi duyuyor musunuz? Alıştırıcılar mı? Tek elle beceriksizce çalınan bir ezgi mi? Çok eskilerden gelen bir ses, evet, bir zamanlar, diye yanıtlıyor, geceleri daha yakın zamanlarda ise yalnız adamın oturduğu evde şangırtılar duyuluyordu, kırılan aynalar sanki, çocukken *Indiana's Song*'u çalan bu adamdı. Hepsi bu...

Konsolos Yardımcısı yürürken, ısıklı *Indiana's Song*'u çalıyor. Bir patikada karşısına Charles Rosset çıkıyor, öyle burun buruna geliyorlar ki, Rosset bu kez onu görmezlikten gelemiyor. Karşılıklı hal hatır soruyorlar. Konsolos Yardımcısı, ertesi akşam elçiliğin davetine çağrılı olduğunu söylüyor. Charles Rosset şaşkınlığını pek gizleyemiyor. Diğerleri, bunun, Kalküta'da katılacağı ilk ve olasılıkla son davet olduğunu söylüyor. Charles Rosset acelesi olduğundan dem vuruyor, yanından ayrılıyor, elçiliğin bürolarına doğru yollanıyor.

Jean-Marc de H., buraya, Hindistan'ın başkenti sayılan ve adı Kalküta olan Ganj kıyısındaki bu kente geleli beş hafta oluyor, kentin nüfusu hiç değişmiyor, beş milyon, tıpkı bugün, yaz musonunda, alacakaranlığın ışığında ölenlerin –bilinmeyen– sayısının değişmediği gibi.

Konsolos yardımcılığı görevini bir buçuk yıldır yürüttüğü Lahor'dan geliyor. Kalküta diplomatik yetkililerinin üzücü olarak değerlendirdikleri bazı olaylar nedeniyle açığa alındı. Gelecek atamasını bekliyor. Ancak bu iş çetin görünüyor, uzadıkça uzuyor. Bombay adı ortaya atıldı, ama hiçbir şey kesinlik kazanmadı. Yetkililer, Kalküta'daki bekleyişi sırasında ona bir uğraş vermeyi yeğlediler. Büroda, onun durumundaki görevlilere verilen arşiv düzenleme işini yapıyor, Kalküta'da atama bekleyen küçük memurların barındırıldığı bir konutta kalıyor.

Lahor'da olanları duymayan kalmadıysa da, ayrıntıları, Bay Stretter ve eşinin dışında bilen yok.

Konsolos Yardımcısı ıslıkla *Indiana's Song*'u çalmayı kesiyor.

Kalküta'da bu sabah, alacakaranlığın ışığında, Anne-Marie Stretter tam o sırada, elçiliği çevreleyen parktan geçiyor ve Konsolos Yardımcısı onu görüyor.

Anne-Marie Stretter elçiliğin hizmet birimlerine doğru gidiyor, yiyecek artıklarının Kalküta'daki açlara verilmesi gerektiğini tekrarlayıp duruyor; bundan böyle, mutfak parmaklığının önüne, artıkların yanı sıra, her sabah, bir leğen dolusu soğuk su da bırakılmasını söylüyor, çünkü yaz musonu başlıyor, onlara su gerek.

Emirlerini verdikten sonra parkı gerisin geriye geçiyor, bir patikada onu bekleyen kızlarının yanına gidiyor. Hep birlikte, tenis sahalarına yöneliyor, oradan parkın derinliğine dalıyorlar. Dolaşıyorlar. Sıcak şimdiden bastırmış, tenis sahaları birkaç gündür ıssız. Beyaz şortlar giymişler, kolları çıplak; onun başında şapka yok, güneşten çekinmiyor. Elçilik binalarını ardında bıraktığı an, Anne-Marie Stretter Konsolos Yardımcısını görüyor, başıyla selâm veriyor. Kalküta'daki herkes gibi Anne-Marie Stretter de ona karşı mesafeli. Erkek eğiliyor ve yoluna devam ediyor. Beş haftadır karşılaşıyorlar ve aralarındaki ilişki böyle.

İssiz tenis sahalarını çevreleyen tel örgüye dayalı bir kadın bisikleti var. Anne-Marie Stretter'in bisikleti.

Charles Rosset, Fransa Büyükelçisi tarafından Jean-Marc de H.'ın dosyasını birlikte incelemeye davet edildi.

Büyükelçinin çalışma odasında storlar, alacakaranlığın üstüne çekilmiş lambalar yanıyor. Odada ikisi baş başa.

Charles Rosset, Büyükelçiye, Jean-Marc de H.'nın Lahor'daki olaylar hakkında verdiği yazılı ifadeyi okuyor.

"Bir buçuk yıl, diye okuyor Charles Rosset, Lahor'da konsolos yardımcılığı görevinde bulundum. Dört yıl önce, Hindistan'da bir göreve atanmak için başvurmuştum. Atandığım bildirilince çekincesiz kabul ettim. Lahor'da ileri sürülen suçları işlediğimi kabul ediyorum. Hizmetime verilen Hintli uşak dışındaki hiçbir tanığın iyi niyetinden kuşku yok. Bu olayların tüm sorumluluğunu üstleniyorum.

"Üstlerim, geleceğim hakkında uygun gördükleri kararı verecektir. Görevden alınmam onlara kaçınılmaz görünüyorsa, kabul; konsolosluk kadrolarında kalmam uygun görülüyorsa o da kabul. Nereye istenirse gitmeye hazırım. Ne Lahor'da kalmak gibi bir isteğim var, ne de oradan ayrılmak. Ne Lahor'da yaptıklarımı açıklayabilirim, ne de bunu reddedişimin nedenini. Ne yabancı bir mahkemenin, ne de bizim yönetimimizin kuracağı bir mahkemenin, söyleyeceklerime gerçekten ilgi duyacağını sanıyorum. Yetkili makamlar reddedişimi herhangi bir kişiye karşı güvensizlik ya da küçümseme olarak değerlendirmesinler. Ben, yalnızca Lahor'da olup bitenler hakkında anlaşılır bir biçimde hesap vermenin elimde olmadığını belirtmek istiyorum.

"Şunu eklemeliyim, kimilerinin ileri sürdüğü gibi, Lahor'daki davranışlarımda içkinin hiçbir payı yoktur."

—Görevden alınmayı kendi ister sanıyordum, diyor Büyükelçi, ama bunu yapmadı.

—Ne zaman konuşacaksınız onunla?

—Henüz bilmiyorum.

Büyükelçi, Charles Rosset'ye sevecenlikle bakıyor.

–Bunu yapmaya hakkım yok, ama kullanıyorum bu hakkı, sizden bu üzücü olaya açıklık kazandırılmama yardımcı olmanızı istiyorum.

Jean-Marc de H.'nın özgeçmişleriyle ilgili bilgiler şunlar: Tek çocuk. Baba bir bankada küçük memur. Babanın ölümünden sonra anne Brestli bir plak satıcısıyla evleniyor, o da iki yıl önce ölüyor. Jean-Marc de H. Neuilly'deki konak yavrusunu elden çıkarmıyor, izinlerini orada geçiriyor. Seine-et-Oise bölgesinde, Monfort'taki bir lisede bir yıl yatılı kalmış. On üç-on dört yaş arasında. Önceleri sıradan bir öğrenci, Monfort'tan başlayarak yıldızı parlıyor. Hal ve gidiş bozukluğundan Monfort'tan kovuluyor, suçu belirtilmemiş. Daha sonra Paris'e dönmüş, başka bir liseye. Öğreniminin sonuna kadar, daha sonra kendi isteğine bağlı olarak merkezde geçirdiği yıllar boyunca kayda değer bir şey yok. Jean-Marc de H., üç kez açığa alınma isteminde bulunmuş ve dört yıla yakın bir süre Paris'ten uzak kalmış. Nedeni bilinmiyor, nereye gittiği de. Sicili sıradan. Jean-Marc de H. gerçek yüzünü göstermek için sanki Hindistan'ı beklemiş. Tek dikkat çekici nokta; görünüşe bakılırsa, hayatında kadın yok.

Büyükelçi onun hayattaki tek akrabasına mektup yazmış, Paris'te Malesherbes semtinde oturan bir teyze bu. Kadın mektubu alır almaz uzun bir yanıt vermiş. "Demek bu çocukta bazı şeyler için için yer etmiş, diyor, ondan beklediklerimize ters düşen şeyler, biz de onu tanıdığımızı sanırdık. Kim derdi böyle olacağını?"

– Delilik savı tutmadı mı?

– Hayır, yalnızca ruhsal çöküntü. Aynı davranışları tekrar tekrar sergilediğinde şöyle demişler: Sinirleri laçka.

Şikâyetler çok sonra başlamış.

Önce, şaka yaptığını sanmışlar, diye açıklıyor Büyükelçi; silâh saplantısı olduğunu, daha sonra geceleri bağırmaya başlamış... ve söylemek zorundayım, Çalimar bahçelerinde ölümler bulunmuş.

Malesherbes'te oturan teyze çocukluğu hakkında ne diyor muş? Neredeyse hiç; yatılı okulu sıcak yuvasına yeğliyor-

muş, Monfort'tan başlayarak huyu değişmiş, şey olmuş, içine kapalı, hatta biraz katı, diyor, ne var ki bunlara dayanarak Lahor'da böyle bir kimliğe bürüneceğini kestirmek olanaksızmış. Kısacası, her şey çok sıradan görünüyor, hayatında kadın olmaması dışında, hem bakalım, gerçekten öyle mi?

"Yeğenimin tanıdığı olduğu bir kadının tanıklığını size ilelemediğim için çok üzgünüm, diye okuyor Charles Rosset. O hep yalnız olmayı istedi ve çabalarımıza rağmen yalnız kaldı. Çok genç yaşta aramıza, yani annesi ve benimle kendisi arasına mesafe koydu, hiçbir şekilde bize açılmadı. Onun adına ve kendi adıma, sayın büyükelçi, sizce mümkün olan en büyük hoşgörüyü göstermenizi rica ediyorum. Aslına bakarsanız yeğenimin Lahor'daki çılgınca davranışı, ruhunda çılgın bir saplantının olduğunu göstermez mi? Sezinleyemediğimiz, ancak belki de sanıldığı kadar onursuz olmayan birşeylerin varlığını? O, mahkûm edilmeden önce, davranışını, özüne inerek değerlendirmek uygun olmaz mı? Lahor'da yaptıklarını açıklamak için çocukluğuna dönmek neden? Lahor'da da araştırma yapılsa?

—Mevzuatın ötesine geçmemeyi yeğlerim, çocukluk araştırılmalı, diyor Büyükelçi.

Mektubu dosyadan çıkarıyor.

—Bunu Lahor'a iletmemek belki daha doğru olacak, diyor, suçlayıcı nitelikte bulunabilir. Kural dışı bu uygulamadan bilginiz olsun istedim. Siz ne dersiniz?

Bir an durakladıktan sonra Charles Rosset, herkesin Jean-Marc de H.'ya gösterdiği hoşgörünün nedenini soruyor Büyükelçiye. Söz konusu durum, herkese ibret olacak bir cezayı haklı göstermez mi?

—Daha hafif bir suçlama, böyle bir cezayı haklı gösterirdi, diyor Büyükelçi. Burada, karşımızda bir iddia makamı yok, değil mi? Bu... durum böyle... besbelli ve Lahor... nedir yani Lahor?

Arada onunla görüştüğünüz oluyor mu? diye soruyor Büyükelçi. Hayır, burada hiç kimse onunla görüşmüyor. Avrupa Kulübünün müdürü dışında, ayyaşın biri, Kulüp müdü-

rüne açılıyor, diyor Charles Rosset, söylediklerinin neredeyse aynen aktarıldığını biliyor besbelli.

– Lahor’dan söz ediyor muymuş?

– Hayır, özellikle çocukluğundan, tam sizin istediğiniz gibi...

– Peki, bunu niçin yapıyor dersiniz?

Charles Rosset’nin fikri yok.

– Çalışması kusursuz, diyor Büyükelçi, görünüşte fırtına dindi. Ne yapmalı bu adamı?

İki erkek, Jean-Marc de H.’ı ne yapacaklarını düşünüyorlar, nereye atasınlar, hangi iklime, hangi göğün altına atasınlar, onu kendi kendinden korumak için?

– Kendisine sorulduğunda bir ara Bombay demiş. Ama Bombay’da onu istemezler. Geriye kalıyor Kalküta, onu burada görevlendirebilirim... Ama Kalküta, uzun vadede, en çetin yerdir.

– Kalmayı, örneğin bizler gibi... olanaksız... bulduğu kanısında değilim, diyor Charles Rosset. Çelişkili bir durum, ama buraya alışmış görünüyor.

Kasırğa geliyor. Çok kısa sürüyor. Büyükelçi pencerenin storunu kaldırıyor. Kasırğa birden diniyor, güneş, birkaç dakika açıyor, sonra, yoğun bulutların arasındaki delik yeniden sıvanıyor, sessiz bir esinti bahçedeki gölgeleri savuruyor.

İki erkek, ertesi akşam verilecek davete Konsolos Yardımcısının çağrılı oluşunu konuşuyorlar. Bayan Stretter, Malesherbes’te oturan teyzenin mektubunu okuduktan sonra mı Konsolos Yardımcısını davet etti? Son dakikada mı, niçin? Bunu yapmadan önce duraksadı mı?

– Son dakikada, iki sözcük karaladı, diyor büyükelçi, onu diğerlerinden ayırmak için olmalı, gelmesini sağlama bağlamak için. Biliyorsunuz, eşim ve ben, görünüşte haklı nedenler de olsa, protokolün izin verdiği ölçüde, insanların dışlanmasına karşıyız.

Büyükelçi Charles Rosset’ye dikkatle bakıyor.

– Siz pek alışamamışsınız.

Charles Rosset gülümsüyor.

–Sandığımdan daha zor geçiyor.

Adalara gitmeli, diye öğüt veriyor büyükelçi, Kalküta'ya dayanabilmek için oraya gitme alışkanlığını edinmelisiniz. Kendisi, Kalküta'dan gidiyor, Nepal'de avlanıyor. Karısı adalara gidiyor, kızları da dersler sona erer ermez gidecek, hemen gelececek hafta. Hiç değilse, o efsanevi *Prince of Wales* Otelinde iki gün geçirmek için gitmeli oraya. Hem Kalküta'dan Delta'ya giden yol çok ilginç, Kuzey Hindistan'ın tahıl ambarı olan Delta'nın uçsuz bucaksız pirinç tarlalarının arasından arabayla geçmeli, Hindistan'da tarımın ilkelliğini görmeli, Hindistan'ı, bulunduğu ülkeyi derinlemesine tanımalı, Kalküta'yla yetinmemeli. Charles Rosset neden bu hafta sonu adalara gitmiyormuş? Yaz musonunun ilk hafta sonu bu, ertesi günden, cumartesinden başlayarak İngiliz ve Fransız beyazlar Kalküta'dan boşalacak.

Büyükelçi konuşmasına ara veriyor, Charles Rosset'ye pencereden bakmasını işaret ediyor.

Konsolos Yardımcısı bahçelerden geçiyor. Issız tenis sahalarına doğru sapıyor, sahalara bakıyor, geri dönüyor, yine oraya gidiyor, açık pencerenin önünden geçiyor, pencerenin varlığını fark etmiyor sanki.

Başka birileri elçilikten çıkıp bahçelerden geçiyor. Öğlen olmuş. Yanına yaklaşan olmuyor.

–Beş haftadır onu kabul etmemi bekliyor olmalı, diyor Büyükelçi; bugün yarın bu işi yapmalıyım.

Ama o kabul edilmeyi bekliyor mu? Yoksa kabulün erteleneceğini mi umuyor, hep erteleneceğini? Kimbilir?

Büyükelçi zoraki bir gülümsemeyle şöyle diyor:

–Şu sırada bizde kalan genç ve çok sevimli bir İngiliz dostumuz var, Lahor Konsolos Yardımcısını görmeye katlanamıyor... Korku sözcüğü yerinde olmaz, yüreği daralıyor... İnsanlar kaçıyor ondan, açıkçası... ben de biraz kaçıyorum.

Charles Rosset izin isteyip Büyükelçinin yanından ayrıldı. Bahçelerden geçme sırası onda. Gölgesiz Nepal palmiyelerinde kıpırtı yok.

Ganj boyunca uzanan caddeye vardığında, Charles Rosset uzaktan Konsolos Yardımcısını görüyor. Az önce tenis sahasının önünde yaptığı gibi, cüzamlıların önünde durmuş, bakıyor.

Charles Rosset duraklıyor, sıcak müthiş, ama sonunda geri dönüyor. Bahçelerden gerisin geri geçiyor, öbür kapıdan çıkıyor ve Konsolos Yardımcısının gibi caddeye bakan konutuna varıyor. Bürolara daha uzak bir ev bu, ama onunkinin ikizi, verandalı, tek katlı bir yapı, sarı sıvaları pul pul dökülmüş, çevresinde zakkum ağaçları.

–Kendinizde bir gücü bulursanız, onunla biraz konuşun, demişti Büyükelçi.

Charles Rosset düşünu yapıyor, günün ikinci duşu bu, Kalküta'nın derinliklerinden kaynaklan su hep aynı serinlikte.

Sofra kurulmuş, Charles Rosset peçetesini açıyor ve körili yemeğini yiyor. Köri acı, her zaman fazla acı burada. Charles Rosset buna mahkûmmuş gibi yiyor.

Sofradan kalkar kalkmaz kepenkleri kapalı odasında uykuya dalıyor.

Öğleden sonra saat bir.

Charles Rosset hâlâ derin uykuda uyuyor. Kalküta'nın günışığından saatler kazanıyor. Beş haftadır böyle uyuyor.

İnsanı sersemleten öğle uykusu saatinde, caddeden her geçen Konsolos Yardımcısının odasını arşınladığını görebilir, neredeyse çıplak, gözüne uyku girmiyor sanki.

Öğleden sonra, saat üç.

Bir Hintli uşak Charles Rosset'yi uyandırıyor. Kapının aralığından kurnaz ve ihtiyatlı bir baş uzanıyor. Efendi uyanmalı. Gözler açılıyor, unutulmuş, her ikindi olduğu gibi Kalküta unutulmuş. Oda loş. Efendi çay isterler mi? Biz, pembe bir kadın gördük düşümüzde, pembeler içinde kitap okuyan pembe bir kadın, uzak Manş Denizinin mayhoş rüzgârında, Proust okusun. Efendi çay isterler mi? Efendi rahatsızlar mı? Pembeler içinde kitap okuyan pembe kadının yanında, buralarda olan başka bir şeyin özlemini çeker gibiydik, alacakaranlıkta, her sabah, yaz musonuyla terk edil-

miş tenis sahalarında sakın adımlarla dolaşan beyaz şortlu bir kadının gölgesini.

Çay gelsin. Kepenkler açılsın.

İşte oldu. Kepenkler gıcırıyor, çünkü bunlar kepenkleri doğru dürüst açıp kapamayı asla beceremez. Nereye bakıyor?

Odaya yansıyan ışık köreltici. Işıkla birlikte bulantı. Her gün Büyükelçiye telefon etme arzusu: Sayın Büyükelçi, başka bir yere atanmamı sağlamanızı rica ederim, yapamıyorum, Kalküta'ya alışamıyorum.

Ya da aşkın imdada koşmasını mı beklemeli?

Vantilatör çalıştırıldı. Çay hazırlamaya mutfığa gidildi. Uşak odadan çıktıktan sonra geride kalan bez ve toz kokusu. Önümüzdeki üç yıl boyunca bu konsolosluk konutunda birlikte tutsak olmaya mahkûmuz.

Charles Rosset yeniden uyuyakaldı.

Çay getiriliyor, uyandırılıyor, ölüp ölmediğine bakılıyor.

Yarın için beyaz gömlek ve smokin hazırlanmalı: yarın Fransa Elçiliğinde davet var. Anlaşıldı.

Lahor'daki adamı anımsıyor Charles Rosset, Konsolos Yardımcısının Hintli uşağını, efendisine karşı tanıklık etmemek için kaçırmıştı. Yakalandı, o da yalan söyledi.

Charles Rosset kalkıyor, duşa giriyor, balkona çıkıyor, gördüğü şu: siyah bir Lancia elçiliğin bahçesinden çıkıyor, caddeye sapıyor. Anne-Marie Stretter, daha önce tenis sahasında gördüğü İngilizle birlikte...

Siyah Lancia hızlanıyor ve gözden kayboluyor. Bu durumda onun hakkındaki söylentiler doğru olabilir.

Charles Rosset bundan emin olma ihtiyacını duyuyor mu? Kuşkusuz evet.

Kilere gidip buzlu konyak içiyor, bu arada, emredildiği üzere beyaz gömlek ütüleniyor.

Charles Rosset çakılıp kalmış sıcakta elçiliğin bahçelerinden bir kez daha geçiyor. Ertesi gün davette karşılaşacağı kişileri düşünüyor. Kadınları, eşlerinin aşama sırasına göre

dansa kaldırmalı, Anne-Marie Stretter'ı dansa davet etmeli. O şu sırada Çandernagor yolunda hızla gidiyor, bu sıcakta.

Konsolos Yardımcısı önü sıra yürüyor, oldukça ilerde. Onun zakkumlu patikadan ayrılıp tenis sahalarına doğru birkaç adım attığını görüyor. Bahçenin bu kesiminde Charles Rosset'yle Jean-Marc de H.'dan başka kimse yok.

Jean-Marc de H., Charles Rosset'nin kendisini gördüğünü bilmiyor, kendini yalnız sanıyor. Charles da durdu. Konsolos Yardımcısının yüzünü görmeye çalışıyor, ama o dönmüyor. Tenis sahasının çevresindeki tel örgüye dayalı bir kadın bisikleti var.

Charles Rosset bisikleti daha önce de orada görmüştü. Bunu o anda fark ediyor.

Konsolos Yardımcısı patikadan ayrılıyor, bisiklete yaklaşıyor.

Bir şey yapıyor. Bu mesafeden ne yaptığını tam olarak kestirmek zor. Sanki bisiklete bakıyor, ona dokunuyor, üzerine uzun uzun eğiliyor, doğruluyor ve yine bakıyor.

Gerisin geri patikaya dönüyor, hafifçe yalpalayarak, ama sakın adımlarla yürüyor. Konsolosluk bürolarına yöneliyor. Gözden kayboluyor.

Charles Rosset de harekete geçiyor, patikayı izliyor.

Tel örgüye dayalı bisiklet patikanın kül rengi incecik tozuyla kaplı.

Terk edilmiş bisiklet işlevsiz, korkunç.

Charles Rosset hızlanıyor, karşısına biri çıkıyor. Bakışıyorlar. Bu adam biliyor mudur? Hayır. Tüm Kalküta biliyor mu? Tüm Kalküta susuyor ya da bilmiyor.

Konsolos Yardımcısı her sabah tenis sahalarının çevresinde ne yapıyor? Demin ne yapıyordu? Kime söylemeli bunu? Kime söylenir? Dile getirilmesi olanaksız olan kime söylenebilir?

Patika şimdi bomboş. Oradan geçen adam bahçelerden çıktı gitti. Hava gözlerinin önünde uçuşuyor. Charles Ros-

set, Konsolos Yardımcısının yüzünü canlandırmaya çalışıyor ve buna gücünün kalmadığını anlıyor.

Biri, uzakta ıslıkla *Indiana's Song* u çalıyor: Kim olduğu görünmüyor.

Çocuk, Udang yakınında bir barınakta doğdu. İki gün boyunca çevresinde dolandığı bir ortakçı çiftliğinin dolayında, ortakçının karısını gözüne kestirmişti, o da sıska ve yaşlıydı. Kadın ona yardım etti. İki gün, pirinç, balık çorbası getirdi, üçüncü gün, yol için hintkenevirinden bir çuval, diye yazıyor Peter Morgan.

Siyamlı kızkardeşini Mekong'a atmıyor, Sazlar Ovasında bir yola terk etmiyor. Bu küçük kızdan sonra doğan öteki çocuklarını, nerede olursa olsun, hep aynı saate doğru, günün ortasında, güneşin başı zonklattığı ve sersemlettiği saatte terk edecek. Akşam yapayalnız kaldığında, daha demin taşıdığı –terk etmesi gereken– kanından canından olan bu şeyin başına neler geldiğini merak ediyor, mola veriyor ve yeniden yola koyuluyor, onsuz. Bilemiyor. Azıcık sütün do-laştığı memelerini kaşır, yeniden yola. Belki de ilk kez unuttuğunda sızlanmıştır. Öbür seferler, neredeyse hiç fark etmiyor. Yola düşüyor, sonra uyuyor. Battambang, mandaların üstüne tünemiş, gülerек öne arkaya sallanan çocukların tiz şarkısı, uykuya dalmadan önce bu şarkıyı söylüyor bir orman köyünde yakılan çalı çırpı ateşinin gerisinde, kaplanların orada, balta girmemiş ormanın karanlığında.

Udang'dan sonra Tonle-Sap'ı izlemek kolay. Çocuk çuvalın içine dimdik yatırılmış, çuval omuzlara asılıp bele düğümlemiş. Tonle-Sap boyunca inmeye devam ediyor. Pnom-Penh'de birkaç gün kalıyor. Sonra Mekong'un akıntısını izlemeye başlıyor. Pirinç yüklü yüzlerce mavna çıkıyor karşısına.

Bir kadın ona bir bilgi vermişti, Pursat'tan sonra, ama Kompong-Çam'dan önceydi, çocuk doğmadan önce, Pnom-Penh'i geçtikten sonra Çam Doc'a doğru giderken. Bunu anımsıyor. Çocuk varken kimse ona iş vermez, kimse istemez çocuğu, doğurmadan önce bile iş bulamamıştı, yaş on yedi, karnı burnunda, her yerden kovulmuştu: Gidin buradan.

O hiç çalışmayacak, çalışma nedir bilmeyecek.

Kadın ona önemli bir bilgi vermişti: Beyazlar tarafından benimsenen çocuklar oluyormuş. Yeniden yola koyuluyor. Artık kimseye bir şey sormuyor. Buralarda Kamboçya dilini konuşan yok, bilen pek az. Rastladığı ilk beyaz yerleşim yeri: Çek git buradan. Mekong'u izlemesi gerek, bunu biliyor, yapılacak şey bu. Çocuk sırtında neredeyse aralıksız uyuyor. Birkaç haftadır, hele son günlerde durmadan uyuyor, onu uyandırmalı, yedirmek için ne yedirecek? Vermeli bu kızı, zamanı geldi, sonra hafif adımlara pirinç tarlalarının kenarında yürüyecek. Morumsu gözkapağının altında gözleri kapanıyor. Yolda herhangi bir şeye baktı mı acaba? Lontsu Yen sokaklarında, şurada burada beyazlar görüyor. Beyazların yerleşim yeri. Pazar yerine gidiyor, çocuğu bir paçavranın üstüne yatırıyor, bekliyor. Uzun yolculuğu sırasında rastlayacağı son Kamboçyalı kadın ona çocuğun öldüğünü söylüyor. O zaman basıyor çimdigi, çocuk bağılıyor, görüyorsunuz ya, ölmemiş. Kamboçyalı kadın çocuğun öleceğini söylüyor, bir an önce... Ne yapmak istiyorsun bunu?

– Vermek.

Öteki alay ediyor: Kim ister bu yüzkarasını, bu kadar sıksa bir kız çocuğunu? Sadec'de yine beyazlara rastlıyor, çocuğu paçavranın üstüne yatırıyor, onunla konuşan olmuyor, çocuk uyudukça uyuyor. Onu uyurken oracıkta bırakıp gitse mi? Ya pazar toplanırken ortada dolanan köpekler... Yeniden yola koyuluyor. Vinh-Long'da yine beyazlara rastlıyor, ne de çok beyaz varmış!

Pazar yerine gidiyor, çocuğu paçavranın üstüne yatırıyor. Çömeliyor ve bekliyor. Bu pazar yeri içini açıyor –şu sırada ölümden hızlı davranmak için çok hızlı gidiyor– bazı pazar yerleri aklını başından alıyor, Vinh-Long Pazarı da bunlardan biri. Bu güzel kız çocuğu, kim isterse, onun olur, diyor, üstelik bedava, çünkü onu birlikte götüremiyor, ayağıma bakın, anlayacaksınız. Kimse anlamıyor. Ayak yaralı, keskin bir taşın açtığı geniş yarık dümdüz, kabuğun içinde kurtlar kaynaşüyor. Ayağından ağır bir kokunun yükseldiğini bilmiyor. Çocuk uyuyor. Ona bakmıyor, çocuğun bedeni bo-

yunca uzattığı ayağına da bakmıyor. Pürtelâş anasını gördüğü Tonle-Sap pazarında yaptığı gibi kendi kendine konuşuyor. Nedeni, sergilenen yiyecekler, ızgara et ve çorba kokuları. Kim ister bu kız çocuğunu. Sütü kalmadı, kalanı, çocuk bu sabah içmek istemedi. Bir mavnadan sıcak pirinç verdiler, uzun uzun çiğnedi ve pirinci ağzından çocuğun ağzına akıttı, çocuk kustu. Anlaşıldı. Yalana başvurulmalı. Onun sağlıklı bir kız olduğunu söylemeli. Kim alır onu, isteyen söylesin. Beklemeye başlayalı iki saat geçti bile. Buralarda, anlatıklarını artık kimsenin anlamadığının farkında değil. Bunu dün fark etmişti, bugün hayır.

Ancak pazarın sona ermesine doğru, tezgâhların neredeyse tümünün toplandığı bir sırada, beyaz bir hanım geçiyor, şişman ve hantal, yanında beyaz bir kız çocuğu var.

Genç kızın aklı başına geliyor, kurnazca, açıkgöz davranmalı, fırsatının kokusunu alıyor. Sömürge miğferinin altında gözler görüyor –pek genç sayılmaz– bakan gözler, sonunda.

Hanım baktı.

Bakan ilk insan bu. Kız ona gülümsüyor. Kadın yaklaşıyor, cüzdanından bir metelik çıkarıyor ve ona uzatıyor.

Sonra yoluna devam ediyor.

Kız yırtınıyor, yanına gelmesini işaret ediyor. Hanım geri geliyor. Kız, çocuğu gösteriyor ve meteliği geri vermek istiyor. Dönüyor, geldiği yerleri gösteriyor, bağılıyor: Battambang. Hanım bakıyor, hayır, yoluna devam ediyor, parayı geri çeviriyor. Bağırان genç kızın çevresinde küçük bir kalabalık toplanıyor.

Kadın uzaklaşıyor.

Genç kız çocuğunu kaptığı gibi kadının peşine düşüyor, koşuyor, önünü kesiyor, sözcükler sel gibi dökülüyor ağzından, anlatıyor, çeşitli yönleri gösteriyor, gülerek çocuğu uzatıyor. Hanım bağırarak birşeyler söylüyor ve onu iteliyor. Hanımın yanındaki beyaz kız çocuğu, küçük kıza neye bakar gibi bakıyor? Ama neye? Ve hanıma birşeyler söylüyor. Hanım, olmaz, diyor. Yürümeye başlıyor.

Genç kız da öyle. Hanımın peşine takılmış gidiyor, hanım dönüyor, kovuyor. Ama onun, çocuğun elinde kalmasından başka bir şeyden korktuğu yok.

Genç kız, hanımın birkaç adım atmasını bekliyor, yeneden peşine düşüyor, metelik elinde. Hanım dönüyor, bir daha bağıyor ve ayağını yere vuruyor. Genç kız ona gülümsüyor. Yeni baştan başlıyor, kendi ayağını gösteriyor, kuzeyi gösteriyor, çocuğu uzatıyor, anlatıyor. Hanım bakmıyor, yürümeye devam ediyor.

Kız sokakta onu uzaktan izliyor; çocuğu, meteliği hâlâ uzatıyor, gülümsüyor. Hanım artık arkasına bakmıyor.

Beyaz kız çocuğu annesinin yanından ayrılıyor ve kızın yanında yürüyor.

Kız susuyor, hanıma yaklaşıyor, hanımın çocuğu onun yanında. Böyle bir saat kadar, istasyonun sokağında peş peşe yürüyorlar. Genç kız susuyor, yanındaki beyaz kız çocuğuyla birlikte, hanımı dükkânların çıkışında bekliyor. Küçük beyaz kız çocuğu genç kızın yanından hiç ayrılmıyor. Hanım, çocuğunu azarlıyor, çocuk ağlamıyor. Dönüş yolunda, üçü birden hanımın peşine düşüyorlar. Yaklaştıkça, başarı umutları artıyor. Küçük beyaz kız çocuğunun gözlerinde her adımda artan bir kararlılık var. Genç kız yürürken, küçük beyaz kız çocuğuna bakıyor, onun gözü ise yalnızca önü sıra yürüyen annesinin sırtına dikilmiş. Hanım sapıyor. Arkasındaki üçlü de çark ediyor. Hanım çılgılığı basıp kovacak olsa susar, beklerler, sonra yine ilerleyip bedenine yapışırlandı. İşte parmaklık. Genç kız, beyaz kız çocuğunu kendisinden ayırmak için ona vurmak gerekeceğini görüyor.

Hanım, anakapının önünde. Kapıyı açıyor, eli kapının tokmağında, arkasını dönüyor, uzun uzun kendi çocuğuna bakıyor, doluya koyuyor almıyor, boşa koyuyor dolmuyor, yalnızca çocuğunun bakışına bakıyor. Ve razı oluyor.

Anakapı kapandı. Genç kız ve çocuğu içeride.

Yanılmak olanaksız. Bu iş oldu; nereden bakılırsa bakılsın genç kızın yanında bir şey görünmüyor, diye yazıyor Peter Morgan.

Oldu bitti: Çocuk alındı ve villaya götürüldü.

Mandanın otu yediğini, ama günü gelince otun mandayı yediğini söyleyen şen Battambang şarkısı. Vakit ikindi. Başarisından sonra genç kız bahçede dinleniyor. Ev bembeyaz. Gelen giden yok. Duvarlar ve kuşburnu çalılıklarından bir çit var. Bir patikada oturuyor, sırtını hintayvası ağacının pürüzsüz gövdesine dayamış, ağaca yaslanmış, sırtını iyice yerleştirmiş, gelen giden yok, anakapı kafilenin geçişinden sonra kapandı, çiçekler ekilmiş, koşturan köpekler yok... Yere hintayvaları düşmüş, yarılmış meyvelerin koyu ve yağlı sütü tozlara damlıyor. Hanım oturmasını ve beklemesini işaret etmişti. Genç kız güveniyor: Onu geri vermeye kalkarsa, geri vermeyi aklından bile geçirecek olsa, çocuğu tutacak kolu yok, hiç yok, elleri sırtına kenetlenmiş, uzattıramazlar o elleri ona, kırsalar bile. Çitten yılan gibi süzülse... Hayır, korkacak bir şey yok. Ortalık ne kadar sessiz, gelen giden yok, buradayız, ağaçtan düşen hintayvalarının sütü damlıyor, kimse ezmiyor onları, yürürken üstlerine basmaktan kaçınıyorlar. Korkacak bir şey yok. Hanının beyaz kızı istiyor, Tanrı istiyor. Çocuk verildi ve kabul edildi. Oldu bitti.

Genç kız Kuşlar Ovasına vardı.

Bunu bilmiyor. Hanım Kuşlar Ovasında yaşıyor, bu bölgenin ilk beyaz yerleşim yerinde. Ama bunu genç kıza anlatmaya olanak kalmadı. Onun dilini konuşabilen kimse yok. O şimdi Pursat'ın dört yüz kilometre uzağında, doğumdan bu yana bir yıl geçti mi? Demek Udang dolayında doğurdu. Udang'dan sonra yürüyüşü yavaşladığına göre, kasılmış sırtındaki yükte daha ağır yürüyordu; verdiği zorunlu molaların sıklığına bakılırsa, hayatta kalmak için köylerin dolayında erkekler, uyumalar, hırsızlıklar, dilenmeler, ba-

kınmakla yitirilen zaman göz önünde tutulursa, Kuşlar Ovasındaki bu bahçede dinlendiği şu sırada, Battambang'dan ayrılalı bir yıla yakın olmuştu.

Genç kız Kuşlar Ovasından ayrılır. Bir süre kuzeye çıkar, birkaç hafta sonra batıya yönelir. Sonra on yıl boyunca yollarda, Kalküta'ya doğru gider. Son durağı olan Kalküta'ya. Orada kalır, kalıyor, musonlarda kalıyor. Orada, Kalküta'da, Ganj boyunca uzanan çalılıkların altında, cüzamlıların arasında uyuyakalıyor.

Niçin başkasını değil de bu yolu seçti? Niçin? Yoksa belirli bir yol izlemeyip kuşların peşini mi kovaladı? Çay taşıyan Çin kervanlarının eski yollarının izini mi sürdü? Hayır. Ağaçların arasına, çıplak yamaçlara, bulduğu her yere bastı ve yürüdü.

Patikada iki beyaz çocuk daha belirdi, bunlar erkek, bir an için ona bakmaya gelmişler, yere düşmüş hintayvalarının arasında hoplaya zıplaya uzaklaşıyorlar, ayaklarında beyaz sandallar. Hanının küçük kızı görünmedi. Bir adam, uşak olmalı; et, balık, sıcak pirinç getiriyor, patikada önüne bırakıyor. Yiyor. Belki görebilir: patikanın öbür ucunda üstü kapalı bir veranda var. Verandayla arasındaki mesafe yirmi metre. Genç kız sırtını hintayvası ağacına yaslamış, yiyecek önünde, ama görebiliyor: Çocuk beyaz bir beze sarılmış, masanın üstünde. Hanım ona doğru eğilmiş, iki yanında kendi çocukları, bakıyor ve susuyor. Küçük beyaz kız çocuğu orada: Tanrı var. Hanımın çocuğa süt içirmeye çalıştığı görülüyor, küçük bir şişeden ağzına süt akıtıyor. Hanım çocuğu sarsıyor ve bağırıyor, bağırıyor. Genç kız korkuyla ayağa fırlıyor. Çocuk sağlıklı olmadığına göre, geri verip kovarlar mı onu? Hemen kaçsa daha iyi olmaz mı? Yok canım, kimsenin ondan yana baktığı yok. Ah, bu çocuk ne çok uyuyor! Hanımın bağırtıları arasında, sessiz bir yol üstündeymiş gibi mışıl mışıl uyuyor. Hanım yeniden deniyor, çocuğu sarsıyor, bağırıyor, sütü akıtıyor, boşuna. Çocuk içmiyor, süt çocuğun üstüne akıyor, ama ağzına girmiyor. Geri çekilen hayatın gücü, ancak daha çok yaşamayı reddetmeye yetiyor. Durumda bir değişiklik var. Hanım şişeyi bırakıyor ve uyu-

yan çocuğa dikkatle bakıyor. Beyaz çocuklar beklemeye ve susmaya devam ediyor. Artık çocuğun kalmasını isteyen üç kişi oldular. Tanrı her tarafta. Hanım çocuğu kucağına alıyor, çocuk kıpırdanıyor. Hanım ona destek olarak masanın üstünde ayakta durdurmaya çalışıyor: çocuğun başı yavaşça yana kayıyor. Karnı, hava ve kurt dolu bir balon. Hanım onu bezin üzerine yatırıyor, bir sandalyeye oturuyor ve susuyor. Düşünüyor ve susuyor. Yine bir değişiklik oldu: hanım iki parmağıyla çocuğun ağzını açıyor ve ne görüyor? Diştir canım, başka ne görecektir? Hanım çılgılığı basacak, kendini tutuyor sanki, patikadaki genç kıza bakıyor. Genç kızın başı eğik, suçluyu oynuyor. Bekliyor. Tehlike geçti mi? Hayır. Hanım çocuğu bezin üzerine yeniden yatırıyor ve ona doğru geliyor. Nedir bu sert sözler? Ne demek istiyor bu? Hanım parmaklarını açıp gösteriyor. Kaç aylık, söyleyin bakalım? Genç kız iki elini açıyor, arıyor, bulamıyor, iki eli açık öylece kalıyor. On aylık demek... Hanım bağıra bağıra geri dönüyor, çocuğu alıyor, örtüyü alıyor ve hepsini villaya taşıyor.

O sakın bahçede, öğleden sonra, genç kız uyuyakaldı.

Uyanıyor: Hanım yine karşısında, bir şey daha soruyor. Genç kız yanıt veriyor: Battambang. Hanım yine gidiyor. Genç kız uyukluyor. Ağacın gölgesinden çekildi, patıkaya uzandı. Avucunun içinde sabahki metelik. Ona ilişmiyorlar, ama o hâlâ biraz tedirgin. Battambang korur onu, evinin kapısı yüzüne kapandığına göre, kendini içine hapsettiği bu sözcüğün dışında hiçbir şey çıkınmayacak ağzından. Peki hâlâ tedirginse niçin çekip gitmiyor? Dinleniyor mu? Hayır, tam olarak değil, buradan ayrılmayı henüz carı istemiyor, yollara düşmeden önce bekliyor, şimdi nereye gideceğini, ne yapacağını bulmayı bekliyor.

Bu iş, öğleden sonra kendiliğinden çözülüyor. Şu anda yapmakta olduğu şeyi yaptıktan sonra nasıl geri dönebilir?

Uyanıyor. Hava kararmış. Verandanın altında parlak bir ışık var: Hanım, yine çocuğun üstüne eğilmiş. Onunla yalnız şimdi. Hâlâ onu uyandırmaya mı çalışıyor? Hayır. Başka bir iş var. Genç kız uzanıyor ve görüyor: hanım çocu-

ğu masanın üzerine bırakıyor, uzaklaşıyor, bir leğen suyla dönüyor, çocuğu yeniden kucığına alıyor ve tatlı sözler söyleyerek suya daldırıyor. Onlara karşı, cılız çocuklara karşı öfkeli değil artık, bu çocuğun her şeye karşın canlı olduğunu görüyor, kanıt mı? Hanım onu yıkıyor. Ölü bir küçük kıızı yıkayacak değil ya? Kendisi, anası olarak bunu biliyor. Şimdi o da, hanım da biliyor. İki kişi oldular. Ne sakın bu bahçe. Onun patikada bulunduğunu unutmuş olmalılar. Birşeyler oluyor. Ayaklarının dibinde, ağaca dayalı, soğumuş çorba dolu koca bir çanak duruyor, uyurken bırakmışlar oraya, onu tekmeyle uyandırmadan. Çanağın yanında yara için bir şişe ilaç var.

Yiyor. Yediği sırada görüyor: Hanım elinin ayasıyla çocuğu okşuyor, bir yandan onunla konuşuyor, küçücük baş köpükle kaplanıyor. Genç kız sessizce gülüyor. Ayağa kalkıyor. Oraya doğru birkaç adım atıyor, bakıyor. Sabahtan beri yerinden kalkıp ilk kez yürüdü. Kendini göstermiyor, bir daha göstermeyecek. Görüyor: Çocuk suda uyuyor, beyaz hanım artık konuşmuyor, şimdi havlunun beyazlığıyla kurulu-
yor onu, genç kız oraya doğru birkaç adım daha atıyor. Çocuğun gözkapakları ürperiyor, hafif bir çığlık, sonra havlunun içinde uyuyakalıyor. Genç kız onu görebildiği yerden uzaklaşıyor, ağacına dönüyor. Hintayvası ağaçlarının gölgesi karanlık, görünmemek ve bir süre daha beklemek için gölgeye çekiliyor.

Yollar aydınlık olmalı çünkü dolunay var. Ağaçtan düşmüş bir hintayvasını alıyor ve ağzına götürüyor, şekerli, iç bayıltan beyazlık, süt tadında. Hayır. Hintayvasını yere bırakıyor.

Aç değil.

Yapıların ve gölgelerin biçimi açık seçik, avlu ıssız, yollar da ıssız olmalı. Parmaklıklar kapalı, ama çitten atlamak kolay.

Kapının zili çalınıyor. Bir uşak gelip açıyor. Beyaz bir adam giriyor, kolunun altında çanta. Kapı kapanıyor. Uşak ve beyaz adam genç kızın yanından geçiyor, onu görmüyorlar. Beyaz adam, hanımın yanına gidiyor. Konuşuyorlar.

Hanım çocuğu havlunun içinden çıkarıyor, gösteriyor, yenisinden havluya sarıyor. Villaya giriyorlar, veranda hâlâ aydınlık, sessizlik geri geliyor.

Battambang şarkısı: Kimi zaman koca mandaların sırtında uyuyakalırdım, karnım anamın verdiği sıcak pirinçle dolu. Ana, sıska, öfkeli ana birden belleğine yıldırım gibi çakılıyor.

Burada, bu bahçede şarkı söylemek olmaz. Duvarların, kuşburnu çitinin ardındaki yol, her yere gider. Villa burada. Şurada, düzenli aralıklarla sıralanmış yapılar, bir kapı, üç pencere, bir kapı, üç pencere. Bu bir okul, tuhaf. Battambang'da da bir okul vardı. Battambang'da okul var mıydı? Unutmuş. Yapıların önünde, ardında, kapalı duran anakapı, çit ve duvar; burada, çorba çanağının yanında, yerde, sargı bezi ve kül rengi sıvıyla dolu küçük şişe. Aylar önce bir sağlık ocağında ayağını böyle iyileştirmişlerdi. Ayak kurşun gibi, hele molalardan sonra, ama acımıyor. Genç kız kalkıyor, kapılara bakıyor. Villadan sesler geliyor. Battambang'a dönmeli, o sıskayı, anayı görmeli. Çocukları dövüyor ana. Çocuklar setlere kaçıyor. Ana bağırp çağırıyor. Sıcak pirinç dağıtmak için sesleniyor onlara. Gözleri dumandan yaş içinde. Büyümeden öne onu görebilse, bir kez olsun, yollara düşmeden, belki de ölmekten önce bir daha görebilse öfkelerini.

Yolu asla bulamayacak. Bulmak istemeyecek.

Hafif bir esinti ağaç gölgelerini kıpırdatıyor. Tonlè-Sap'a giderken ayak basacağı yollar kadifeden. Çevresine bakınıyor, olduğu yerde dönüp duruyor –nereden çıkmalı– bu akşam da birkaç damla süt dolaştığı için batan memelerini kaşıyor, karnı aç değil, geriniyor, ne kadar da genç, ah, bir koşabilse, Tonlè-Sap şarkılarını, hepsini söyleyerek geceleri yürüse!.. On yıl sonra Kalküta'da tek bir şarkı kalacak aklında, silinmiş belleğinde tek başına yer edecek.

Beyaz adam geldikten sonra bir pencere aydınlandı. Sesler oradan geliyor. Bir kez daha yaklaşıyor –gidera-yak–, parmaklarının ucuna basıyor, evin çevresindeki bilezik taşına tırmanıyor. İkisi de orada, yine onlar, beyazlar.

Çocuğu, öfkeli bir ananın kucasına uzanmış uyuyor. Ana artık ona bakmıyor. Adam da bakmıyor, ayakta duruyor, elinde bir şırınga var. Süt şişesi masanın üstünde olduğu gibi duruyor. Hanım artık bağırmıyor. Ağlıyor. Ağlasın. Ayrı düştüğü çocuğu gözlerini aralıyor ve dalıyor; durmadan, durmadan... Bu artık beni ilgilendirmez, daha uygun kadınlara düşer bu iş. Sen ve ben bir arada olamayız, yine de ayrılmamız ne kadar zor oldu, yuvarlak kafa çuvaldan çıkıyor ve her sarsıntıda sallanıyordu, ağır yürümesi gerekiyordu, artık koşacak; iri taşlardan kaçınması, yere bakması gerekiyordu, artık kaçınmayacak, başı havada yürüyecek. Doktor tertemiz çocuğun yanına yaklaşıyor ve iğne yapıyor. Bu çocuğun sesi bağırırken zayıf çıkıyor. Genç kız, sağlık ocaklarında insanı iyileştiren iğnelerin vurulduğunu görmüştü. Çocuk yüzünü buruşturdukça o da buruşturuyor... Yürürken omuzlarına binen değişmez yük kasıyor sırtını. Ölü ya da diri, çocuk onun için hep o ağırlıkta kalacak. Genç kız baktığı yerden uçarcasına ayrılıyor. Boş sırt pencereden çekiliyor, uzaklaşıyor. Gidiyor. Kuşburnu çitini aşıyor, kendini beyaz yerleşini yerinin bir sokağında buluyor.

Bu akşamki gibi karnı iyice tokken Battambang dilini konuşabilse. Tanıdığı kadınların en kötü yürekliğini görebilse, bunu yapmazsa kim olduğunu nereden bilecek? O kim olacak? Birkaç adım atıyor. Omuzları kasılıyor, karnında bir ağrı, yürüyor, uzaklaşıyor. Kamboçya dilinde birkaç sözcük söylüyor: İyi günler, iyi akşamlar. Çocuk varken konuşuyordu. Şimdi kiminle konuşacak? Tüm acılarının, kör bahtının nedeni olan Tonle-Sap'taki kocamış anasıyla halleşecek, saf aşkıyla. Karnına bir ağrı saplandı onunla boğuşuyor, birkaç adım atıyor. Aşırı dolu midesinde bir sıkışma; soluk almak, yiyeceği kusmak istiyor. Duruyor, arkasını dönüyor. Bir parmaklık açılıyor, o parmaklık; beyaz adam dışarı çıkıyor. Oysa villadan iyice uzaklaştığını sanıyordu. Beyaz adamdan korkmuyor artık. Adam, onu görmeden hızlı adımlarla yanından geçip gidiyor.

Villanın ışıkları sönüyor.

Bugünlerde bütün bir muson mevsimi sona ermiş olmalı. Yağmur olanca ağırlığıyla her gün yağdı, nicedir.

Anasının evine dönmek için ne kadar geç, dönüp oyun oynasa, güneydin demek için, diğerleriyle birlikte gülüşmek için kuzeye dönse, anasının dayacağına katlansa, sillelerin altında can verse. Memelerinin arasından meteliği çıkarıyor ve ayışığına tutuyor. Onu geri vermeyecek, koynuna yenisinden sokuyor ve yol almaya başlıyor. Bu kez evet, yol alıyor.

Kuşburnu çitinden atladı, bundan kuşkusu yok, yola çıktı.

Bir rıhtım: Burası Mekong. Siyah mavnalar bağlanmış. Gece, yeniden yola koyulacaklar. Artık Battambang olınadığına göre, burası onun köyü sayılır. Gençler mandolin çalıyor, mavnaların arasında, bir çorba satıcısının küçük kayığı, az ötede iki küçük kayık daha, kayıklarda gaz lambalarının ışığı, çorbanın altında ateş; kıyının yakınında, bir branda bezinin altından şarkı sesleri geliyor. Genç kız, yelkenliler boyunca yürümeye başlıyor; adımları, bir köylü kadının ağır ve düzenli adımları, o bu akşam da uzaklaşıyor.

Kuzeye dönmeyecek, diye yazıyor Peter Morgan. Kuzeye gitmek için Mekong'dan yukarı çıkacak, ama bir sabah yolunu değiştirecek.

Mekong'un kollarından birini, sonra bir ötekini izleyecek.

Bir akşam kendini bir ormanda bulacak.

Bir başka akşam yine bir ırmak çıkacak karşısına, onu izleyecek. Çok uzun bir ırmak bu. İzlemekten vazgeçiyor. Yeniden orman. Silbaştan, ırmaklar, yollar, Mandalay'dan geçiyor, İravadi'den aşağı iniyor, Prome'yi, Bassein'i geride bırakıyor, Bengal Körfezine varıyor.

Günün birinde, kendini denizin önünde oturmuş buluyor.

Yeniden yollara düşüyor.

Çittagong'un ve Arakan'ın eteklerindeki ovalardan kuzeye geçiyor. Günün birinde, on yıl dolaştıktan sonra, Kal-küta.

Orada kalıyor.

Başlangıçta henüz gençliği, tazeliği var, bir yelkenlide becerdikleri oluyor onu. Ne var ki, ayağı giderek leş gibi kokuyor ve haftalar, aylar boyunca mavnalar onu taşımak istemiyor. Yine bu dönemde, ayağı yüzünden erkekler pek yüz vermiyor. Bazan birinin çıktığı oluyor, bir oduncu falan. Dağda bir yerde ayağını iyileştiriyorlar. On gün kadar bir sağlık ocağının avlusunda barınıyor, karnı doyuyor, ama yine kaçıyor, ayağı iyileşince durumu düzeliyor. Ardından orman. Ormanda delilik. Hep köylerin dolayında uyuyor, ama bazan köy olmuyor, o zaman bir taşocağında ya da bir ağaç dibinde uyuyor. Düş görüyor: kendisi, ölen kızımı, pirinç tarlasında bir manda oluyor; bazan pirinç tarlası, orman oluyor, Ganj'in ölümcül sularında geceler boyu yüzüyor, ölmüyor, daha sonra düşünde öldüğünü görüyor, boğulmuş.

Pursat'ta açlık vardı, Pursat'tan sonra da var elbet; ama bir de güneş var, kimseyle konuşmamak var, ormanda bö-

ceklerin inatçı vızıltısı, orman aralıklarının sessizliği, birçok şey koyulaştırır deliliği. Her ne yapsa yanılıyor, giderek daha çok, derken hiç yanılmadığı bir an geliyor, artık asla yanılmıyor, çünkü bir şey aramıyor. Bu bitip tükenmez yolculuk sırasında ne mi yiyor? Köy girişlerinde biraz pirinç, evet; arasıra, kaplanların boğazlayıp çürümeye bıraktığı ölü kuşlar, bir de balıklar... Ganj'a varmadan önce balık avlamayı öğrendi.

Kaç çocuk doğuruyor? Bolluğa kavuştuğunda. *Prince of Wales*'ın dolup taşan çöp tenekelerini, bildiği küçük bir parmaklığın önünde sıcak pirinç bulduğu Kalküta'da, o artık kısır.

Kalküta...

Kalküta'da kalıyor.

Yola çıkalı on yıl oldu.

Peter Morgan yazmaya ara veriyor.

Sabahın biri. Peter Morgan odasından çıkıyor. Geceleri Kalküta'nın kokusu, balçık ve safran kokusudur.

Kadın Ganj kıyısında değil. Seyrek çalılığın altında da yok. Peter Morgan elçiliğin mutfaklarının arkasına gidiyor, orada da değil. Ganj'da yüzmüyor, Peter Morgan onun adalara gittiğini biliyor, taşıtların damında yolculuk ediyor, yaz musonu sırasında *Prince of Wales* Otelinin çöp tenekelerinin ona çekici geldiği Peter Morgan'ın malûmu. Cüzamlılara gelince, orada uykuya dalmışlar.

Bir kız çocuğunun satılışı öyküsünü Anne-Marie Stretter, Peter Morgan'a anlatmıştı. Kendisi bu satışa tanık olmuş, on yedi yıl önce, Savannakhet dolayında, Laos'ta. Yine Anne-Marie Stretter'ın dediğine bakılırsa, dilenci kadın Savannakhet dilini konuşuyor olmalıymış. Yok, tarihler tutmuyor. Dilenci kadın, Anne-Marie Stretter'ın gördüğü kadın olmak için fazla genç. Bununla birlikte, Peter Morgan, Anne-Marie Stretter'ın öyküsünü, dilenci kadının hayatının bir bölümü olarak kullandı. Küçük kızlar, kadının, balkonlarının önünde durup kendilerine uzun uzun gülümsediğini görmüşler.

Peter Morgan'ın şimdi istediği, dilenci kadının silinen belleğine, kendi belleğindeki kırıntıları yerleştirmek. Bunu yapmazsa, Peter Morgan, Kalküta'daki dilenci kadının deliliğini aktaracak sözcük bulamaz.

Kalküta... Kalküta'da kalıyor. Yola çıkalı on yıl oldu. Belleğini nicedir yitirdi. Onun söylemediklerinin yerine ne söylemeli? Söylemeyeceklerinin yerine? Görüp de bilmediklerinin; olup da bilmediklerinin? Bellekten tümüyle silinmiş olanın yerine?..

Peter Morgan uyuyan Kalküta'da dolaşıyor. Ganj boyunca yürüyor. Avrupa Kulübünün önüne geldiğinde, terasta, Konsolos Yardımcısıyla Kulüp Müdürünün gölgesini görüyor. Bu iki erkek her gece böyle konuşuyor.

Söz Konsolos Yardımcısında. Bu ıslık gibi ses onunki. Bulunduğu mesafeden Peter Morgan ne söylediğini pek anlayamıyor, ama yaklaşacağı yerde gerisin geri dönüyor, çünkü Konsolos Yardımcısının itiraflarının tek sözcüğünü bile duymak istemiyor.

Büyükelçinin konutunun hizasına gelince, Peter Morgan bahçelere dalıp gözden kayboluyor.

Kulüp'te bu akşam tek bir masada briç oynanıyor. Herkes erken yatmış, yarın davet var. Kulüp Müdürüyle Konsolos Yardımcısı yan yana oturmuş, yüzleri Ganj'a dönük. Bu iki erkek kâğıt oynamıyor, konuşuyor. Salondaki briççiler, konuşmalarını duyamaz.

— Ben buraya geleli yirmi yıl oluyor, diyor Kulüp Müdürü, doğrusu yazmayı beceremediğim için çok üzülüyorum, gördüklerim... duyduklarım... Ne roman olurdu...

Konsolos Yardımcısı Ganj'a bakıyor ve her zamanki gibi yanıt vermiyor.

— ...Bu ülkeler, diye sürdürüyor müdür, büyüleyicidir... Unutamaz onları insan. Avrupa sonradan sıkıcı gelir. Burası sürekli yaz, zor elbet... Ama bu sıcak alışkanlığı... Ah!.. Sıcak... orada bu sığının anısı... bu dev yazın... ne müthiş mevsim!

— Müthiş mevsim, diye yineliyor Konsolos Yardımcısı.

Her akşam Kulüp Müdürü Hindistan'dan ve hayatından söz eder. Daha sonra, Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısı, kendi hayatı hakkında, canı ne isterse onu anlatır. Kulüp Müdürü onun ağzından lâf almasını bilir: Konsolos Yardımcısının dinlemediği havadan sudan şeyler anlatır, kimi zaman bu sözler, onun ılık gibi sesinin çıkmasına yol açar. Konsolos Yardımcısının uzun uzun konuştuğu, anlaşıl-maz şeyler söylediği olur. Bazan da söyledikleri çok açık seçiktir. Sözlerinin Kalküta'da nasıl yankılandığını bilmez görür. Bilmez. Kulüp Müdürü dışında onunla konuşan yok.

Kulüp Müdürüne Konsolos Yardımcısının anlattıkları hakkında sık sık sorular sorulur. Kalküta'da insanlar bilmek ister.

Kâğıt oynayanlar gitti. Kulüp ıssız. Teras boyunu süsleyen küçük pembe ampul dizisinin ışıkları az önce söndü. Konsolos Yardımcısı, Kulüp Müdürünü Anne-Marie Stretter hakkında uzun uzun sorguya çekti; âşıkları, evliliği, za-

manını nasıl geçirdiği, adalara yaptığı yolculuklar. İstediklerini öğrendi, ama hâlâ gitmiyor. Şimdi her ikisi susuyor. İçmişler, Kulüp'ün terasında her akşam çok içiyorlar. Müdür, Kalküta'da ölmek istiyormuş, Avrupa'ya hiç dönmemek... Konsolos Yardımcısı, bu konuda kendisine hak verdiğini söyledi.

Bu akşam, Konsolos Yardımcısı, Kulüp Müdürünü Anne-Marie Stretter hakkında uzun uzun sorguya çektiyse de kendisi pek konuşmadı. Kulüp Müdürü her akşam onun konuşmasını bekler. İşte, söze başlıyor.

Konsolos Yardımcısı soruyor:

–Sevdanın yaşanmış olması için, koşulları biraz zorlama gereğine inanır mısınız?

Müdür, Konsolos Yardımcısının ne demek istediğini anlamıyor.

–Açığa çıkması için sevdanın yardımına koşmanın gereğine inanır mısınız, bir sabah, sevme duygusuyla uyanabilmek için?

Müdür yine anlamıyor.

–Bir nesneyi alırsınız, diye sürdürüyor Konsolos Yardımcısı, genellikle karşınıza oturtursunuz ve ona sevgirizi verirsiniz: En basit seçim, bir kadın olmalı.

Müdür, Konsolos Yardımcısına, Kalküta'daki bir kadına mı sevdalandığını soruyor. Konsolos Yardımcısı bu soruya yanıt vermiyor.

–En basit seçim, bir kadın olmalı, diye sürdürüyor Konsolos Yardımcısı. Bunu yeni keşfettim. Ben hiç âşık olmadım, size anlatmış mıydım?

Henüz değil. Müdür esniyor, ama Konsolos Yardımcısının umurunda değil.

–Ben bakırım, diye sürdürüyor.

Müdür, içkinin rehavetinden kurtuluyor ve Konsolos Yardımcısına bakıyor.

–Birçok kez birilerini sevmeye zorladım kendimi, ama bu çabam sonuçsuz kaldı. Asla sevme çabasının dışında olmadım, anlıyor musunuz, Müdür Bey?

Müdür, Konsolos Yardımcısının ne demek istediğini anlamadığını sanıyor. Şöyle diyor: Sizi dinliyorum. Dinlemeye hazır.

– Bu çabayı geride bıraktım, diye sürdürüyor Konsolos Yardımcısı. Birkaç hafta oluyor.

Konsoloş Yardımcısı Kulüp Müdürüne dönüyor, parmağıyla kendini gösteriyor.

– Yüzüme bakın, diyor.

Müdür bakışlarını kaçırıyor. Konsolos Yardımcısı yüzünü yeniden Ganj’a çeviriyor:

– Sevginin yokluğunda, kendimi sevmeye çalıştım, ama başaramadım. Yine de bugünlere kadar kendimle olmayı yeğliyordum.

– Siz belki de ne söylediğinizi bilmiyorsunuz.

– Olabilir, diyor Konsolos Yardımcısı. Kendimi sevmek çabası beni uzun süre tanınmaz hale getirdi.

– Bakir olduğunuzu söylüyorsunuz, size inanıyorum. diyor Müdür.

Bu itiraftan memnun kalmış görünüyor:

– Bunu öğrenince buradakiler rahat bir nefes alacak, diye sürdürüyor.

– Yüzüm nasıl görünüyor? Söyleyin, Müdür Bey, diyor Konsolos Yardımcısı.

– Hâlâ uyumsuz, diyor Müdür.

Konsolos Yardımcısı konuşmasını soğukkanlılıkla sürdürüyor:

– Geldiğim gün, diyor, elçiliğin bahçesinden bir kadının geçtiğini gördüm, tenis sahalarına doğru ilerliyordu. Vakit erkendi, ben bahçede dolaşıyordum ve ona rastladım.

– Bu odur, Bayan Stretter, diyor Müdür.

– Olabilir, diyor Konsolos Yardımcısı.

– Kocasından genç. Hâlâ güzel değil mi?

– Olabilir.

Konsolos Yardımcısı susuyor.

– O, sizi gördü mü?

– Evet.

– Daha fazlasını söyleyebilir misiniz?

– Ne gibi?

– Bu karşılaşma...

– Bu karşılaşma mı? diye soruyor Konsolos Yardımcısı.

– Bu karşılaşmanın üstünüzde bıraktığı etki, bu konuda bir şey söyleyebilir misiniz?

Konsolos Yardımcısı uzun uzun düşünüyor.

– Bu konuda birşeyler söyleyebilirsiniz, aramızda kalır, söz veriyorum.

– Arıyorum, diyor Konsolos Yardımcısı.

Yeniden susuyor. Müdür esniyor. Konsolos Yardımcısı fark etmiyor gibi.

– Sonra? diye soruyor Müdür.

– Size ancak şunları tekrarlayabilirim: Geldiğim gün, elçiliğin bahçesinden bir kadının geçtiğini gördüm. İssiz tenis sahalarına doğru ilerliyordu. Vakit erkendi. Ben bahçe-de dolaşıyordum ve ona rastladım. Devam etmemi ister misiniz?

– Bu kez, diyor Müdür, tenis sahalarının ıssız olduğunu söylediniz.

– Bunun bir anlamı var, diyor Konsolos Yardımcısı. Tenis sahaları gerçekten ıssızdı.

– Bu, o kadar fark eder mi?

Müdür gülüyor.

– Gerçekten büyük fark eder, diyor Konsolos Yardımcısı.

– Ne farkı bu?

– Bir duygu farkı belki! Niçin olmasın?

Konsolos Yardımcısı Kulüp Müdüründen hiçbir yanıt beklemiyor. Müdür bozuntuya vermiyor. Ona kalırsa Konsolos Yardımcısı arada bir zırvalıyor. En iyisi, zırvalarının sona ermesini, daha açık konuşmasını beklemek.

– Müdür Bey, diyor Konsolos Yardımcısı, bana yanıt vermediniz.

– Siz kimseden hiçbir yanıt beklemiyorsunuz, bayım. Kimse size yanıt veremez... Bu tenis... Haydi, sizi dinliyorum.

–O gittikten sonra tenis sahalarının ıssız olduğunu fark ettim. Havada bir yırtılma oldu, eteği bir çalılığa takıldı. Ve gözleri bana baktı.

Konsolos Yardımcısı kendi üzerine kapanırken Müdür ona bakıyor. Kimi zaman böyle durur, başı göğsüne düşer ve kımıldamadan öylece kalır.

–Bir bisiklet vardı orada, tenis sahalarının tel örgüsüne dayalı, ona bindi ve bir patikaya daldı, diyor Konsolos Yardımcısı.

Çabalarına karşın Müdür onun yüzünü göremiyor. Sözleri bir kez daha yanıt çağrıştırmıyor.

–Bir kadın nasıl elde edilir? diye soruyor.

Müdür gülüyor.

–Amma iş, diyor, siz sarhoşsunuz.

–Onun kimi zaman çok hüzünlü olduğunu söylüyorlar, Müdür Bey, doğru mu?

–Evet.

–Âşıkları mı söylüyor bunu?

–Evet.

–Onu hüzün yoluyla elde ederdim, diyor Konsolos Yardımcısı, böyle bir olanağım olsaydı.

–Yoksa?

–Herhangi bir nesne yeterli, dokunduğu ağaç, bir de bisiklet var. Müdür Bey, uyuyor musunuz?

Konsolos Yardımcısı düşüncelere dalıyor, Müdürü unutuyor, söze yeniden başlıyor.

–Müdür Bey, uyumayın!

–Uyumuyorum, diye homurdanıyor Müdür.

Bu akşam, Kalküta'da geçici olarak bulunan iki İngiliz, Kulüp'te yemek yedi, topu topu iki kişi. Şimdi gittiler.

Elçilikte davet on bire doğru başlayacak, iki saat sonra. Kulüp bomboş, barın ışıkları sönük. Müdür terasta oturuyor, yüzü Ganj'a dönük. Müdür, Konsolos Yardımcısını bu akşam da bekliyor, her akşam olduğu gibi.

İşte geldi. Oturuyor, yüzü Ganj'a dönük, tıpkı Müdür gibi. Sessizce içmeye başlıyorlar.

–Müdür Bey, beni dinleyin, diyor Konsolos Yardımcısı uzun bir aradan sonra.

Müdür, bir gece öncesinden de çok içmiş.

–Burada oturmuş bekliyordum, diyor; tam olarak neyi beklediğimi bilmeden, belki de sizi bekliyordum, bayım!

–Beni, diye onaylıyor Konsolos Yardımcısı.

–Sizi dinliyorum.

Konsolos Yardımcısı susuyor. Müdür onu kolundan tutup sarsıyor.

–Bana yine ıssız tenis sahalarından söz edin, diyor Müdür.

–Bisiklet orada duruyor, o kadın bırakmış, yirmi üç gün oluyor.

–Unutmuş mu onu?

–Hayır.

–Yanılıyorsunuz bayım, diyor Müdür. Yaz musonu gelince, bahçede dolaşmaya ara verdi. Bisikleti unuttu.

–Hayır, öyle değil, diyor Konsolos Yardımcısı.

Suskunluğu öyle uzun sürüyor ki, Müdür uyuklamaya başlıyor. Konsolos Yardımcısı ıslık gibi sesi onu uyandırıyor.

Şen mutluluğu, Seine-et-Oise'da bir yatılı okulda tattım, diyor; size anlatmış mıydım?

Henüz değil. Müdür esniyor, ama Konsolos Yardımcısı oralı değil.

–Ne mutluluğu tattım dediniz?

–Şen mutluluğu. Onunla okulda tanıştım, Montfort Lisesinde, Seine-et-Oise’da, duyuyor musunuz, Müdür Bey?

Kulübün Müdürü şöyle diyor: Sizi dinliyorum. Dinlemeye hazır.

Konsolos Yardımcısı ıslık gibi sesiyle anlatıyor; Müdür uyukluyor, tıyanıyor, gülüyor, yeniden dalıyor, uyanıyor –ama görünüşe göre konuştuğu kişinin canını sıkmak ona vız geliyor;– Konsolos Yardımcısı Montfort’ta şen mutluluğu anlatıyor.

–Montfort’ta şen mutluluk, Montfort’u yerle bir etmekte, diyor. Buna niyetli çok kişi vardı. Bu tür girişimlerde uygulanacak yönteme gelince, Konsolos Yardımcısı Montfort’taki yöntemden âlâsını bilmiyormuş. Her şey, pis koku saçan bilyelerle başlamış, her yemekte, sonra çalışma saatlerinde, sonra sınıfta, sonra görüşme odasında, sonra yatakhane, sonra, sonra... Önce kahkaha, dev bir kahkaha... Gülmekten katılır insan Montfort’ta.

–Koku saçan bilyeler, yapma insan pisliği, yapma sümüklüböcekler, diye sürdürüyor Konsolos Yardımcısı, yapma fareler, gerçek insan pisliği, her yerde, her bir yetkilinin çalışma masasında, bizler, pisliktik Montfort ta.

Konuşmaya ara veriyor. Müdürde ses yok. Bu akşam, Konsolos Yardımcısı, bir kez daha, alabildiğine zırvalıyor.

–Müdür, on dokuz yıllık eğitimciliği sırasında böyle rezalet görmediğini söylüyordu. Kullandığı sözcükler şunlardı: kötülükte ve alçaklıkta inat. İhbarda bulunan kişiye dokunmayacağına söz veriyordu. Kimsede ses yok, Montfort’ta kimse konuşmaz, asla! Biz otuz iki kişiyiz, içimizde fire veren tek kimse yok. Sınıfta davranışımız kusursuz, çünkü kötülüğümüz artık gelişigüzel değil, tüm dikkatimizi topluyoruz, hedefi on ikiden vuruyor ve giderek sertleşiyoruz. Okulun her yanı sarılmış, her geçen gün daha çok darbe indiriyoruz, bunun yollarını öğreniyoruz, son patlamayı bekliyoruz. Anlıyor musunuz?

Kulübün Müdürü uyuyor.

–Amma kasvet! diyor.

Konsolos Yardımcısı onu uyandırıyor.

– İnsanları en çok ilgilendiren, kuşkusuz, bu anlattıklarım olacak. Uyumayın. Şimdi sıra sizde, Müdür Bey.

– Öğrenmek istediğiniz nedir, bayım?

– Aynı şeyler.

– Biz, diye başlıyor Müdür, ben, Pas-de-Calais'te, Arras yakınında, kırık bir yerde kurulmuş bir inzibat okulundaydım. Dört yüz yetmiş iki kişiydik. Bizi suçüstü yakalamak amacıyla geceleri yatakhaneleri dolaşan gözcüleri sille tokat döverdük. Siz de uyumayın bakalım. Bir sabah, doğabilimci sınıfa giriyor ve yazılı ödev döneminin yaklaştığını bildiriyor, nasıl da aklımda kalmış –uyumayın– çölleri, kumulları ve kumsalları, su geçiren kaya duvarlarını, su bitkilerini, gölge ve ışık bitkileri adı verilen türleri –ne harika bir deyim, dikkat ettiniz mi?– yeniden gözden geçirecekmisiz. Demek ki bugün, diyor doğabilimci, bu konuları bir kez daha işleyeceğiz. Sınıfı görecektiniz! Ortada çıt çıkmıyordu. Burası pis kokuyor, diyor hoca. Boş lâf değil, gerçekten pis kokuyor. Uyumasanız! Sonuna geldim. Hoca, tebeşir çıkarmak için çekmeceyi açıyor, karşısında insan pisliği, aradaki farkı görmüyor, önceki gün olduğu gibi yapma sanıyor, pisliği avuçluyor ve feryadı basıyor.

– Görüyorsunuz ya, Müdür Bey.

– Neyi?

– Devam edin, Müdür Bey.

– O zaman bütün hocalar koşuşuyor, okul müdürü de geliyor, bütün gözcüler, bütün görevliler, gülmekten katılan bizlerin önünde, gagaları çivilenmiş gibi duruyor, söyleyecek söz bulamıyor. Şunu unuttuyordum, doğabilimcinin sağ eli havada, sol elinde, pisliğin yanında bulunan bir kâğıt var, üstüne şöyle yazmıştım: Sanık, pislik dolu sağ elinizi havaya kaldırın ve şunları söyleyin: Ben, hıyarın teki olduğuma yemin ederim. Öğleden sonra müdür sınıfa geliyor, benzi atmış. Sesi hâlâ kulaklarımda: Çekmecelerin içine kim sıçtı? Elinde kanıtlar olduğunu, pisliğin konuştuğunu söylüyor.

Fransa Konsolos Yardımcısıyla Kulüp Müdürü birbirlerini hayâl meyal görüyorlar. Müdür gülüyor.

– Sizinki de şen mutlulukmuş, Müdür Bey.

– Oyle, bayım.

– Görüyorsunuz ya, Müdür Bey. Devam edin.

– Daha sonra etkinlik alanımız daralıyor, ama hâlâ bazı

marifetlerimiz var... Aşçının ağzına tıkaç sokup mutfağa kapatıyoruz. Kudas ayinine katılanlar kilisenin orta geçidinden kutsal masaya doğru ilerlerken çelme takmalar, okulun kapılarına kilit vurmalar, tüm ampullerin kırılıp dökülmesi...

– Kovuldunuz mu?

– Evet. Okul faslı kapandı. Ya siz, bayım?

– Kovuldum. Başka bir yatılı okula gönderilmeyi bekliyorum. Gerçi ilgilenen yok, ama ben yine de sizden farklı olarak yükseköğrenim göreceğim. Annemle yalnız kalıyorum. O, âşğının ardından gözyaşı döküyor.

– Macar doktor mu?

– Evet. Annem bir yetişkin. Ben de onun yasını tutuyordum. Montfort'un görüşme odasında bana gizlice tuzak oyuncaklar veren âşğını özlüyorum.

– Çocukluğun üstünde duruyorlar, bayım.

– Elimden geleni yapıyorum, Müdür Bey.

– Konuşurken benimle ne zaman dalga geçtiğinizi bilemiyorum, Bay de H. – Ama önemi yok. – Anneniz Brestli plak satıcısıyla evlendikten sonra ne yapıyorsunuz?

– Neuilly'deyim, evimde. Birbirini izleyen uzun günler beni Montfort'tan ve ölümden uzaklaştırıyor, ölmüş babamın ölümünden. Size söylemiş miydim? Babam, ben Montfort'tan ayrıldıktan altı ay sonra öldü. Kollarımı kavuşturmuş, mezara inişini kupkuru gözlerle seyrediyorum. Tahmin edebileceğiniz gibi, Neuilly'deki bir bankanın tüm memurlarının yaşlı gözleri benim üzerimde.

– Neuilly'de tek başınıza ne yapıyorsunuz, bayım?

– Sizin başka yerde yaptığınızı.

– Ama ne?

– Danslı davetlere gidiyorum, ağzımı bıçak açmıyor. Beni parmakla gösteriyorlar: Babasını o öldürdü... Dans ediyorum. Davranışlarım düzgün. Aslını söylemek gerekirse, Hindistan'ı bekliyorum, sizi bekliyorum, Müdür Bey,

ama bunu henüz bilmiyorum. Bekleyiş sırasında, Neuilly'de çok beceriksizim. Lambalar kırıyorum. Siz şöyle deyin: Lambalar düşüyor ve parçalanıyor. Issız koridorda şangırtılarını duyuyorum. Şöyle diyebilirsiniz: Daha Neuilly'deyken, anlıyor musunuz? Deyin ki: Dehşetten donup kalmış. Issız evde bir delikanlı lambaları kırıyor ve kendine soruyor, niçin, niçin? Her şeyi birden söylemeyin, ballandıra ballandıra anlatın.

– Benden gizlediğiniz nedir, bayım?

– Hiç, Müdür Bey.

Konsolos Yardımcısının gözleri yalan söylemiyor.

– Müdür Bey, diyor, hayatının bu döneminin uzamasını isterdim, burada, Kalküta'da. Sanıldığı gibi atama beklemiyorum; aksine, bu iş biraz daha sürüncemede kalsın istiyorum, olabilirse musonun sonuna kadar.

– Anne-Marie Stretter için mi? diye soruyor Müdür gülümseyerek.

– Müdür Bey, önünüze gelenle konuşun, önünüze gelene anlatın size bütün anlattıklarımı. Beni yadırgamazlarsa Kalküta'da biraz daha kalırım. Bu akşam memnun musunuz, Müdür Bey?

– Yani, diyor Müdür, idare eder. Ya ıssız tenis sahaları, bunu da anlatabilir miyim?

– Hepsini, Müdür Bey, hepsini.

Konsolos Yardımcısı yine adalardan söz etmesini istiyor, onun sık sık gittiği şu adadan, evet, bir kez daha. Şu sırada, siklonların eli kulağındadır, diyor Müdür, dalgalar giderek kabarır. Geceleri palmiyeler rüzgârda kıvranır durur, onun gittiği en büyük adanın dört bir yanından sanki trenler geçer. Palmiyeler, kırdan son hızla yol alan trenler gibi homurtular çıkarır. *Prince of Wales*'ın palmye bahçesi dillere destandır. Kuzey kesiminde, elektrikli bir kafesle dilencilerden korunmuştur, iyi akıl etmişler şu kafesi. İskelede, kıyı boyunca hintkirazı, okalıptüs ağaçları vardır. Büyük otelleri palmye bahçeleriyle kuşatmak Hindistan'da gelenektir. Günbatımında göğün kızılığı Hint Okyanusuna yansır, çoğu

zaman böyledir, adadaki yolların kenarında, kızıl ışıktaki, uzun, koyu direkler görülür, palmiye gövdelerinin gölgeleridir bunlar. Hindistan'ın her tarafında palmiye bahçeleri vardır, Malabar kıyısında, Seylan'da, *Prince of Wales*'in bahçesinin ortasında geniş bir yol geçer. Otelin lüks ve gözden uzak ek yapılarına, bölmelerle ayrılmış küçük villalara gider bu yol. Ah! *Prince of Wales* Otel! Adanın batısında bir deniz kulağı varmış, ama oraya giden olmazmış. Kulübün Müdürü yanlış hatırlamıyorsa, orası parkın sınırları içinde de-ğilmiş. İşte böyle.

Müdür soruyor: Konsolos Yardımcısı bu akşam verilen davete katılıyor mu?

Davete katılıyor, evet, işte böyle, katılıyor. Yerinden kalktı bile. Müdür ona bakıyor.

—Tennis sahalarından kimseye söz etmeyeceğim, diyor Müdür, siz isterseniz bile.

—Siz bilirsiniz.

Uzaklaşıyor. Kulübün çevresindeki çimenlikten geçiyor. Bahçe lambalarının sarı ışığında hafifçe yalpaladığı görülüyor, boyu fazla uzun, fazla zayıf. Victoria Caddesinde gözden kayboldu.

Müdür yeniden oturuyor, yüzü Ganj'a dönük.

Birlikte geçirecekleri geceler bundan böyle daha sıkıcı olacak kuşkusuz. Çünkü görünüşe bakılırsa, Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısının hayatı hakkında anlatacağı ya da uyduracağı pek bir şey kalmamış; tıpkı kendisinin, müdürün de, hayatı, adalar, Kalküta'daki Fransa Büyükelçisinin eşi hakkında anlatacağı ya da uyduracağı fazla bir şeyin kalmadığı gibi.

Müdür uyuyakalıyor.

Ganj'a bakan caddenin üstünde bir pencere aydınlanıyor.

Gecenin o saatinde, kim geçse görebilir, smokinini giymiş, dönen vantilatörlerin altında odaları arşınıyor. Yüzün-

deki ifade, caddeyi konuttan ayıran mesafeden bakıldığında, huzurlu denebilir.

Evden çıkıyor. İşte, bahçelerden geçip Fransa Elçiliğinin ışıklarla donatılmış salonlarına doğru gidiyor.

O akşam Kalküta'da, Büyükelçinin eşi Anne-Marie Stretter büfenin yanında, gülümsüyor, siyahlar içinde, iki kat siyah tükden dar bir giysi bu, bir kadeh şampanya uzatıyor. Kadehi uzattı, çevresine bakınıyor. Yaşlılığın yaklaşmasıyla bir süzgünlük gelmiş üstüne, kemik yapısının inceliğini, uzunluğunu ortaya çıkarıyor. Gözleri fazla aydınlık, heykellerinki gibi boşlukta, gözkapakları incelmış.

Çevresine bakınıyor: Bir kahramanın adını taşıyan düz bir caddede geçit töreni yapan, omuz kordonları güneşte kızılaşmış pırıl pırıl bir lejyon taburuna resmi kürsüden bakanak olsa, bu akşamki sürgün bakışıyla bakardı. Aralarından biri, bir erkek fark ediyor bu bakışı: Charles Rosset, otuz iki yaşında, Kalküta'ya geleli üç hafta oldu, burada başkâtiplik görevini üstlenecek.

Anne-Marie Stretter birkaç İngilizce doğru gidiyor ve soğuk birşeyler içmek isterlerse büfeye geçmelerini söylüyor. Sarıklı barmenler onlara hizmet ediyor.

Deniyor ki: Gördünüz mü? Lahor Konsolos Yardımcısını davet etmiş.

Konuklar oldukça kalabalık. Kırk kişi kadar. Salonlar geniş. Şu koca vantilatörler, bir de, aralarından bahçelerin puslar arasındanmış gibi görüldüğü —ama kimse bakmıyor— ince tel örgülü pencereler olmasa, Fransa'da, bir sahil kasabasındaki yazlık gazinonun salonları dersiniz. Balo salonu sekizgen, ampir tarzı yeşil mermerden. Her köşesinde Fransa'dan getirtilmiş narin eğreliotları. Duvardaki panoda bir cumhurbaşkanı, göğsünde kırmızı şerit, yanında bir dışişleri bakanı. Deniyor ki: Son dakikada Lahor Konsolos Yardımcısını davet etmiş.

İşte, Büyükelçiyle baloyu açıyor, o sevimsiz törene uyuyor.

Tavandaki vantilatörler ürkmüş kuşlar gibi sesler çıkarıyor; müzik sesinin, ağır fokstrot adımlarının, sahte ışıkların, oymaların, sahteliğin, yıldızların tepesinde kımıltısız bir

uçuş içindeler. Deniyor ki: Şubarın yanındaki esmer adam var ya, işte o. Niçin davet etmiş ki onu?

Kalküta'da yaşayan bu kadın merak konusu. Günlerini nasıl geçirdiğini pek iyi bilen yok, konuklarını özellikle burada ağırlar, Ganj kıyısındaki yabancı acenteler döneminden kalma konutuna pek az insan çağırır. Bununla birlikte, bir uğraşı olmalı. Kitap okuduğunu diğer olasılıkları eyleyerek mi anlıyorlar? Evet. Tenis saatiyle gezinti saati arasında evine kapandığında başka ne yapabilir? Bunun dışında ne yapıyor? Ona benzeyen kızlarıyla saatlerce birlikte oluyor. Genç bir İngiliz kadının onları eğittiği biliniyor, mutlu bir çocukluk geçirdikleri söyleniyor. Anne-Marie Stretter kızlarının eğitimiyle yakından ilgili. Davetlerde kızları kimi zaman şöyle bir görünür, —bu akşam göründüler— sanki şimdiden biraz mesafeli duruyorlar, anneleri de bunu istiyor olmalı. Kızlar salondan çıktıktan sonra bir mırıldanma: Büyüğü kuşkusuz onun kadar güzel olacak, şimdiden, annesi gibi şeytan tüyü var onda. Sabahları üçü birden, beyaz şortlarıyla elçiliğin bahçelerinden geçiyorlar, tenis sahalarına gidiyorlar ya da dolaşıyorlar.

Akıllarda bir soru, deniyor ki: Peki bu adam tam olarak ne yapmış? Benim asla bir şeyden haberim olmaz da.

—En kötüsünü yapmış, ama bunu nasıl söylemeli?

—En kötüsünü mü? Öldürmüş mü yani?

—Geceleri, cüzamlıların ve köpeklerin sığındığı Çalimar bahçelerine doğru ateş ediyormuş.

—Ama cüzamlılar ya da köpekler, diyorsunuz, cüzamlıları ya da köpekleri öldürmek, öldürmek sayılır mı?

—Aynı şekilde, Lahor'daki konutunda, aynalarda da birçok kurşun bulunmuş.

—Cüzamlılar, uzaktan, bilmem fark ettiniz mi? Onları çevreden ayırdetmek zordur, bu durumda...

Ganj ağızlarında, sağlığa elverişli bir adada bulunan villanın varlığı, onun Kalküta'ya gelişinden hemen sonra öğrenilmiyor. Fransa Elçiliği görevlilerine tahsis edilmiş bir villa bu. Anne-Marie Stretter'ın kızları bahçelerde yalnız dolaşıyor, o zaman, niçin yalnız dolaştıkları soruluyor ve öğ-

reniliyor. Özellikle yaz musonunun dehşetli sıcaklığında oluyor bu.

–Çıgıllıkları duyuyor musunuz?

–Bunlar cüzamlı mı, yoksa köpek mi?

–Köpek ya da cüzamlı.

–Madem bunu biliyordunuz, niçin cüzamlı ya da köpek dediniz?

–Uzaktan yanılmış olacağım, öyle ya, müzik sesinin arasında köpek ulumaları ve düş gören cüzamlıların ulumaları.

–Ah, ne güzel söylediniz!

Akşamları, her üçünün kaportası açık bir arabada Kalküta'nın içinden geçtikleri görülür, gezmeye giderler. Büyükelçi gülümseyerek hazinesinin arabayla uzaklaşmasını seyreder. Karısı ve kızları Çandainagor'da ya da Delta'ya varmadan önce okyanusa açılan yollarda hava almaya çıkıyor.

Ne küçük kızlar, ne de kimse onun Ganj ağzlarındaki bu villada ne yaptığını bilmez. Âşıklarının İngiliz olduğu söyleniyor, elçilik çevrelerince tanınmadıkları söyleniyor. Büyükelçi biliyormuş. Delta'daki evde birkaç günden fazla kaldığı olmaz. Kalküta'ya dönüşünde o dakik hayatı yeniden başlar; tenis, gezintiler, geceleri Avrupa kulübü... Görünen bu! Daha başka? Bilinmiyor. Oysa Kalküta'da yaşayan bu kadının bir uğraşı olmalı.

Merak ediyorlar:

–Bunu hangi sözcüklerle dile getirmeli?

–Bu işleri yaparken bilincini yitiriyor muydu? Ya özdenetimini?

–Görüyorsunuz ya, ne zor... Lahor'da yaptıklarını hangi sözcüklerle dile getirmeli? Lahor'da, kendine ettiklerinin bilincinde miydi?

–Geceleri bağııyormuş balkondan.

–Burada bağıırıyor mu?

–Yoo, üstelik buranın havası daha boğucu, niçin bağıırmıyor peki?

Geceyarısını biraz geçti. Anne-Marie Stretter genç ataşe Charles Rosset'ye doğru gidiyor. Rosset'nin yanında

Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısı duruyor. Onlara, dans etmeleri gerektiğini söylüyor, canları istiyorsa elbet ve oradan ayrılıyor. Anne-Marie Stretter, Charles Rosset'yi gözüne kestirdiği için yanlarına gitmiş olmalı, bugünlerde onunla adalara gidecek uygun bir aday sayılır bu genç. Dudaklarından tek bir gülümseme eksilse, bu kadına terbiyesiz denirdi, diyorlar. Konukların arasında, bu gece, onunla içli dışlı olan kimseler olacakmış. Ama onlar ancak davetin sonuna katılacaklarmış.

Soruluyor:

–Bağırırken neler söylüyordu?

–İpe sapa gelmez sözler, ya da hiçbir şey.

–Lahor'da onu tanıyan bir kadın yok mu, bizi biraz aydınlatılsa!..

–Hiçbir kadın olmadı, asla.

–Konutuna kimse ayak basmamış, biliyor muydunuz?

Lahor'daki konutuna.

–Lahor'dan önce bakışlarında bir şey var mıydı? Herhangi bir belirti, bir tuhaflık? Ben özellikle Lahor Konsolos Yardımcısının annesini düşünüyorum. Onu, romanlardaki gibi piyanoda klasik serenatlar çalarken görüyorum, gençliğinden kalan parçalar. O dinliyor, dinliyor, kendini fazla kaptırıyor sanki.

–Anne-Marie Stretter istese bu sıkıcı konuğu başımıza sarmayabilirdi.

Elçiliğe davetli olunca Anne-Marie Stretter'ı dansa kaldırmak gerekir, o istemese bile.

Yanından geçerken, kocasına biri hakkında bir şey söyledi. Charles Rosset önüne bakıyor. Ne söylediği malûm. Konsolos Yardımcısı da gördü. Narin bir eğreliotunu inceleyiyor, kara sapını yokluyor. Az önce büyükelçiyi gördü, diye düşünüyor biri, öyle ya, geleceği onun iyi niyetine bağlı. Haftalardır bir türlü gelmeyen resmi çağrıyı beklediğini anımsıyor Charles Rosset.

Deniyor ki: Bay Stretter böyle bir şeye, onu bu akşam davet etmesine izin vermekle hoşgörüsünü kanıtladı. O iyi bir insan. Meslek hayatının sonuna geldi. Onu özleyeceğiz.

Karısından çok daha yaşlı. Onu Fransız Çinhindi'nde, Laos sınırı dolayında bulunan uzak, küçük bir istasyonun genel yöneticisinin elinden aldığı biliniyor muydu? Evet, on yedi yıl oldu. Oraya varalı ancak birkaç hafta geçmişti ki, Bay Stretter görevle o istasyona gelmiş. Sekiz gün sonra Anne-Marie onunla birlikte dönmüş, bunu bilen var mıydı?

Deniyor ki: Konsolos Yardımcısı ne kadar da zayıf görünüyor, delikanlı gibi, ama şey olan... yüzü, günün birinde annesi gitti ve tekbaşına kaldı. Kalküta'da bunu bilmeyen yok. Kulübün Müdürüne çocukluk odasından söz etmiş, mürekkep ve zambak kokuyormuş. Pencereden baktığında, ormanda yatıp kalkan serserileri görürmüş; çoğu, yumuşak huylu, çekingen insanlarmış. Her akşam, annesinin yanına susmak için eve dönen babasından söz etmiş. Saçmalık bunlar, saçmasapan şeyler anlatıyor.

Soruluyor: Ya Lahor'dan söz ediyor mu?

—Hayır.

—Asla.

—Ya Lahor öncesinden?

—Evet. Arras'taki çocukluktan. Ama, sakın bu bir şaşırtmaca olmasın?

Deniyor ki: Demek onu Laos'tan, Fransız Çinhindi'nden bulup çıkarmış.

Görüntü: Mekong kıyısı boyunca uzanan bir cadde, gerisi orman, Savannakhet dolayları, Laos. Görüntüde silâhlı nöbetçiler, esas duruşta onu karşılıyor. Anne-Marie'yi Fransa'ya geri göndermekten söz ediyorlarmış, oralara alışamıyormuş. Deniyor ki: Büyükelçi onu bulduğu sırada o, Savannakhet'te utanç ya da acı içindeki bir sürgün müydü? Kalküta'da bunu bugün bile bilen yok. Hayır, asla öğrenemediler.

Konsolos Yardımcısı zaman zaman çok mutlu görünüyor.

Mutluluktan çıldıracak sanki, zaman zaman. Bu akşam onunla birlikte olmaktan kaçınamayacaklar; bu yüzden mi mutlu? Ne tuhaf bir hali var bu akşam. Yüzü nasıl da sol-

gun... İçi içine sığmıyor gibi, ama duygularını açığa vurmayı hep erteliyor, niçin?

Deniyor ki: Akşamları Kulüp Müdürüyle konuşuyor, bu yalnız adam da onunla iki lâf ediyor. Sözüne ettiği Arras'taki inzibat okulu düşündürücü. Kuzey... Kasım ayı... Çıplak ampullerin çevresinde dönüp duran sinekler, kahverengi muşamba, hep böyledir bu tür yatılı okullar, sanki biz de oradaydık... Avluda üniforma ve talim kıyafeti. Pas-de-Calais'nin kışı ve pembe sisleri, sanki biz de oradaydık, zavallı çocuklar. Ama sakın bu bir şaşırtmaca olmasın?

– Bana Bayan Stretter'dan söz edin.

– Kusursuz ve çok iyi yüreklidir, her zaman ileri geri konuşanlar bulunur kuşkusuz... Üstelik yardımseverdir. Kendisinden öncekilerin yapmadığı iyilikleri vardır. Elçiliğin mutfaklarının arkasına bir uğrayın, dilenciler için soğuk su bulunduğunu göreceksiniz; o unutmaz, düşünür, dilencilerin suyunu her sabah düşünür, tenisten önce.

– Kusursuz canım, kusursuz.

– Kalküta'da hiçbir şey suyun yüzüne çıkmıyor, ben buna kusursuzluk derim.

– Ya o, bize ne çok zarar verdi. Onu hiç görmemiştim, uzun boylu, esmer, yakışıklı bir erkek sayılırdı eğer... Hem de genç... ne yazık! Gözleri iyi görünmüyor, yüzünde bir anlam yok. Biraz ölü şu Lahor Konsolos Yardımcısı... siz de onu biraz ölü bulmuyor musunuz?

Kadınların çoğunun teni, kuytulara yaşayanların bembeyaz teni. Öldürücü-güneşten korunmak için kapalı kepenkler ardında yaşıyorlar, Hindistan'da neredeyse hiçbir şey yapmıyorlar, gözler üzerlerinde, mutlular bu gece, evlerinden çıkmışlar, Hindistan'daki Fransa'ya gitmişler.

– Musondan önce verilen son davet bu, sabah gökyüzünün halini gördünüz mü? Geldi çattı, altı ay boyunca bu ışık...

– Adalar olmasa ne yapardık? Akşamları ne güzel olur, değil mi? Ah... En çok adalarını özleyeceğiz Hindistan'ın.

–Kadınları Fransa’da oldukları gibi görebilmek, diyor erkekler, en anlamsız bile, orada yüzüne bile bakmayacağı-
nız bir kadın, ah! Nasıl da etkileyici...

Bir erkek Anne-Marie Stretter’ı gösteriyor.

–Hemen her sabah, tenis sahasına giderken geçtiğini
görüyorum, ne güzel, kadın bacakları, burada, bu dehşetin
içinde dimdik basıyor. Size öyle gelmiyor mu? Artık bu ada-
mı düşünmeyin canım, şu Konsolos Yardımcısını.

Charles Rosset ve başkaları kaçamak bakışlarla onu iz-
liyor. Konsolos Yardımcısı farkında değil sanki. Başkaları-
nın bakışını üstünde hiç hissetmez mi! Yoksa, bu akşam,
onu kendinden geçiren başka bir şeye mi daldı? Bilinmiyor.
Hâlâ nereden, hangi görüntüden, hangi düşünceden kay-
naklandığı belli olmayan bir mutluluk içinde.

Tel örgüye dayalı bisiklet bu sabah da yerindeydi.

Büyükelçi Charles Rosset’ye şöyle demişti: Onunla bi-
raz konuşun, bu gerekli. Rosset onunla konuşuyor.

–Alışamıyorum, diyor, açıkçası, alışmakta zorluk çeki-
yorum.

Dudaklara bir gülümseme ilişiyor. Yüz çizgilerindeki
gerginlik birden yumuşadı. Patikadaki gibi hafifçe yalpalı-
yor.

–Zor, orası öyle, ama size asıl zor gelen ne?

–Sıcak kuşkusuz, diyor Charles Rosset, bir de tekdüze-
lik, bu ışık, hiç renk yok, bakalım alışabilecek miyim!..

–Bu derece mi?

–Yani...

–Öyle mi?

–Yola çıkarken kesin bir fikrim yoktu, diyor Charles
Rosset –anımsıyor– ya siz, başka bir şeyi... buna yeğler
miydiniz?

Ağız somurtuyor.

–Hiçbir şeyi, diyor Konsolos Yardımcısı.

O gün Charles Rosset de bisiklete yaklaşmıştı, Konso-
los Yardımcısını gözden kaybettikten çok sonra, o, bir za-
manların *Indiana’s Song* ezgisini ıslıkla çalmaya başlamıştı.

Charles Rosset işte o anda korkuya kapılmış ve bürolara doğru koşar adım uzaklaşmıştı.

Buraya, geziye çıkan bir öğrenci gibi geldiğini, ama günden güne, gözle görünür biçimde yaşlandığını söylüyor. Gülüşüyorlar. Deniyor ki: Gördünüz ya, öbürüyle birlikte o da güldü... Doğrusu bu daveti kabul etmiş olması büyük yüzsüzlük. İnadına mı yaptı acaba? Öyle bir hali de yok.

Yaşlı bir İngiliz geliyor, uzun boylu, zayıf, gözleri kuş gözü, derisi güneşten delik deşik. Hindistan'da çok uzun kalmış bu, besbelli, sanki farklı bir ırktan, size öyle gelmiyor mu? Adam dostça bir hareketle onları bara sürüklüyor.

—Kendi işinizi kendiniz görmeye alışmalısınız. Benim adım George Crawn, Anne-Marie'nin bir dostuyum.

Konsolos Yardımcısı hafifçe irkildi. Duruyor. Uzaklaşan George Crawn'a uzun uzun bakıyor. Kendisine yönelmiş diğer bakışları, çevresinde sürüp giden boşluğu fark etmiş görünmüyor. Şöyle diyor:

—Yakın bir dost. Hindistan'da kapalı çevreler. İşin sırrı burada.

Gülüyor. Charles Rosset davranıyor, onu bara sürüklüyor. Konsolos Yardımcısı sanki istemeye istemeye gidiyor ardından.

—Gelin, diyor Charles Rosset, inanın ki burada... Siz neden çekiniyorsunuz?

Konsolos Yardımcısı sekizgen salona bir göz atıyor, gülümsemeye devam ediyor. *Indiana's Song*'un ezgisi, tek başına girişilmiş karanlık, iğrenç eylemin anısını paramparça ediyor.

—Hayır, yok bir şey, artık kaybedecek bir şeyim yok, bunu biliyorum. Ben yalnızca atanmayı bekliyorum, başka bir şeyi değil. O da sürüncemede kalıyor, doğru, zor bir durum... Bir başkasına kıyasla, görevime —yine gülüyor— layık görünmek zor benim için, ama hepsi bu.

Konsolos Yardımcısı gülüyor, bara doğru yürürken gözlerini yere indiriyor. Issız tenis sahalarındaki kadın bisikletini unutmalı ya da kaçmalı. Bakışı o kadar değil de, sesi, diye düşünüyor Charles Rosset. Büyükelçi, Charles Ros-

set'ye şöyle demişti: İnsanlar içgüdüsel olarak ondan kaçıyor... korkutuyor onları... Ne yaman yalnızlık, konuşun biraz onunla.

– Bombay'a sıcak bakıyormuşsunuz, öyle diyorlar.

– Şöyle diyelim, beni Kalküta'da alıkoymayacaklarına göre niçin Bombay olmasın?

– Bombay'ın nüfusu daha düşüktür, iklimi daha sağlıklı, üstelik denize yakın, bunlar azımsanmayacak nimetler.

– Kuşkusuz. – Charles Rosset'ye bakıyor: – Siz, buradaki hayata uyum sağlarsınız. Kazaya belâya açık biri olduğunuzu sanmıyorum.

Charles Rosset gülüyor.

– Yine de teşekkürler, diyor.

– Başlarına bir iş gelebilecek kimseleri tanımaya, diğerlerinden ayırdetmeye başlıyorum, diyor Konsolos Yardımcısı. Siz onlardan değilsiniz.

Charles Rosset gülmeye çalışıyor.

Lahor Konsolos Yardımcısı oradan geçen Anne-Marie Stretter'a bakıyor.

Charles Rosset bu bakışa özel bir anlam vermiyor. Şaka yollu konuşuyor.

– Dosyanızda deniyor ki –bundan söz ettiğim için kusuruma bakmayın– siz uyumsuz biriymişsiniz, bunu biliyor muydunuz?

– Dosyamın bana iletilmesini istemedim. Ben, dayanıksız sözcüğünün geçtiğini sanıyordum, öyle değil mi?

– Doğrusu, aslında kesin bir şey bilmiyorum... –hâlâ gülümsemeye çalışıyor– aptalca bir şey... Uyumsuz sözcüğü bir anlama gelmiyor.

– Ne diyorlar? En kötüsü Lahor muymuş?

– Lahor.

– Lahor öylesine iğrenç ki, hiçbir yer onunla kıyaslanamaz mı diyorlar?

– İnsan kendini alamıyor... Bunu söylediğim için bağışlayın, ama Lahor hiçbir şekilde anlaşılamaz.

– Doğru, diyor Konsolos Yardımcısı.

Charles Rosset'den ayrılıyor ve kapının yanındaki yeri-
ne dönüyor, bir kaidenin üstünde narin bir eğreltiotu var.
Orada duruyor, ayakta, herkesin ilgi odağı.

Herkesin ilgisi dağılmaya başlıyor.

Anne-Marie Stretter çok yakınından geçti, ama o bu
kez bakmadı. Çok ilginç.

İşte o zaman Charles Rosset, Bayan Stretter'ın kimi sa-
bah, erkenden, elçiliğin bahçelerinde bisiklete bindiğini
anımsıyor. Son zamanlarda bindiğini gören olmadıysa, belki
de yalnızca yaz musonu sırasında bisiklete binmediğinden-
dir.

Saat yarım.

Ganj kıyısında, seyrek çalılığın içinde uyanıyor, gerini-
yor ve ışıklarla donatılmış büyük evi görüyor: Yiyecek. Kal-
kıyor, gülümsüyor. Ganj'a dalacağı yerde ışıklara doğru gi-
diyor. Kalküta'nın diğer meczupları gelmiş bile. Tepsiler
kaldırıldıktan sonra geç saatte dağıtılacak artıkları bekler-
ken, küçük parmaklığın önünde yan yana uyuyorlar.

Konsolos Yardımcısı birden, sekizgen salonda yalnız
başına duran ve dans edenleri seyreden genç bir kadına
doğru gitti.

Kadın, şaşkınlığını ve heyecanını dile getiren bir telâşla
teklifini kabul etti. Dans ediyorlar.

–Gördünüz işte, dans edecek, herkes gibi dans ediyor,
efendice.

–Her neyse, bunu artık düşünmemeli.

–Doğru, artık düşünmemeli, ama bu çok zor. Hem as-
lına bakarsanız, niçin düşünmemeli? Bunu düşünmeyip de
ne düşüneceğiz?

Anne-Marie Stretter, Charles Rosset'nin şimdi yalnız
başına durduğu büfeye yaklaşıyor. Ona tatlı tatlı gülümsü-
yor. İşte oldu: Onu dansa kaldırmamazlık edemez.

Bu ilk dansları. Deniyor ki: İlk dansları, bakalım bu
genç hoşuna gidecek mi?

Charles Rosset'yle Anne-Marie Stretter on beş gün ön-
ce birbirlerini ilk kez gördüler, elçilikteki şık bir kabul salo-

nunda küçük bir hoş geldiniz toplantısı— yeni gelenleri orada kabul eder. Fransa Konsolos Yardımcısı da bu gece olduğu gibi davet edilmişti. Anne-Marie Stretter pembe pamuklu kumaşla kaplı bir divanda oturuyor. Bakışı şaşırtıcı, divanda hiç kıınıldamadan oturuşu da.

Kabul bir saat sürüyor. Kızları da yanında. Oturduğu divandan hiç kıınıldamıyor, dimdik duruyor, elbisesi beyaz. Güneş yanığı Kalküta'da, o bütün beyazlar gibi solgun. Üçü birden yeni gelen iki kişiyi süzüyor. Jean-Marc de H. susuyor. Charles Rosset'ye sorular soruluyor, ama ötekine hiç. Kalküta ya da Lahor hakkında tek söz edilmiyor. Konsolos Yardımcısını yok sayıyorlar, o da bunu kabulleniyor. Ayakta duruyor, susuyor. Durum Hindistan için de geçerli. Ne Hindistan hakkında, ne de onun hakkında tek söz edilmiyor. O sırada Charles Rosset, Lahor hikâyesini bilmiyor.

Anne-Marie Stretter kızlarıyla tenis oynadığını söylüyor, bunun gibi şeyler söylüyor, yüzme havuzunun keyifli olduğunu falan. Bu küçük salonu bir daha göremeyeceğini düşünüyor biri, onu da göremeyeceğini, resmi davetlerin ve Avrupa Kulübü'nün dışında nerede görecek onu?

—Kalküta'ya alışabiliyor musunuz?

—Pek sayılmaz.

—Kusura bakmayın, adınız Charles Rosset'ydi değil mi?

—Evet.

Charles Rosset gülümsüyor.

Anne-Marie Stretter de başını kaldırıyor ve gülümsüyor. Tek bir bakış ve beyaz Kalküta'nın kapıları yavaşça aranıyor.

O bilmiyor, diye düşünüyor Charles Rosset. Anımsıyor: Suskun Konsolos Yardımcısı parktaki palmiyelere, zakkumlara, uzaktaki parmaklıklara, nöbetçilere bakarken, Bay Stretter Kalküta'dan geçen resmi bir görevliyle Pekin hakkında konuşuyor. Durumun farkında mı? Konsolos Yardımcısı hâlâ suskun, Anne-Marie Stretter atılıyor: Sizin yerinizde olmak isterdim, hayatımda ilk kez Hindistan'a gelmek, özellikle yaz musonu mevsiminde.

Erkekler vaktinden önce ayrılıyor. Anne-Marie Stretter bir şey bilmiyor, Kalküta'da kimse bilmiyor, belki elçilik parkının bahçıvanları fark etmiştir, ama hepsi o kadar. Onların ağzından asla lâf çıkmaz. Bu bisikleti unutmuş olmalı, yaz musonunda bisiklete binmezmiş.

Dans ederken Anne-Marie Stretter soruyor:

–Canınız sıkılmıyor mu? Akşamları, pazar günleri ne yapıyorsunuz?

–Okuyorum... Uyuyorum.. Pek iyi bilemiyorum.

–Biliyorsunuz, can sıkıntısı öyle kişisel bir konu ki; insan ne önereceğini şaşıyor...

–Sıkıldığımı sanmıyorum.

–Kitap kolileri için size teşekkür ederim, onları bana çabucak ulaştırıyorsunuz; kitap isterseniz, kolay, söyleyin yeter.

Birden, hambaşka bir yerde gözünün önüne geliyor, farklı bir biçimde, uçarcasına dans ederken yakalanmış ve toplu iğneyle bir levhaya iştirilmiş: Kimi zaman kızları ders çalışırken, öğleden sonra, evet öğle uykusunun kuytusunda, konutunun gizli bir köşesinde görüyor onu, boş bir kilerde, acayip bir pozda, büzülmüş kitap okuyor. Ne okuduğu, hayır, görünmüyor. Bu okumalar, Delta'daki villada geçirilen geceler, düz çizgi kırılıyor, adı akla gelmeyen bir şeyin tü-kendiği ya da anlam kazandığı bir gölgenin içinde yok oluyor.

Anne-Marie Stretter'a her zaman eşlik eden ışığın yanı başındaki bu gölgenin gizlediği ne?

Çandarnagor yolunun kızgın sıcağında kızlarıyla gezerken Anne-Marie Stretter'ın bunca neşeli olması garip.

Söylentiye göre, uzakta, Ganj'in bitimine doğru, âşığıyla uyuduğu odanın loşluğunda derin bir kedere kapılmış. Birileri, buna tanık olan kişiye huzur veren bu anlaşılmaz kederden söz etmiş, ama neden huzur verdiği belli değil.

–Şu üç yıl ilk haftalar gibi geçecekse, diyor Charles Rosset, söylediklerinize karşın, dayanabileceğimi sanmıyorum...

–Biliyor musunuz, neredeyse hiçbir şey mümkün değildir, söyleyecek başka bir şey yok, ama olağanüstü olan da bu.

–Belki günün birinde... Olağanüstü... Öyle mi demiştiniz?

–Bilmem, bu... Hiç... Burada, anlıyor musunuz, burada yaşamak ne tatsız, ne hoş. Bu başka bir şey, şöyle denebilir, sanıldığının aksine, bu, ne kolay, ne zor, yaşam bir hiç.

Kulüp'te öteki kadınlar ondan söz ediyor. Hayatında neler oluyor? Nerede kısırmalı onu? Bilen yok. Bu karabas kentinde o memnun. Uyuyan bir su mu bu kadın? Buraya geldiği ilk yılın sonunda neler oldu? Ortadan kaybolmasına kimse anlam verememişti. Sabah karanlığında elçiliğin önünde bir ambulans görülmüş. İntihar girişimi mi? Sonradan Nepal Dağlarında geçirdiği süreye ne demeli? Dönüşünde, eriyip bitmişti. Peki ondan başka değişiklikler yok muydu? Hep zayıf kaldı, o kadar. Michael Richard'la yaşadığı mutsuz ya da fazla mutlu aşkın bu işle ilgisi olmadığı söyleniyor.

Öğrenecek olsa, ne derdi?

–Sizin Venedikli olduğunuz da söyleniyor. Öyle mi? Bir yandan bunun doğru olmadığı ileri sürülüyor... Kulüp'te...

Anne-Marie Stretter gülüyor, anne tarafından Venedikliymiş, evet.

Öğrenecek olsa ne diyeceği hiç akla gelmiyor.

Anne-Marie, gözlerinde bir gülümseme, on sekiz yaşında, Giudecca'nın bir rıhtımında suluboya yapmaya gitmiş midir? Hayır öyle değil.

–Babam Fransızdı, ama gençliğimin bir kısmını Venedik'te geçirdim. İleride Venedik'e yerleşeceğiz, yani şimdi-lik, düşüncemiz bu.

Hayır, Venedik'te müzik eğitimi görmüş; piyano, Kal-küta'da neredeyse her akşam piyano çalıyor. Caddeden geçenler onu duyuyor. Bütün kadınlar aynı görüşte; nereli olursa olsun, Anne-Marie Stretter müzik öğrenimine çok

erken başlamış olmalı, yedi yaşında. Onu dinleyince, uğraşısının belki de müzik olduğu söylenebilir.

–Piyano mu?

–Her yerde çaldım, uzun süre, her zaman, ara ara.

–Nereli olduğunuzu bilmiyordum, ama İrlanda’yla Venedik arasında herhangi bir yer olabilir. Dijon, Milano, Brest, Dublin... İngiliz, sizi İngiliz sanmıştım.

–Peki bu iki kentten daha uzak bir yerlerden geldiğimi düşünmez miydiniz?

–Hayır, daha uzak bir yer olsa, bu siz olmazdınız, burada, Kalküta’daki siz.

–Ya! –Gülümsüyor– Ben ya da bir başkası, Kalküta’da gençliğin son demlerinde, biliyorsunuz, zor iş.

–Öyle mi dersiniz?

–Yani, birinin yalnızca Venedikli olduğunu düşünmek biraz basit oluyor; insan, yol boyunca uğradığı yerlerden de gelebilir, değil mi?

–Fransa Konsolos Yardımcısını mı düşünüyorsunuz?

–Herkes gibi, elbet. Herkes onun Lahor’dan önce kim olduğunu öğrenmeye çalışıyormuş.

–Yani Lahor’dan önce o yok muydu, bunu mu demek istiyorsunuz?

–Ben onun Lahor’dan geldiğine inanıyorum, evet.

Deniyor ki: Bakın, Konsolos Yardımcısı dans ediyor, kadıncağz ne yapsın, nasıl reddetsin?.. Anne-Marie Stretter’in konuğu olduğuna göre, reddetmek, bizi onunla karşılaşmak zorunda bırakan ev sahibesine hakaret sayılır.

Konsolos Yardımcısı dans ederken gözleri başka yerde, Anne-Marie Stretter’la Charles Rosset’nin üstünde, onlar hem dans ediyor hem konuşuyor, arada bir de bakışıyorlar.

Dans ettiği kadın, İspanya Konsolosunun eşi; kendini, ne pahasına olursa olsun onunla konuşmak zorunda hissediyor. Daha önce, bahçelerden geçerken görmüş onu, zaten bir avuçlar, karşılaşmaları doğal. İki buçuk yıldır orada olduğunu, yakında ayrılacağını, sıcağın gözünü yıldırıldığını, buna asla alışamayan kimselerin bulunduğunu söylüyor.

–Asla alışamayan kimseler var mı? diye soruyor Konsolos Yardımcısı.

Kadın biraz geri çekiliyor, erkeğin yüzüne bakmaya henüz cesareti yok. Sonradan, onun sesinde bir gariplik olduğunu söyler. Der ki: Renksiz ses buna mı denir? Soru mu soruyor, yanıt mı veriyor, belli değil. Kadın nazikçe gülümsüyor, anlatıyor.

–Yani... bazı kimseler, doğrusu pek sık olmaz, ama arada bir... Bir kâtibin karısı vardı, bizde, İspanya Konsololuğunda, çıldırıyordu az daha, cüzama yakalandığını sanıyordu, onu geri göndermek gerekti, aklından bu düşünceyi silmeye olanak yoktu.

Dans edenlerin arasında Charles Rosset suskun, mavi mavi bakışı sabit, saçlara eğilmiş... Yüzünde birden biraz kaygı belirliyor. Birbirlerine gülümsüyorlar, konuşmak üzere, ama bunu yapmıyorlar.

–Kimse alışmayacak olsa, diyor Konsolos Yardımcısı, gülüyor.

Düşünüyorlar: Konsolos Yardımcısı gülüyor, nasıl bir gülüş bu? Seslendirilmiş filmlerdeki gibi yapay, yapay bir ses.

Konsolosun eşi yine biraz geri çekiliyor, bu kez erkeğin yüzüne bakmayı göze alıyor.

–Yok canım, içiniz rahat etsin, herkes alışır.

–Peki işin aslı var mıydı, cüzama yakalanmış mıydı bu kadın?

O zaman İspanya Konsolosunun eşi geri çekildi ve yüzüne bakmaktan kaçınmakla birlikte, rahat bir nefes aldı, sonunda Konsolos Yardımcısında bildik bir duyguya rastladığını sandı: Korku.

–Ah! diyor, size bundan söz etmemeliydim...

–Yani... Bunun akla gelmemesi mümkün mü?

Kadın gülmeye çalışıyor. Konsolos Yardımcısı gülüyor. Kadın sesini duyuyor ve gülmeyi kesiyor.

–Cüzama yakalanmış falan değildi, düşünebiliyor musunuz, yoktu böyle bir şey... Biliyorsunuz, hizmetimize veri-

len tüm personel, düzenli olarak sağlık taramasından geçer. Korkulacak bir şey yok.

Onu dinliyor mu?

– Ama ben cüzamdan korkmuyorum, diyor gülerek.

– Bazı nadir vakalar olmadı değil... Bildiğim kadarıyla tek bir vaka oldu; bir top toplayıcısı, olay ortaya çıktığında yeni gelmişim, bu bakımdan size taramanın ne kadar sıkı olduğunu söyleyebilirim... Dolayısıyla bütün toplar yakıldı, raketlerle birlikte...

Hayır, onu iyi dinlemiyor.

– Diyordunuz ki ilk zamanlar herkes...

– Evet, kuşkusuz, ama böyle olması şart değil... Cüzam korkusu... Neyse, anlıyorsunuz.

Deniyor ki:

– Cüzamlılara vurulduğunda toz çuvalı gibi patladıklarını biliyor muydunuz?

– Bağırmadan mı? Belki acı bile duymadan? Belki büyük bir ferahlık duyarak, anlatılmaz bir ferahlık.

– Kimbilir?

– Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısı düşünceli mi, yoksa düşünüyor mu?

– Tuhaf, aradaki farkı hiç düşünmemiştim. Çok ilginç.

– Kulüp'ün müdürüne bakır olduğunu söylemiş, buna inanıyor musunuz?

– Öyleyse sorun bu mu? Bu perhiz, korkunç bir şey...

Dans ediyorlar.

– Anlıyor musunuz, diyor kadın yumuşak bir sesle, Kal-küta ilk zamanlar herkese çok zor gelir, ben derin bir hüzne kapılmışım, –gülümsüyor– kocam çok üzülüyordu, sonra günden güne alıştım. Hiç alışamayacağını sandığı zamanlar bile alışıyor insan her şeye. Bundan da beteri var biliyorsunuz. Singapur, işte orası feci, çünkü aradaki uçurum öyle...

Hayır, hiçbir söylediğini dinlemiyor. Kadın konuşmayı kesiyor.

Konsolos Yardımcısının Lahor'dan önce kim olduğunu aramaktan yorgun düştüler. Peki, Lahor'dan gelen bu adam şimdi kim?

Anne-Marie Stretter'la dans ederken Charles Rosset'nin aklına takılıyor, ıssız tenis sahasının dolayında gördüğü şeyi, bir başkası da bilebilir. Yaz musonunun alacakaranlık ışığında Konsolos Yardımcısı geçtiği sırada, bir başkası ıssız tenis sahalarına bakıyor olmalıydı. Şu anda suskun biri.

Belki de Anne-Marie Stretter.

Deniyor ki: Belki de her şey Lahor'la başladı.

Deniyor ki:

—Lahor'da canı sıkılıyordu, mesele bu olmalı.

—Sıkıntı, burada dev bir terk edilmişlik duygusudur, Hindistan boyutunda bir terk edilmişlik, bu duyguyu yaratan, ülkenin kendisi.

Anne-Marie Stretter serbest kalıyor. Lahor Konsolos Yardımcısı ona doğru gidiyor, sanki kararsız, birkaç adım atıyor. Duruyor. Kadın yalnız. Geldiğini görmüyor mu?

Charles Rosset, Fransa Büyükelçisinin Lahor Konsolos Yardımcısına doğru gittiğini ve onunla konuştuğunu görüyor. Böylece, karısı ile dans etmesini önlemiş mi oldu? Ya o, gördü mü? Evet.

—Bay de H., dosyanız geçen hafta elime geçti.

Konsolos Yardımcısı bekliyor.

—Bu konuyu daha sonra görüşeceğiz, ama size şimdiden dosya hakkında bir-iki söz söylemek isterim.

Gözler ışıldıyor. Buyurun, emrinizdeyim. Büyükelçi duraklıyor, sonra elini onun omzuna atıyor, Lahor Konsolos Yardımcısı irkiliyor. Büyükelçi onu büfeye sürüklemeye devam ediyor.

Deniyor ki: Büyükelçi, bizimki gördünüz mü ne yaptı? Harika bir adam.

—Gelin... İçiniz hemen rahat etsin... Ben dosyalara falan inanmam... Hem... durumu abartmayalım, o kadar vahim değil dosyanız...

El omuzdan geri çekiliyor. Büyükelçi iki kadeh şampanya istiyor. İçiyorlar. Konsolos Yardımcısı gözlerini büyükelçiden ayırmıyor. O, bu bakıştan rahatsız sanki. Gelin, —ikinci salona geçiyorlar— burası çok gürültülü. Yanlış anlamadıysam dostum, siz Bombay'ı istiyorsunuz... Ne var ki, orada... Lahor'daki mevkinize uygun bir göreve getirilmeniz olanaksız. Adaylığınız kabul edilmeyecektir, anlıyorsunuz değil mi? Çok erken, evet, henüz çok erken, öte yandan, bu-

rada kalırsanız... Zaman sizden yana çıkacaktır. Hindistan'ın, her şeyi yutan bir kayıtsızlık uçuşunu olduğunu biliyorsunuz. Dilerseniz, ben sizi Kalküta'da alıkoyarım.

– Nasıl isterseniz, sayın büyükelçi.

Büyükelçi şaşırılmış görünüyor.

– Bombay'dan vazgeçmeyi kabul mü ediyorsunuz?

– Evet.

– Doğrusu, bu benim işime gelir. Hem Bombay'ın öyle çok talibi var ki...

Büyükelçi bu gözlerden korku ya da küstahlık aktığını düşünüyor olmalı.

– Biliyorsunuz, meslek hayatı belli olmaz. Ne kadar kovalarsanız, o kadar kaçır... Dilediğiniz gibi kuramazsınız onu. Fransız Konsolos Yardımcısı olmanın bin türlü şekli var, bilmem anlatabiliyor muyum? Lahor işi elbet tatsız, ama siz unutursanız, başkaları da unuttur, anlıyorsunuz, değil mi?

– Hayır, sayın büyükelçi.

Büyükelçi Konsolos Yardımcısının yanından uzaklaşmak istiyor sanki. Hayır, vazgeçiyor.

– Kalküta'ya alışamıyor musunuz?

– Sanırım alışıyorum.

Büyükelçi gülümsüyor.

– Çok zor durumdayım... Ne yapacağız sizi?

Konsolos yardımcısı gözlerini kaldırıyor. Küstahlık, diye düşünüyor olmalı büyükelçi, uygun sözcük bu.

– Hindistan'a hiç gelmemeliydim, belki?

– Belki. Ama çareler bulunur... Asabiyete karşı ya da bu adla tanımlanan her şeye karşı, biliyorsunuz değil mi?

– Bilmiyorum.

Kadınların aklından şöyle geçiyor: İçimizden biri onunla konuşmalı. Sevecen ve anlayışlı bir kadın yakınlık gösterse, belki dili çözülür. Sabır dolu bir kadın olsun, yeter. Belki fazlasını istemiyordur.

Büyükelçi yeniden kaçmaya yelteniyor. Bir daha vazgeçiyor. Bu adamla konuşması gerek; kendisi, bu akşam, ona bakan bu ölü bakışlı adamla konuşmalı.

–Başlangıçta, hepimiz, ben de öyle, aynı noktada bulunuruz, sevgili H., iki şıktan biri, ya gidilir ya kalınır. Kalınıyorsa, olaylarla yüzleşmenin güçlüğü karşısında, şey gerekir... yaratmak evet, bir bakış açısı yaratmak, bulmak, nasıl?..

Onu dinleyen Konsolos Yardımcısından yanıt yok.

–Yapmaktan hoşlandığınız, yapabileceğiniz bir şey yok mu burada?

–Bilemiyorum. Önerilerinize açığım.

Belki de içmiştir, bakışları sabit. Acaba dinliyor mu? Bu kez, büyükelçi pes ediyor.

–Perşembe büroma gelin, görüşelim, on birde, sizce uygun mu? Ona yaklaşıyor ve yere bakarak alçak sesle ekliyor: Dinleyin... Durumu iyice tartın, kendinize güvenmiyorsanız, Paris'e dönün.

Konsolos Yardımcısı eğiliyor, evet, diyor.

Büyükelçi, George Crawn'a doğru yürüyor. Konuşması hızlı, sesinde Konsolos Yardımcısıyla konuştuğu sestten farklı bir tını var. Gözleri birden ilgiyle parlıyor. Charles Rosset, Konsolos Yardımcısının yaklaştığını görür gibi oluyor, o da yaklaşıyor. Duyuyorlar. Büyükelçi Nepal'de avdan söz ediyor. Büyükelçi sık sık Nepal'a avlanmaya gider. Bu onun tutkusu. Anne-Marie Stretter ona katılmayı hiç mi hiç istemez.

–Artık ısrar etmiyorum... Onu bilirsin, geçen sefer zorla geldi, ama onun için varsa yoksa Delta.

Charles Rosset, Konsolos Yardımcısıyla burun buruna geliyor. O gülerek, şöyle diyor:

–Bazı kadınlar insanı umuttan deli eder, size öyle gelmiyor mu? –Elinde bir kadeh şampanya, birini dalgın dalgın dinleyen Anne-Marie Stretter'a bakıyor– Ayrım gözetmeyen iyiliğin sularında sanki uyuyakalmış kadınlar... Tüm acıların tüm dalgalarının vurduğu kucak açan kadınlar.

Sarhoş, diye düşünüyor Charles Rosset. Konsolos Yardımcısı sessizce gülüyor, hâlâ.

–Bu mu... sizce?

–Ne?

–İnsana... çekici gelen?

Konsolos Yardımcısı yanıt vermiyor. Demin söylediklerini unutmuş olabilir mi? Charles Rosset'ye dikkatle bakıyor.

Gülmeye çalışan, ama beceremeyen, oradan uzaklaşan Charles Rosset'ye.

Charles Rosset, Anne-Marie Stretter'ı bir kez daha dansa kaldırdı. Konsolos Yardımcısı artık bir şey bekliyor. Orada bulunmaktan duyduğu azap giderek artıyor sanki. Rosset'ı çekemiyor olmalı. Hem, Anne-Marie Stretter'ı dansa kaldırmak için bekleyecek hali yok ya. O zaman deniyor ki: Gitmek için daha ne bekliyor?

Dans eden on iki kişi kaldı. Sıcak gerçekten bezdirici. İspanya Konsolosunun eşi bir başına duran Konsolos Yardımcısının yanına yaklaşıyor, konuşuyor. Erkek tek tük yanıtlıyor onu. Kadın uzaklaşıyor.

Kapının yanına dikilmiş, bir şeyi var gücüyle beklediği açıkça görülüyor, ama neyi? Bilen yok.

Ona bu fırsatı veren Charles Rosset. Bir dansın bittiği sırada, kapının yanında duruyor ve sonraki dansın başlamasını beklerken onunla konuşuyor. Anne-Marie Stretter böylece, önünde eğilen Konsolos Yardımcısının karşısında buluyor kendini. Piste çıktılar, o ve Lahor'daki adam.

Artık bütün beyaz Hindistan'ın gözü onlarda.

Bekliyorlar. Onlar susuyor.

Bekliyorlar. Onlar hâlâ susuyor. Dikkatleri dağılmaya başlıyor.

Kadın hafifçe terliyor, vantilatörlerin ılık esintisinin serinlettiği nem olmasa Kalküta'daki beyaz kaçardı. Deniyor ki: Şu cürete bakın. Deniyor ki: Lahor Konsolos Yardımcısıyla dans ettiği yetmiyormuş gibi onunla konuşacak. Deniyor ki: Kalküta'ya son gelen kişi Lahor Konsolos Yardımcısı değil; hayır, şu uzun boylu, açık renk gözlü, hüznü bakışlı sarışın delikanlı, Charles Rosset; bakın şurada, büfenin yanında, dans etmelerini seyrediyor. Onunla daha önce çok dans etti. O, evet o, yemin edebilirim, Delta'daki villaya gi-

denlerin arasına katılacak bir sonraki kişi o. Baksanıza şuna... Sanki bir şeyden çekiniyor... Hayır... Onlara artık bakmıyor, yok yok, aralarında bir şey olmayacak.

Konsolos Yardımcısı, çevresindeki diğer çiftlerin ağır dans'ettiğini fark etmiş olmalı; kadının sıcaktan bunaldığını, kendisinin, Paris'teki gibi dans ettiğini, bunun uygun düşmediğini ve dansı yönetişi sırasında, onun gereğinden ağır davrandığını, hıza karşı direndiğini. Hiçbir şeye dikkat etmeyen Konsolos Yardımcısı durumu fark etti; fısıldayarak özür diliyor ve adımlarını yavaşlatıyor.

İlk konuşan kadın oluyor.

Bizler iyi biliriz, önce sıcaklardan dem vurur, Kalküta'nın ikliminden söz ederken, sır verir gibidir. Peki, ona yaz musonundan, Ganj'in ağızlarında bulunan ve onun asla gi-demeyeceği adadan söz eder mi? Belli değil.

– Bir bilseniz, henüz bilmiyorsunuz, on beş gün kadar sonra insanı uyku tutmaz, kasırgalar beklenir. Hava öyle rutubetlidir ki, piyanoların akordu bir gecede bozulur...

– Ben piyano çalıyorum, evet, eskiden beri... Siz de mi yoksa?.

Anne-Marie Stretter, onun ne söylediğini pek duyamıyor: Fransa Konsolos Yardımcısı kem küm ediyor, anlaşıldığına göre çocukluğunda müzik eğitimi görmüş, ama sonradan...

Susuyor. Kadın onunla konuşuyor. O susuyor.

Çocukluğunda müzik eğitimi gördüğünü söyledikten sonra, daha anlaşılır bir sesle, piyano eğitiminin taşrada bir okula yerleştirildikten sonra kesildiğini ekliyor ve bütün bütün susuyor. Hangi okul, hangi taşra, kadın sormuyor.

Deniyor ki: Anne-Marie Stretter onun konuşmasını yeğler miydi?

Konuşuyorlar, böyledir işte, konuşuyorlar.

Arada bir, bazı akşamlar Anne-Marie Stretter da yapar bunu, konuşur. Kiminle? Neden söz eder?

Uzun boylu, gördünüz mü? Anne-Marie kulağına zor yetişiyor. Smokinin içinde çok rahat. Endamın ve düzgün yüz çizgilerinin aldatıcı görüntüsü. Saygın bir ad taşıyor...

Lahor'daki adamın ürkütücü perhizi, adam öldürdüğü, üzerine ölüm yağması için yakardığı kentte, lânetli cüzamlı Lahor'da.

Kadın ikinci cümleyi söylüyor:

–Buradan önce Pekin'deydik... Büyük karışıklığın eşiğinde. Size derler... Bize dedikleri gibi, Kalküta'nın zorlu bir kent olduğu, sıcağa asla alışılmadığı gibi şeyler, hiç kulak asmayın... Pekin'de de öyleydi, her kafadan bir ses çıkardı... Önünüze gelen akıl verirdi, bütün söylenenler, nasıl desem, bunu anlatacak en doğru sözcük...

Sözcüğü aramıyor.

–Neydi o sözcük?..

–Uygun görünen ilk sözcük, burada da, diğer sözcüklerin aklınıza gelmesine engel olabilir. Öyle olunca...

–Siz Pekin'deydiniz.

–Evet, oradaydım.

–Sanırım anladım, aramanıza gerek yok.

–Bu konuda çok çabuk konuşmak, ne pahasına olursa olsun, bunu düşünmek, ne pahasına olursa olsun, bir an önce, olsun bitsin diye çok hızlı söylemek, akla daha zor gelen bambaşka bir şeyin söylenmesine engel olabilir, değil mi?

–Yanılabiliyim, diye ekliyor.

Şimdi söz Konsolos Yardımcısında.

Anne-Marie Stretter'la ilk kez konuşurken Konsolos Yardımcısının sesi kibar, ama garip bir şekilde tınıdan yoksun, biraz tiz, sanki çılgılık atmamak için kendini zor tutuyor.

–Burada insanların kimi zaman cüzamdan çok korktuğunu söylediler, İspanya Konsolosluğunda bir kâtibin eşi...

–Evet, anlıyorum. Cüzamdan gerçekten çok korkuyordu. Konuşmasını sürdürüyor: Bu kadın hakkında size ne dediler?

–Saçma bir korkuya kapıldığını; yine de onu İspanya'ya geri göndermek zorunda kaldılar.

–Sapasağlam olduğu o kadar kesin değildi.

–Bir şeyi yokmuş.

Kadın geri çekiliyor ve bu kez yüzüne bakıyor. Kendisine nasıl inanmaz, şaşılacak şey? Su yeşili gözlerin saydamlı-

ğını fark etmedi mi yoksa? Ama gülümseyiş, evet kuşkusuz fark edilmiş olmalı, yalnızken ve kendisine bakıldığının farkında değilken, kuşkusuz. Ürperdiğine göre gözleri görmemiş, gözleri görmemiş demek?

– Gerçekten sapasağlamdı.

Erkekten yanıt yok. Soran Anne-Marie Stretter oluyor.

Deniyor ki: Bakın, bazan ne kadar sertleşiyor, güzelliği değişiyor sanki... Bakışları kıyıcı mı? Yoksa aksine; tatlı mı bakıyor?

– Bana niçin cüzamdan söz ediyorsunuz?

– Çünkü size anlatmaya çalıştığım şeyleri söylemeyi denesem, her şey toz olup dağılacak sanıyorum... Ürperiyor: Size anlatacak söz bulamıyorum, benim söyleyeceğim... Size anlatacak söz yok. Yanılırim, başka şey anlatan sözler söyleyim, başkasının başına gelen...

– Kendi hakkınızda mı, Lahor hakkında mı?

Öbür kadın gibi davranmıyor, yüzünü görmek için başını uzaklaştırmıyor, Sormuyor, söze yeniden başlamıyor, devam etmeye zorlamıyor.

– Lahor hakkında.

Erkeğe bakanlar, gözlerinde çok yoğun bir sevinç görüyor. Orada, Lahor'da yanan ateş akıllarına geliyor, biraz ürküyorlar, nedeni belli değil, öyle ya, Bayan Stretter'a kastı olmadığı kesin.

– Söylemek zorunda olduğumuzu...

– Evet, sizin beni dinlemenizi istiyorum, sizin, bu akşam.

Anne-Marie Stretter ona öyle hızlı bir bakış baktı ki, erkek, gözlerini değil, yalnızca geri çekilen bakışını görebilmiş olmalı. Fısıldayarak konuşuyor.

Deniyor ki: Fısıldayarak konuşuyor, bakın şuna, sanki... Gerçekten de perişan bir hali var, size öyle gelmiyor mu?

– Sonra, size anlatmaya çalışacağım şey şu, daha sonra, Lahor'da bulunan kişinin, orada var olmanın çaresizliği içinde bulunan kendisi olduğunu anlıyor insan. Benim... Şu anda sizinle konuşan kişi... O. Lahor Konsolos Yardımcısını dinlemenizi istiyorum. Ben oyum.

–O ne diyor?

–Lahor hakkında hiçbir şey söyleyemeyeceğini, hiçbir şey ve sizin onu anlamanız gerektiğini.

–Belki değmezdi.

–Hayır değerdi. İsterseniz şunu da söyleyebilirim: Lahor umudun yeni bir biçimiydi. Anlıyorsunuz değil mi?

–Sanıyorum. Ama bir şey daha var... Sizin ulaştığınız yere varmadan... yapılabilecek bir şey olduğunu düşünüyorum.

–Belki. Ben ne olduğunu bilmiyorum. Ama siz yine de deneyin, yalvarırım Lahor'u gözlerinizin önüne getirmeye çalışın.

Deniyor ki: Bunların arasında neler oluyor? Yoksa işi hangi koşullar altında yaptığını mı itiraf ediyor? Niçin olmasın? O Kalküta'nın en iyi yürekli kadını.

–Onu tam olarak gözümün önüne getirmek çok zor, –gülümsüyor– ben bir kadını. Gördüğüm tek şey, uykunun sunduğu olasılık...

–Günüşiğinde deneyin. Sabahın sekizi. Çalimar bahçeleri ıssız. Sizin varlığınızdand da haberim yok.

–Görür gibi oluyorum, yalnızca biraz.

Susuyorlar. İkisinin de gözlerinde ortak bir ifade, belki de ortak bir yoğunlaşma mı gözlemliyorlar?

–Uykudan uyanan bir palyaçoğu düşünün.

Kadın yine biraz geri çekiliyor, ama bakmıyor, arıyor.

–Doğrusu, diyor, aklıma bir şey gelmiyor.

–İşte oldu.

Charles Rosset, Bombay'dan, atanmasından söz ettiklerini sanıyor, başka şeyden değil; Anne-Marie Stretter istemiyor, bunun için o kadar çok konuşuyor, ne pahasına olursa olsun, konuşma yoruyor onu, bu açıkça görülüyor.

–Lahor'un çaresizliğini gördüğünüzü söylemenizi istiyorum. Yanıt verin bana.

Yanıt yok.

–Onu görmeniz çok önemli, bir an için bile olsa.

Kadın hafifçe çekildi, irkiliyor. Gülümsemesi gerektiğini sanıyor. Erkek gülümsemiyor. Kadın da ürperiyor şimdi.

84

– Nasıl anlatsam... Dosyanızda, uyumsuz sözcüğü geçiyor. Doğru sözcüğü kullandım mı bu kez?

Erkek susuyor. Kadın irdeliyor.

– Doğru sözcük bu mu? Yanıt verin.

– Ben de bilmiyorum, sizinle birlikte arıyorum.

– Belki başka bir sözcük vardır...

– Sorun artık bu değil.

– Lahor'un çaresizliğini görüyorum, diyor kadın. Daha önce de görmüştüm, ama bilmiyordum.

Hepsi bu. Uzun uzun susuyorlar. Sonra erkek büyük bir tereddütle soruyor:

– Benim için yapabileceğimiz birşeyler olabilir mi?

Kadın artık çok emin.

– Hayır, hiçbir şey yok. Sizin hiçbir şeye ihtiyacınız yok.

– Haklısınız.

Dans sona eriyor.

Geceyarısından sonra; saatin biri. Anne-Marie Stretter Charles Rosset'yle dans ediyor.

– Kim bu adam?

– O mu? Bir ölü.

Ölü. Sözcük ağzından çıkarken dudaklar kabarıyor. Gecenin sonundaki nemli ve soluk dudaklar. Onu mahkûm mu etti? Charles Rosset bilmiyor.

– Onunla konuştunuz, bu ona iyi gelmiştir, diyor. Bana gelince, ne korkunç, hiç katlanamıyorum bu adama, hiç...

– Denemeye değmez, sanırım.

Büfenin önünde durmuş onlara bakıyor. Tek başına.

– Ondan söz etmenin bir yararı yok, diye sürdürüyor kadın, bu çok zor, hem de imkânsız... Sanırım şöyle düşünebilirsiniz... Kimi zaman bir afet, olması gereken yerden çok uzaklarda başgösterebilir... Yeraltındaki o patlamaları bilirsiniz, gerçekleştikleri yerden yüzlerce kilometre ötede denizi kabartan yeraltı patlamalarını...

– Afet o mu?

– Evet. Genelgeçer bir imge kuşkusuz, ama güvenilir. Daha derine inmeye gerek yok.

Gözlerini kaçırıyor.

– Böylesi doğru olur, diye ekliyor.

Yalan söylemiyor, diye düşünüyor Charles Rosset; hayır, onun yalan söylemesini istemiyorum.

Konsolos Yardımcısının yüzü yeniden durgunlaştı. Bakın şuna yoksa... umutsuzluğa mı kapıldı? Hayır, diyor kadın. Yalan söylemiyor, söylemeyecek.

Bayan Stretter doğruyu söylüyor.

Konsolos Yardımcısı şampanya içiyor. Kimse yanına yaklaşıyor, onunla konuşmaya değmez, kimseyi dinlemez o, bunu herkes bilir, tek bilmeyen büyükelçinin eşi.

Charles Rosset dans bittikten sonra bile Anne-Marie Stretter'in yanından ayrılmıyor. Görürsünüz, diyor kadın, büroda ne yapsanız fark etmez, zamanla, müzik çalınabilir örneğin. Zor olan tek şey, insanlarla sohbet etmek, oysa görüyorsunuz, biz konuşuyoruz.

Konsolos Yardımcısı yanlarına yaklaştı ve kuşkusuz, duydu.

Kadın gülüyor. Konsolos Yardımcısı da güldü, tek başına. Deniyor ki: Bakın, şimdi canlandı, gruptan gruba dolaşıyor, dinliyor, ama konuşmalara katılmaya niyetli görünmüyor.

Muson. Muson sırasında sağlık kuralları. Susuzluğu kesmek için kaynar yeşil çay içmeli. Konsolos Yardımcısı onun bir kez daha serbest kalmasını mı bekliyor? Yanınıza yaklaştığını duymuyorsunuz bile. Biri, bir yılbaşı öyküsü anlatıyor. Farkındalar mı, Hindistan'da edinilen dostlar Fransa'ya döner dönmez unutulur?

Bardalar. Büyükelçi onlarla birlikte. Kendi aralarında konuşuyor, gülüşüyorlar; Fransa Konsolos Yardımcısı az ötede. Bazıları, onun, kendilerinden bir işaret beklediğini sanıyor: Bize katılsanıza, oysa bunu istemiyorlar, acımasızlık bu, diye düşünüyor biri. Büyük acımasızlık. Bazıları da, istese, kendilerine katılabileceği, ama bunu istemediği görüşünde, bir insanla bir diğeri arasında mesafeyi kesinlikle korumak isteyen kendisi bu akşam, burada olduğu gibi. Deniyor ki: Fazla içiyor... Bu gidişle... Sarhoşluğu nasıl acaba?

İspanya Konsolosunun eşi son kez yanına geliyor. Seve-
cenlikle konuşuyor: Biraz dalgın görünüyorsunuz. Adam ya-
nıt vermiyor. Onu dansa kaldırıyor.

–Cüzamdan korkmak bir yana, onu arzu ediyorum, di-
yor, az önce size yalan söyledim.

Sesi keyifli, biraz alaycı, alaycı mı? Gözler iri iri açıl-
mış, daha az önce onları gizleyen düz kirpiklerle çerçevesi.
Gözler gülüyor.

–Neden böyle söylüyorsunuz?

–Nedenini uzun uzun açıklayabilirim, ama yalnızca
topluluk karşısında, tek bir kişiye anlatmayı beceremem.

–Ya, ama neden?

–Bunun anlamı olmaz.

–Sözleriniz ne kadar acı, neden? İçmeyin artık.

Erkek yanıt vermiyor.

–Sesiyle görünüşü birbirini tutmuyor, diyor An-
ne-Marie Stretter, Charles Rosset'ye. Bazı insanların görü-
nüşüne bakarak onlara sesler yakıştırırsınız, oysa her zaman
tutmaz, onun durumu da böyle.

–Nankör bir ses, sanki sonradan aşılınmış...

–Bir başkasının sesi değil mi?

–Evet, ama kimin?

Konsolos Yardımcısı karşıdan geliyor. Yüzü solgun.
Bir koltuğa çarpıp sendeledi. Onları görmedi.

Sabahın neredeyse iki buçuğu.

–Dans sırasında size neden söz etti? diye soruyor
Charles Rosset.

–Neden mi? Cüzamdan, bundan çok korkuyor.

–Sesi hakkında söylediğiniz doğru... Ama bakışı da...
Sanki bir başkasının bakışı, bu hiç aklıma gelmemişti.

–Kimin bakışı?

–Doğrusu...

Kadın düşünüyor.

–Belki de bakışı yoktur.

–Hiç mi?

–Varla yok arası, arada bir, belki.

Göz göze geliyorlar. Gecenin bitiminde, diye düşünüyor Charles Rosset, adalara davet.

Anne-Marie Stretter bir başkasıyla dans ediyor. Charles Rosset kimseyle dans etmiyor, bunu aklının ucundan bile geçirmiyor.

Deniyor ki: Dosya hiçbir şey açıklamıyormuş, hiçbir şey.

– Dosya, nasıl olduysa fazla geç geldi, her şeyi açıklayamaz, özellikle de içerdiklerini.

– Ne tuhaf, size öyle gelmiyor mu? İnsanda acıma duygusu uyandırmıyor.

– Doğru.

– Öyle erkekler vardır, annelerinin kim olduğunu düşünmeye zorlar sizi.

– Yok canım, annesizlik de insanı özgürleştirir ve güçlendirir. Durun, öksüz olduğundan eminim.

– Ben de eminim ki, öksüz olmasa, öksüz olduğu yalanını uydururdu.

– Size söylemeye cesaret edemediğim bir şey var, diyor Charles Rosset...

– Onun hakkında mı? diye soruyor Anne-Marie Stretter.

– Evet.

– Faydasız, bir şey söylemeyin, unutun gitsin.

Fransa'nın Lahor Konsolos Yardımcısı yine tek başına. Giriş kapısını yanındaki gözde yerinden ayrıldı, barın önünde duruyor. İspanya Konsolos Yardımcısının eşi artık yanında değil. Öteki salona geçeli bir saate yakın oldu. Dans biter bitmez uzaklaştı, geri dönmedi. Gülüşü duyuluyor. Kadın sarhoş.

Konsolos Yardımcısının yanına gitmeli, diye düşünüyor Charles Rosset. Davranıyor. Tam o sırada Büyükelçi onu önlüyor. Charles Rosset, Büyükelçinin bir şey söylemek için bir süredir beklediğini anlar gibi oluyor. Büyükelçi onu kolundan tutuyor ve çok fazla içen Konsolos Yardımcısının iki metre ötesine sürüklüyor.

Sabahın üçünü geçiyor. Şimdiden gidenler oldu.

Düşünüyorlar: Konsolos Yardımcısı gitmek bilmiyor. Bu adam yapayalnız. Hayatta da böyle yalnız mı? Hep mi? Onun yerinde bir başkası olsa arayış içinde olmaz mıydı, örneğin Tanrı arayışı? Hindistan'da onu kudurtan ne buldu? Gelmeden önce bilmiyor muydu? Bilmek için görmesi mi gerekiyordu?

Büyükelçi alçak sesle konuşuyor:

–Bakın... Eşim, sizi bir akşam eve çağırmaktan mutluluk duyacağımızı söylemiş olmalı. Gülümsüyor; bilirsiniz, kimi zaman, insanın diğerlerinden daha iyi tanımak istediği kişiler olur... Sıradan bir toplumu yöneten kurallar burada geçerli değil, ancak arasıra bu anlayışı bir kenara bırakmak gerekiyor. Eşim size henüz bir şey söylemediyse, bunu benim yapmamı yeğlemiş olmalı. Kabul ediyor musunuz?

Düşünüyorlar: Diyelim ki Lahor'u bu gözle görme eğilimi vardı, bunu önceden biliyor muydu? Bilse gelir miydi?

Büyükelçi, davetinin Charles Rosset'de yarattığı sıkıntılı küçük şaşkınlığı görüyor. Büyükelçi, Kalküta'da söylendiği gibi, hoşgörülü bir kocaysa, şu anda onun ne düşündüğünü biliyor olmalı, bunu açığa vurmaya ne gerek vardı? Kendisi, davetin üstüne atlamayabilir, bunun bir mutluluk,

bir onur olduğunu söylemeyebilir; ne var ki, karısıyla adalara gitme konusunda, ona akşamları Kalküta'da hoşça vakit geçirtme konusunda Büyükelçiye karşı çıkılamaz. Bazıları, Bay Stretter'ın kimine karşı ustaca davrandığını söylüyor, böylece, geleceğe dönük sınırlar çiziyormuş; ne olur, ne olmaz.

–Gelmekten mutluluk duyarım.

Anne-Marie Stretter ne konuştuklarını seziyor olmalı. Yanlarına geliyor. Charles Rosset ne de olsa biraz tedirgin: olaya geleceğin önerisi gözüyle bakılırsa, durum, hızlı –biraz fazla hızlı– gelişti. Charles Rosset Kulüp'te kendisine söylenen bir şeyi anımsıyor; Büyükelçi bir zamanlar roman yazmayı denemiş. Deniyor ki: Eşinin öğüdüne uyarak vazgeçti, evet, öyle. Büyükelçi yazgısına boyun eğmiş, ama mutlu görünüyormuş. Elde etmek istediklerine değil de, başka nimetlere kavuşmuş, söylentiye göre onu sevmeyen, ama peşinden gelen şu gencecik kadına.

Evlendiler. Uzakdoğu başkentlerinde birlikte yaşıyorlar; on yedi yıl oldu. Şimdi, sonun başlangıcındalar. Artık o kadar genç sayılmazlardı, bir gün –sesini duyar gibiyiz– kocasına şöyle dedi: Yazmamalısın, burada kalalım, bu taraflarda, Çin'de, Hindistan'da, şiirden anlayan yok zaten, yüzyılda bir, milyarlarca insandan topu topu on şair çıkar. Biz bir şey yapmayalım, burada kalalım... Hiçbir şey yapmayalım... Geliyor ve şampanya içiyor. Sonra, yeni gelen birine doğru gidiyor.

–Sizi gördüm, diyor Büyükelçi, Lahor Konsolos Yardımcısıyla konuştunuz. Teşekkür ederim.

Deniyor ki: Aa, geldi, işte Michael Richard... Bilmiyor musunuz?

Michael Richard otuz yaşlarında. Girer girmez zarafetiyle dikkati çekiyor. Gözleri Anne-Marie Stretter'ı arıyor, buluyor, ona gülümsüyor.

Deniyor ki: Bilmiyor musunuz, iki yıldır... Kalküta çalıyor.

Islık gibi bir ses Charles Rosset'nin ense kökünde: Büfenin öbür ucundan gelmiş, elinde bir kadeh şampanya.

– Oldukça dalgın görünüyorsunuz.

Deniyor ki: Konsolos Yardımcısı hâlâ burada, bakın, bu saate kadar...

Düşünüyorlar: Lahor'u anlamak için görmesi şart mıydı? Ah! Bu kentten ne acımasız bir dille söz ediyormuş.

Ona bir şey söylememeli, diye düşünüyor Charles Rosset, açık vermemeli. Michael Richard'ı henüz görmemiş olmalı; hoş, görse ne çıkar? Peki o kime bakıyor? Sanki Anne-Marie Stretter'a, yalnızca ona bakıyor.

– Canım şampanya istiyor, diyor Charles Rosset, buraya geldiğimden beri fazla içiyorum...

Konsolos Yardımcısını düşünürken sorgulama terimleri kullanıyorlar: Bu kadın bisikleti, Bayan Stretter'ın bisikleti sizin için ne ifade ediyor?

Yanıt duyuluyor: Nedenleri hakkında söyleyecek hiçbir şeyim yok...

Akla şu geliyor: Lahor'u görmeden önceki beklentileri doğrulanınca kentin üstüne ölümü çağırdı.

Bir kadın: Rahibin dediğine göre, dua edilirse, Tanrı bir açıklama getirirmiş. Biri alay ediyor.

– Göreceksiniz, diyor Konsolos Yardımcısı, Charles Rosset'ye, burada sarhoşluk hep aynıdır.

İçiyorlar... Anne-Marie Stretter, George Crawn ve onunla gelen İngilizle birlikte bitişik salona geçiyor. Charles Rosset, gecenin sonuna kadar onun nerede olduğunu bilecek.

– Bayan Stretter insana yaşama arzusu veriyor, size öyle gelmiyor mu? diye soruyor Konsolos Yardımcısı. Charles Rosset renk vermiyor, yanıt vermiyor: Sizi kabul edecek, böylece, suçluluktan kurtulmuş olursunuz, boşuna inkâr etmeyin, diye ekliyor Konsolos Yardımcısı, her şeyi duydum.

Gülüyor.

Açık vermemeli, diye düşünüyor Charles Rosset. Konsolos Yardımcısının sesi keyifli. Gülerek ekliyor:

– Ne haksızlık ama.

– Sizi de kabul edecektim, diyor Charles Rosset, herkes sırayla, bu kez böyle oldu.

Renk vermemeli.

– Ben davet edilmeyeceğim. Gülmeyi sürdürüyor: Lahor korkutuyor. Sesimde bir sahtelik var, duyuyor musunuz sesimi? Aslında buna aldırdığım yok. Her şey kusursuz.

Biri düşünüyor: O Lahor'a yalnızca ölümü davet etmişti. Onun gözünde, ölümden başka hiçbir güç var edemezdi kenti, başka bir lânet savurmamıştı. Kimi zamanda ölüm ona fazla abartılı, aşağılık bir umut, bir başka hata gibi görünüyordu ki, Lahor'un üzerine ateşi, denizi, bilinen dünyanın tüm maddi, olası belâlalarını davet ediyordu.

– Niçin böyle söylüyorsunuz, diye soruyor Charles Rosset.

– Nasıl? diye soruyor Konsolos Yardımcısı.

– Kusura bakmayın... Demin, dans ederken sizden söz ediyorduk... Belki bilmek istersiniz... Cüzamdan korkuyormuşsunuz. Ne var cüzamdan korkacak? Cüzamın ancak tek tür gıdayla beslenen halkları etkilediğini biliyorsunuz... Ama, ne oluyor size?

Konsolos Yardımcısı hafif bir öfke çığılığı atıyor, rengi soluyor, kadehi fırlatıyor, kadeh kırılıyor. Sessizlik.

Alçak sesle kükrüyor:

– Söylemediğim bir şeyin böyle yorumlanacağını biliyordum, ne korkunç...

– Çıldırдың mı siz?.. Cüzamdan korkmak onur kırıcı değil ki!

– Bu bir yalan. Kim söyledi bunu?

– Bayan Stretter.

Birden Konsolos Yardımcısının öfkesi uçup gidiyor, bir düşünce takılıyor aklına, onu mutluluk gibi sarıyor.

İnsanlar anlamıyor.

Anne-Marie Stretter sekizgen salona geldi, öğleden sonra Nepal'den gelen gülleri hanımlara dağıtıyor. Karşı çıkıyorlar, güller onda kalmalıymış. Anne-Marie Stretter çok fazla gül olduğunu söylüyor, yarın salonlar boş olacak, güller de... Hayır, çiçekleri fazla sevmiyormuş. Accleci davranı-

yor, fazla acelecî, küçük bir angaryadan kurtulmak istercesine. Çevresini on kadar kadın sarmış.

Konsolos Yardımcısının katlanılması güç bir bakış var. Sevecenlik, sevdâ beklentisi içinde sanki. Buyursunlar. Tüm acıların çetrefilliğinden, birbirine dolanmasından kaynaklanıyor, diye düşünüyor Charles Rosset. Sanki birden o da payını istiyor. İspanya Konsolosunun eşi yaklaşıyor, elinde bir gül.

—Bayan Stretter güllerini dağıtmaya başladı mı, bizden usanmış demektir; bu bir işaret, diyor. Ama biz, anlamamazlıktan gelmekte özgürüz.

Konsolos Yardımcısı bir şey söylemiyor.

Orkestra yeniden çalmaya başladı, ama bir kıpırdanma var, evet, konuklar gidiyor. Konsolosun eşinin fazla içtiği açıkça görülüyor.

—Madem keyfiniz yok, sizi eğlendirecek bir şey söyleyeyim, diyor Jean-Marc de H.'ya: Herkes gitmiyor, kalanlar var, size söylememde sakınca yok, herkes biliyor, hem biraz içkili olduğuma göre... Bu davetler bazan çok garip biçimde sona erer... Dinleyin: Daha sonra giderler... Bayan Stretter kimi zaman Kalküta'daki bir batakhaneye gider... *Blue Moon*'a... İngilizlerle... Şuradakiler, şu üçüyle... Ölümüne içkerler... Ben uydurmuyorum, kime isterseniz sorun...

Kadın kahrkahrı basıyor, onların gülmediğinin farkında değil, çekip gidiyor. Fransa Konsolos Yardımcısı önüne bakıyor. Şampanya kadehini masanın üstüne bıraktı. Duymadı sanki.

—Siz buna inanıyor musunuz? diye soruyor Charles Rosset.

Sekizgen salonun bir köşesi boş, çiçek kalmadı. Anne-Marie Stretter eşinin yanında gülümseyerek el sıkıyor.

—Bu kadının bunları uydurduğunu sanmıyorum, diye sürdürüyor Charles Rosset.

Konsolos Yardımcısında yine ses yok. Saatin geç olduğunu yeni fark etmiş gibi. Bitişik salonda neredeyse kimse kalmadı. Burada hâlâ dans eden üç çift var. Ortada rahatça

dolanabiliyorlar artık. Bazı ışıklar söndürüldü, tepsilerin bir bölümü kaldırıldı.

Konsolos Yardımcısı, Charles Rosset'nin yanından ayrılıyor.

Anne-Marie Stretter'a doğru ilerliyor. Kimbilir ne yapacak?

Gidenlerin ardı arkası kesilmiyor, her köşeden insan çıkıyor. Anne-Marie Stretter sekizgen salonun aynı köşesinde, kocasına bir şey söylüyor, eller sıkıyor.

Diğer salonda birkaç kişi kaldı, sanki fazla geliyor bu insanlar, Anne-Marie Stretter biraz sıkıntılı görünüyor, o yana doğru bakıyor.

Konsolos Yardımcısı bir şeyin farkında değil sanki, onun meşgul olduğunu, görevi uyarınca iyi geceler dilemek için orada kalması gerektiğini görmüyor, geldi, önünde duruyor –soğuk bir hava esiyor, insanlar kalakalıyor– gözü bir şey görmüyor, kadının önünde eğiliyor, o anlamıyor. Konsolos Yardımcısı öylece duruyor, konukların alaycı, ürkek bakışları üstünde. Başını kaldırıyor, kadına bakıyor, ama bir şey görmüyor. Anne-Marie Stretter yüzünü buruşturuyor, gülümsüyor ve şöyle diyor:

–Kabul edersem bunun sonu gelmez, hem artık dans etmek istemiyorum...

Erkek diyor ki:

–Israr ediyorum.

Anne-Marie Stretter çevresindekilerden özür diliyor ve onu izliyor. Dans ediyorlar.

–Size ne söylediğimi sormuşlar. Cüzamdan söz ettik, demişsiniz. Benim için yalan söylediniz. Artık elinizden bir şey gelmez, olan oldu.

Erkeğin elleri yanıyor. Sesi ilk kez düzgün.

–Onlara bir şey söylemediniz değil mi?

–Hiçbir şey.

Kadın, Charles Rosset'ye bakıyor. Gözleri hüznü dolu. Charles Rosset ona inanıyor. Lahor Konsolos Yardımcısı,

cüzam hakkında söylediklerini yaydığı için sitem ediyor olmalı, bu da Bayan Stretter'in canını sıkıyor.

– Sizin için yalan söylerken mutluydum, diyor kadın.

Üç İngilizden biri Charles Rosset'ye yaklaştı, –her şey çok iyi ayarlanmıştı– gençten biri, Michael Richard'la gelen delikanlı bu. Olup bitenin, Lahor Konsolos Yardımcısının şu andaki tutumunun farkında değil sanki.

– Adım Peter Morgan. Bizimle kalmaz mıydınız?

– Şimdilik bilemiyorum.

Konsolos Yardımcısı az önce Anne-Marie Stretter'a bir şey söyledi, gerilemesine neden olan bir şey. Onu kendine doğru çekiyor. Kadın kurtuluyor. Daha ne kadar ileri gidecek? Büyükelçinin gözü üstünde. Konsolos Yardımcısı bu davranışını bir daha yineleniyor. Ama kadın kaçmak istiyor gibi. Şaşkın, belki de korkuyor.

– Sizin kim olduğunuzu biliyorum, diyor kadın. Birbirimizi daha fazla tanımamıza gerek yok. Kendinizi aldatmayın.

– Kendimi aldatmıyorum.

– Ben hayatı hafife alırım, –eli kurtulmaya çalışıyor– benim yaptığım bu, bence herkes haklı, herkes tamamen, sonuna kadar haklı.

– Geri adım atmaya kalkmayın, artık işe yaramaz.

Söze yeniden başlayan kadın oluyor:

– Doğru.

– Siz, benimle birliktesiniz.

– Evet.

– Şu anda –yalvarıyor– benimle birlikte olun. Ne dediniz?

– Önemi yok.

– Birbirimizden ayrılacağız.

– Sizinle birlikteyim.

– Evet.

– Sizinle tamamen birlikteyim, hiç kimseyle olmadığım gibi, bu akşam, Hindistan'da.

Deniyor ki: Nezaketen gülümsüyor. Obürü de çok sakin görünüyor.

– Bu akşam sizinle burada kalmam olasıymış gibi davranacağım, diyor Lahor Konsolos Yardımcısı.

– Hiçbir şansınız yok.

– Hiç mi?

– Hiç. Yine de, şansınız varmış gibi davranabilirsiniz.

– Ne yaparlar?

– Kovarlar sizi.

– Kalmamı istemeniz olasıymış gibi davranacağım.

– Pekâlâ. Niçin yapıyoruz bunu?

– Birşeylerin olmuş olması için.

– Sizinle benim aramda mı?

– Evet, bizim aramızda.

– Sokakta, avazınız çıktığı kadar bağırın.

– Peki.

– Bağırmanın siz olmadığını söylerim. Hayır, ağzımı bile açmam.

– Ne olur o zaman?

– Yarım saat kadar huzurları kaçar, sonra Hindistan'dan söz ederler.

– Daha sonra?

– Piyano çalarım.

Dans bitiyor. Kadın geri çekiliyor ve serinkanlılıkla soruyor:

– Siz ne olacaksınız peki?

– Bunu biliyorsunuz değil mi?

– Kalküta'dan uzak bir yere atanacaksınız.

– İstedığınız bu mu?

– Evet.

Ayrılıyorlar.

Anne-Marie Stretter büfenin önünde durmadan geçiyor, öbür salona gidiyor. Oraya adımını atar atmaz Lahor Konsolos Yardımcısı ilk çığlığını atıyor. Bazıları anlıyor: Sizinle kalmak istiyorum.

Deniyor ki: Ölesiye sarhoş.

Konsolos Yardımcısı, Peter Morgan'a ve Charles Rosset'ye doğru gidiyor.

– Bu akşam burada, sizinle birlikte kalıyorum, diye bağıyor.

Oralı olmuyorlar.

Büyükelçi veda ediyor. Sekizgen salonda üç sarhoş erkek koltuklara scriilmiş uyuyor. Son kez içki sunuluyor. Ama masalar şimdiden yarı yarıya boşalmış.

– Eve dönseniz iyi olur, diyor Charles Rosset.

Peter Morgan kaldırılmakta olan tepsilerden sandviçler kapıyor, ortaya sandviç bırakılmasını istiyor, karnı açmış.

– Eve dönseniz iyi olur, diyor aynı şekilde Peter Morgan.

Konsolos Yardımcısının bir küstahlık nöbetine tutulduğu sanılıyor.

– Niçin?

Ona bakmıyorlar, yanıt vermiyorlar. O zaman yeniden haykırıyor:

– Sizinle kalmak istiyorum, ne olur, bir kez olsun sizinle kalayım.

Onlara kafa tutuyor. Daha sonra şöyle diyorlar: Bize kafa tutuyordu. Birkaç kişi kalmıştık, görünen tek oydu, bağırdığı sırada ortada derin bir sessizlik vardı. Gazap bu, gittiği her yerde aniden gazaba gelmesiyle, bu tür taşkınlıklarıyla dikkat çekmiş olmalı... Düşünüyorlar: Bu adam gazabın ta kendisi, işte, karşımızda, onu görüyoruz.

Charles Rosset asla unutmayacak. Mekân boşalıyor, genişliyor. Bazı ışıklar söndürüldü. Tepsiler kaldırılıyor. Herkes korku içinde. Konsolos Yardımcısının saati geldi. Bağıyor.

– Sakin olur, yalvarırım, diyor Charles Rosset.

– Kalıyorum! diye haykırıyor Konsolos Yardımcısı.

Charles Rosset onu smokininin yakasından kavıyor.

– Siz gerçekten de uyumsuz bir insansınız.

Konsolos Yardımcısı yalvarıyor:

– Bir kez, bir gece. Tek bir kez yanınızda kalayım.

– Olamaz, diyor Peter Morgan, kusura bakmayın, sizin kimliğinizde bir şahıs, ancak ortada olmadığınız zaman ilgi-mizi çeker.

Konsolos Yardımcısı tek söz söylemeden hıçkırı a hıçkırı a ağlamaya başlıyor.

Sesler: Ne felâket, Tanrım.

Sonra ikinci bir sessizlik. Anne-Marie Stretter salonun kapısında beliriyor. Arkasında Michael Richard. Konsolos Yardımcısının her yanı titriyor, ona doğru koşuyor. Kadın kımıldamıyor. Genç Peter Morgan, hıçkırıkları kesilen Konsolos Yardımcısını yakalıyor ve sekizgen salonun kapısına doğru götürüyor. Konsolos Yardımcısı direnmiyor. Sanki beklediği buydu. Peter Morgan'ın onu parktan geçirdiği görülüyor, nöbetçilerin kapıları açtığı görülüyor, Konsolos Yardımcısının geçişi ve kapıların kapanışı. Çığlıklar duyuluyor ve kesiliyor.

O zaman Anne-Marie Stretter, Charles Rosset'ye şöyle diyor: Şimdi bizimle birlikte gelin. Charles Rosset olduğu yerde çivilenmiş gibi, ona bakıyor. Sesler: Ağlarken, bir yandan gülmüyor muydu?

Charles Rosset, Anne-Marie Stretter'ı izliyor.

Biri anımsıyor: Bahçelerde ıslıkla *Indiana's Song*'u çalıyordu. Bu biri, *Indiana's Song*'u anımsıyor. Gelmeden önce, Hindistan hakkında tek bildiği buydu: *Indiana's Song*.

Biri düşünüyor: Daha önce başka yerde görmediği ne gördü Lahor'da? Kalabalığı mı? Cüzamı örten tozu mu? Çalimar bahçelerini mi? Lahor'dan önce Lahor'un can çekişmesiyle karşılaşma beklentisi içindeydi. Bu düşünce onda sabit bir fikre mi dönüştü? Lahor u yok etmek?.. Öyle olmalı, yoksa Lahor'la yüz yüze geldiğinde ölebilirdi.

Sokak lambasının altında, Kalkütalı kadın oturmuş kel başını kaşıyor, bir deri bir kemik, bu bereketli gecede, meczupların arasında, kafası bomboş, kalbi ölü, hâlâ yiyecek bekliyor. Konuşuyor, kimsenin anlayamayacağı birşeyler anlatıyor.

Yapının aydınlatılmış yüzünün ardında müzik sesi kesiliyor.

Mutfak kapısının ardında bir hareket var. Dağıtım başlıyor.

Bu gece, Fransa Elçiliğinin mutfaklarının arkasına atılan çok yiyecek var. Pırtık çulu sırtında, inanılmaz bir hızla yiyor, meczupların şamarlarını savuşturuyor; dolu ağzıyla soluğu kesilircesine gülüyor.

Yiyor.

Parkların kenarından geçiyor, şarkı söylüyor, Ganj'a doğru gidiyor.

Şimdi, bizimle gelin, diyor Anne-Marie Stretter.

Peter Morgan dönüyor. Konsolos Yardımcısı hâlâ parmaklıkların ardında olmalı. Çığlıkları duyuluyor.

Plak dönüyor, çok kısık sesle dans müziği çalıyor, kim-
senin dinlediği yok. Salonda beş kişiler. Charles Rosset bi-
raz uzakta duruyor, kapının yanında, ayakta, Konsolos Yar-
dımcısının öfkeli çığlıklarını dinliyor. Onun, –smokini ve
papyon kıavatıyla– parmaklıklara asıldığını görüyor, bağır-
tılar kesiliyor; yalpalayarak Ganj boyunca yürümeye başlı-
yor, cüzamlıların arasında. Yüzler gergin, Anne-Marie
Stretter'ın yüzü de öyle. Dinliyorlar. O da dinliyor.

George Crown'ın –çipil gözleri, göz çukurlarının de-
rinliğinde, keskin– gözlerine bakarak acımasız biri olduğu
söylenebilir – yalnızca ona bakarken bakışları yumuşuyor.
Kadının yanı başında. Birbirlerini nicedir tanıyorlar? En
azından Pekin'den bu yana. George Crown, Charles Ros-
set'ye dönüyor:

–Arada bir, şampanya içmeye *Blue Moon*'a gideriz. Bi-
ze katılır mıydınız?

–Nasıl isterseniz.

–Bu akşam canım *Blue Moon*'a gitmek istemiyor gali-
ba, diyor Anne-Marie Stretter.

Charles Rosset çaballıyor, ama Ganj kıyısında yürüyen,
uyuyakalmış cüzamlıların üzerine yığılan Konsolos Yardım-
cısının görüntüsünü silemiyor, o, çığlık çığlığa doğruluyor,
cebinden korkunç bir şey çıkarıyor... Kaçıyor... kaçıyor.

–Dinleyin... diyor Charles Rosset.

–Hayır, artık bağırıyor.

Kulak veriyorlar, bunlar çığlık değil, bir kadın şarkı
söylüyor, ses caddeden geliyor. İyice kulak verilse çığlıklar
da duyulabilir, ama çok uzaklarda, Konsolos Yardımcısının
hâlâ izlemekte olduğu caddenin çok ötelerinde. İyice kulak
verildiğinde her şey çığlık çığlığa; ama usulca, uzakta,
Ganj'in karşı kıyısında.

– Kaygılanmayın, artık dönmüştür.

– Biz tanışmıyoruz, diyor Michael Richard.

Ya o nereden geliyor? Kalküta'da oturmuyor. Buraya Anne-Marie Stretter'ı görmeye geliyor, onun yanında kalmaya. Onun yanında olmak istiyor. Sandığı kadar genç değilmiş, rahat rahat otuz beşinde var. Charles Rosset şimdi onu bir akşam Kulüp'te gördüğünü anımsıyor– bir haftadır burada olmalı. Aralarında bir bağ var, diye düşünüyor, sağlam, oturmuş bir şey, ama artık geleceğe kanat açmış bir aşk değil sanki. Evet, onun salona girişini anımsıyor– Konsolos Yardımcısının hiçkırıklara boğulmasından çok önceydi, siyah saçların altında o karanlık gözler... Gecenin birinde *Blue Moon*'dan çıktıktan sonra, Çandarnogor'da bir akşamüstü, otelde birlikte ölü bulunsalar şaşmam, diye düşünüyor. Yaz musonu sırasında olabilir. Şöyle denirdi: hiçbir neden yok, hayata duydukları ilgisizlikten. Charles Rosset oturmak üzere. Kimse otur demiyor. Anne-Marie Stretter onu gizlice süzüyor. Rosset hâlâ adalardaki tatlı hayatı geri çevirebilir. Çandarnogor yolunda gecese-falarını, gösterilen bunca yakınlığı. Öbür adam bu koltuğa asla oturmayacak. Charles Rosset kendini ilk kez beyaz Kalküta'nın kutsal meclisinin kalbinde buluyor. Henüz seçim hakkı var, gidebilir ya da oturabilir. Anne-Marie Stretter onu izliyor, bundan hiç kuşkusu yok. Kendini bir koltuğa atıyor. Bu ne mutlu yorgunluk, gerçekten.

Anne-Marie Stretter gözlerini indiriyor, yere bakıyor. Bu gece burada kalacağından kuşkusu yoktu herhalde. İşte oldu.

Peter Morgan dönüyor.

– Gece iyi uyusa, kendine gelir, diyor Peter Morgan. Ona kızmayacağını söyledim, Anne-Marie, dert etmemesini söyledim. Tamamen sarhoştı. Biliyor musun, senin *Blue Moon*'a gittiğini duymuş, bundan söz ediyordu, bu yüzden kendinde her türlü hakkı gördü. Öyle ya, *Blue Moon*'a giden bir kadın, düşünsene...

Charles Rosset, konuklardan bir kadının kendilerine gerçekten *Blue Moon*'dan söz ettiğini anlatıyor.

–O, bu konuda ne diyordu? diye soruyor Anne-Marie Stretter, Peter Morgan’a.

–Gülüyordu. *Blue Moon*’un aynalı salonunda, Fransa Büyükelçisinin eşi diyordu. Başka bir kadından söz etri, unuttum.

–Görüyor musun, diyor George Crown, bu işin Kalküta’da duyulacağını söylemiştim sana... Umurunda değil mi? Öyle olsun. Ekliyor: Gariptir, bu adam, kendisini düşünmeye itiyor insanı. Charles Rosset’ye dönüyor. Siz onunla konuşuyordunuz, gördüm. Hindistan’dan mı söz ediyordunuz?

–Evet. Belki de... Tavrı onu düşünmeye itiyor insanı, sanki alay ediyordu...

Michael Richard’ın ilgisi uyanıyor.

–Yanına gitmek isterdim. Anne-Marie beni engelledi, yazık, ah! Çok yazık oldu.

–Sen ona katlanamazdın, diyor Anne-Marie Stretter.

–Ya sen?

Anne-Marie Stretter hafifçe omuz silkiyor, gülümsüyor.

–Ben... ben de katlanamazdım... Herkesin bu işe karışmasına gerek yoktu.

–Ne konuştun onunla?

–Cüzam hakkında konuştuk, diyor Anne-Marie Stretter.

–Yalnızca cüzam demek... tuhaf.

–Evet.

–Siz kaygılısınız, diyor Michael Richard, Charles Rosset’ye.

–Bu akşam başından geçen olay çok acımasızca.

–Tam olarak ne oldu? Kusura bakmayın, orada değildim de...

–Kesinkes dışlanması... Buradan... Sabit bir fikir gibiydi... Sanıyorum –Anne-Marie Stretter’a dönüyor– uzun süredir sizi tanımak istiyordu... Sabahları, tenis sahalarına doğru gidiyor, başka bir neden olmasa gerek...

Gözler üstünde, beklenti içindeler, ama Anne-Marie Stretter oralı değil.

– Anne-Marie nereden bilsin, diyor Peter Morgan.

– Orası öyle.

– Sahaların yanında ne arıyor, diye soruyor Peter Morgan.

– Bilmiyorum, diyor Anne-Marie Stretter.

Sesi yumuşacık, can acıtmayan bir iğnenin ucu gibi. Charles Rosset'nin gözlerini kendisinden ayırmadığını görüyor.

– Rastgele gidiyor, diyor, rastgele arıyor.

– Bıktım bu heriften, diyor Peter Morgan.

Yirmi dört yaşında. Hindistan'a ilk gelişi. En iyi iletişimi George Crawn'la kuruyor.

Ganj kıyısından yine boğuk çığlıklar geliyor. Charles Rosset yeniden doğruluyor.

– Gidip bakmalı, evine varmış mı, burada böyle durmam... Beş dakikalık yol.

– Balkondan bağırıp çağırıyor olmalı, diyor Peter Morgan.

– Sizi görecekt olursa, diyor George Crawn, yenilgi olarak, tanınıladığınız durumunu pekiştirmiş olursunuz.

– Rahat bırakın onu, emin olun... diyor Anne-Marie Stretter.

Charles Rosset yeniden oturuyor. Kaygısı hafifledi, bir şey değil, sinirleri laçka oldu, son haftaların yorgunluğu.

– Haklı olmalısınız.

– Onun bir şeye ihtiyacı yok.

Peter Morgan'la George Crawn bu akşam konuştukları türden konuşmalar yapıyor olmalılar. Kalküta'da yaşayan meczup bir dilenci kadının zamanını nasıl geçirdiğinden söz ediyorlar, yiyecek bulduğu yerleri tanıyabiliyormuş bu kadın.

Charles Rosset dışarı çıkmaktan bütün bütün vazgeçiyor. Michael Richard düşünceli, Anne-Marie Stretter'a Konsolos Yardımcısıyla ilgili sorular soruyor. Onun hakkında ne düşünüyor?

– Konuşmaya başlamadan önce, halini gördüğümde gözleri... yitirilmiş bir şeye bakar gibiydi, çok yakında yitir-

diği bir şeye... sonsuza kadar dalıp gittiğini sandım... bir fikir olmalı bu, bir fikrin enkazı... Şimdi, bilemiyorum.

– Felâket böyle etkiler insanı, sen ne dersin?

– Bu adamı böylesine etkileyen şeyin felâket olduğunu sanmıyorum, diyor Anne-Marie Stretter, gözün bir daha göremeyeceği neyi yitirmiş olabilir?

– Belki de her şeyi?

– Nerede? Lahor da mı?

– Belki, neden olmasın? Yitirecek bir şeyi olmuşsa, onu kesinlikle Lahor'da yitirmiştir.

– Karşılığında Lahor'dan ne kazanmış olabilir?

– Geceleri mi ateş ediyormuş yığınlara?

– Ya, öyle mi? Kalabalığa ıstgele mi ateş ediyormuş?

– Elbet, aydınlıkta kim olduğu anlaşılır.

– Bahçelerde ıslıkla *Indiana's Song*'u çalıyor.

George Crawn'la Peter Morgan birbirlerine yaklaştılar. Dilenci kadının cüzama yakalanmayışının çok şaşırtıcı olduğunu söylüyorlar; öyle ya, cüzamın içinde uyuyor ve her sabah sıyrılıyor, hâlâ tek parça halinde.

Anne-Marie Stretter kalkıyor ve kulak kabartıyor.

– İşte o kadın, diyor Peter Morgan'a, caddede şarkı söylüyor... Dinleyin... Günün birinde, öğrenmenin yolunu mutlaka bulmalıyım...

– Bir şey öğrenemezsin, diyor Peter Morgan; kadın tamamen meczup.

Ses uzaklaşıyor.

– Yanılıyorum herhalde, olacak iş değil, burası Çin'in-di'nden binlerce kilometre uzakta... Nasıl becermiş olabilir?

– Biliyor musunuz, diyor George Crawn, Peter, bu Savannakhet şarkısından esinlenen bir kitap yazıyor.

Peter Morgan sonunda gülüyor.

– Hindistan'ın çilesi başımı döndürüyor. Hepimiz az çok bu durumdayız, öyle değil mi? Bu acıyı solumadan ondan söz edemeyiz. Bu kadın hakkında düşsel notlar tutuyorum.

– Niçin o?

– Başına bir şey gelemez artık, cüzam bile...

– Benim Hindistan'ım vardır, sizinki, şununki, bunun-
ki, diyor Charles Rosset –gülümsüyor– şu da yapılabilir, si-
zin de yaptığınız bu sanırım, bilemiyorum, çünkü açıkçası,
sizleri tanımıyorum, herkesin Hindistan'ını bir araya getir-
mek...

– Konsolos Yardımcısının Hindistan'ı sancılı mı?

– Hayır, onun Hindistan'ı bile yok.

– Peki, yerine neyi var?

– Hiçbir şeyi.

– Hepimiz alışmışız, diyor Michael Richard, alıştık. Siz
de alıştınız, beş hafta yeter, üç gün yeter. Sonra...

– Rosset, Konsolos Yardımcısı sizi hâlâ kaygılandırıyor
mu?

– Hayır... sonra... Ne diyordunuz?

– Ha, sonra... Sonrası... Konsolos Yardımcısını, şu sıra-
da Malabar kıyısını kasıp kavuran kıtlıktan daha çok yadır-
gıyoruz. Kaçık değil mi bu adam, kaçığın biri?

– O haykırdıkça, akla Lahor geliyordu... Geceleri bal-
konundan haykırıyormuş...

– Anne-Marie'nin de kendi Hindistan'ı var, diyor Ge-
orge Crown, ama onunki bizim kokteylimizin içinde değil.

Kadına doğru gidiyor ve içinden kopan bir coşkuyla
öpüyor onu.

– Şimdi Fransa Konsolos Yardımcısı için gözyaşı dök-
memiz mi gerekiyor? diye soruyor Peter Morgan.

– Hayır, diyor Anne-Marie Stretter.

Kimsede çıt yok.

Portakal suları ve şampanya getiriliyor. Hava serin.
Kalküta'da yağmurun sesi duyuluyor, palmiyelerin üzerine
yağıyor. *Blue Moon*'a gidilecek mi? diye soruyor biri. Hayır,
bu akşam olmasın. Vakit çok geç. Burada keyfimiz yerinde.

– Biliyor musun, Pekin'e yolum düştü, diyor George
Crown, ah, sokaklarda seni görür gibiydin, tüm kent bana
hâlâ seni anımsatıyor.

– Bakın, diyor Anne-Marie Stretter, Charles Rosset'ye,
Blue Moon da diğerleri gibi bir gece kulübü. Avrupalılar cü-

zam korkusuyla gitmeye cesaret edemiyor, öyle olunca da batakhane diyorlar.

—O kadın kuşkusuz oraya ayak basmamıştır, diyor Charles Rosset gülerek.

Kasırğa uzaklaşıyor.

—Hindistan'a atanmayı bekliyor muydunuz? diye soruyor Anne-Marie Stretter gülümseyerek. Herkesin buna benzer bir beklentisi vardır.

Kalküta yine çığlık çığlığa, ama usulca.

—Doğrusu Kalküta'da geçirdiğim beş hafta bana zor geldi, ama bu genelde böyle olmalı; burada insan, bilemiyorum, beklediği bir şeyle karşılaşılıyor.

—Başka yere atanmış olmayı yeğler miydiniz?

—İlk günlerde, başka neresi olursa olsun, derdim.

Ne var ki Michael Richard, Konsolos Yardımcısından söz etmekte ısrarlı.

—Dosyada, uyumsuz, sözcüğü yer alıyormuş.

—Neymiş uyumsuzluğu?

—Senden ne istiyordu Anne-Marie?

Kadın dikkatle dinliyor. Michael Richard'ın az önce sorduğu soru onu gafil avladı.

—Ah! Ne bileyim.

—Ya Konsolos Yardımcısı yalnızca buysa, yanı başında unutrınayı umduğu bir kadının peşine düşen erkeklerden biri?

Anne-Marie Stretter gülümsedi mi?

—Dosyada tam olarak ne var? diye soruyor Michael Richard.

—Ah! Örneğin geceleri Çalimar bahçelerinde ateş ediyormuş.

—Kalküta'daki konutunu da yıkıp indirdi mi?

Anne-Marie Stretter gülüyor.

—Hayır, öyle bir şey yapmadı.

—Lahor'da aynalara da ateş ediyormuş.

—Cüzamlılar geceleri Çalimar bahçelerinde yatar.

—Gündüzleri de, ağaç gölgelerinde.

–Başka bir yerde... tanıdığı bir kadının özlemini çekiyor olmasın?

–Demiş ki, henüz hiç... Doğru mu bu?

–Yaptıklarını, yapmak zorunda olduğuna inandığından yapmıştır, diyor Peter Morgan; çünkü hep, günün birinde geri dönülmez bir adım atmak zorunda olduğu düşünceyle yaşıyor, bundan sonra...

Anne-Marie Stretter gülümsüyor.

–Güldürüye başvurmayı gerekli gördüğü doğru, başkalarından da ileri gitti sanırım.

–Ne güldürüsü?

–... gazap, diyelim.

–Bu konuda sana bir şey dedi mi?

–Hayır, tek lâf etmedi, diyor Anne-Marie Stretter.

Michael Richard soruyor:

–Bundan sonra diyordun?

–Bundan sonra, diye sürdürüyor Peter Morgan, başkalarından üstün hakları olacaktı, insanların ilgisine, Bayan Stretter'in aşkına hak kazanacaktı.

Kalküta uykusunda yine diş gıcırdatıyor.

–Üç aydır, hep aynı gazeteciler senin evinde tıkınıyor; yatıp kalkıyor, diyor George Crown gülerek.

Anne-Marie Stretter vize yüzünden Kalküta'da sıkışıp kaldıklarını, Çin'e gitmek istediklerini söylüyor, sıkıntıdan patlıyorlarmış.

–Malabar kıyısında pirinç açığını kapatmak için ne yapacaklar?

–Hiç. İşbirliğine yatkın olmadıklarından hiçbir ciddi önlem alınamıyor. Yarım kilo pirinç için sekiz gün kuyrukta bekle, acılara hazır olun, Rosset.

–Hazırım.

–Hayır, diyor Anne-Marie Stretter, insan öyle der, ama asla hazır olmaz, bu sanıldığından da sinir bozucudur.

–Kıtlık sırasında, bundan hiç etkilenmeyen Avrupalıların intiharı, garip, ne de olsa...

–Anne-Marie, canım Anne-Mariem, şu Schubert'i çalsana, diyor George Crown.

–Piyanonun akordu bozuk.

–Ölüm döşğinde sana haber göndereceğim, gelir Schubert'in şu parçasını çalarsın bana. Piiano o kadar akortsuz sayılmaz, ama bu cümle hoşuna gidiyor senin: Piyanonun akordu bozuk, rutubet öylesine...

–Doğru, bu cümleyi söze giriş olarak kullanırım. Bir de, sıkıntı üzerine bir cümle var.

Charles Rosset ona gülümsüyor.

–Sanırım size söylemiştim.

–Evet.

Hep birlikte, onu ilk kez gördüğü ve bir daha adım atmayacağını sandığı gösterişli kabul salonuna geçiyorlar. Bu, tenis sahasına bakan küçük bir dinlenme köşkü. Divanın yanında bir duvar piyanosu var. Anne-Marie Stretter, Schubert'in parçasını çalıyor. Michael Richard vantilatörleri kapattı. Hava birden omuzlara çöküyor. Charles Rosset dışarı çıkıyor, dönüyor, sekinin basamaklarına oturuyor. Peter Morgan gitmekten söz ediyor, divana uzanıyor, Michael Richard dirseklerini piyanoya dayamış, Anne-Marie Stretter'ı seyrediyor. George Crown onun yanında oturuyor, gözleri kapalı. Park balçık kokuyor, sular çekilmiş olmalı. Zakkumların yapışkan kokusuyla balçığın yavan, ağır kokusu yavaşça dalgalanan havayla sürüklenerek bir ayrışıyor, bir birleşiyor.

Müzik cümlesi iki kez çalındı. Şimdi üç oldu. Bir kez daha yinelenmesini bekliyorlar. İşte, bu da oldu.

Sekizgen salondaki boş büfenin önünde George Crown şöyle diyor: Sıcaklar basınca, evet, tavsiye ederim, yalnızca kaynar yeşil çay içmeli... buzlu içeceklerden sakınmalı, boğazı yakan yeşil çayı içmek pek öyle... kabul, ama sonunda seversiniz... Musonun sırrı budur.

Koltuklara sarhoş gazeteciler yığılmış, uykularında dönüp duruyor, homurdanıyorlar, ağızlarından tek tük sözler dökülüyor, sonra yeniden dalıyorlar.

Michael Richard'a göre hafta sonunda *Prince of Wales*'e gitmek iyi fikir. Charles Rosset'ye bu efsanevi otelin, elçiliğin villasıyla aynı adada bulunduğu açıklanıyor.

Öğleden sonra dörtte, ikinci uykusundan sonra hep birlikte yola çıkacaklar.

Michael Richard, Charles Rosset'ye şöyle dedi:

–Siz de gelin, Delta'nın pirinç tarlalarını görürsünüz. Görkemli bir görüntü.

Bakışıyorlar, birbirlerine gülümsüyorlar. Bizimle gelin gelin haydi, olur mu? Bilmiyorum.

Anne-Marie Stretter, Charles Rosset'yi uğurluyor. Parkı baştan başa geçiyorlar: saat altı. Kadın, bulutların ardında bir yönü işaret ediyor. Ölgün bir ışık var. Diyor ki: Ganj'ın deltası o tarafta: orada gökyüzü inanılmaz bir koyu yeşillik yığındır.

Charles Rosset mutlu olduğunu söylüyor. Kadın yanıt vermiyor. Onun güneş lekeleriyle kaplı soluk tenini görüyor, çok içmiş olduğunu görüyor, açık renk gözlerinde bakışlarının gidip geldiğini, çılgınlaştığını... ve birden, doğru, bunlar gözyaşları.

Ne oluyor?

–Hiç diyor Anne-Marie Stretter, hava puslu olunca günışığı dayanılmaz oluyor...

O akşam onlarla birlikte geleceğine söz veriyor. Kararlaştırılan saatte, orada buluşacaklar.

Charles Rosset Kalküta'da yürüyor. Gözyaşları aklından çıkmıyor. Onun davet sırasındaki halini gözünün önüne getiriyor, bazı açıklamalara yaklaşıp gibi oluyor, derinleştirmiyor. Büyükelçinin eşinin sürgün bakışında gecenin başından beri sabahı bekleyen gözyaşları vardı sanki.

Burada günün doğuşunu ilk kez görüyor. Uzakta mavi palmiyeler, Ganj kıyısı. Birbirine karışmış cüzamlılar ve köpekler ilk halkayı oluşturuyor. Kenti saran en geniş halkayı. Açlıktan ölenler daha ötede, Kuzeyde kaynaşp duruyor, bunlar son halkayı oluşturuyor. Alacakaranlığın ışığı hiçbir ışığa benzemiyor, kent, sonsuz bir acı içinde, kısım kısım uyanıyor.

İlk göze çarpan, Ganj boyunca yayılan ilk öbek. Sıra sıra uzanmışlar ya da ağaçların altında halkalar oluşturmuşlar. Bazan birkaç sözcük dökülüyor ağızlarından. Charles Rosset, onları daha iyi görebildiğini ve görüşünün günden güne yoğunluk kazandığını düşünüyor. Onların hangi maddeden oluştuklarını gördüğünü sanıyor, kolayca ufalanabilir bir madde bu, bedenlerindeyse, sulandırılmış bir kan dolaşıyor. Bitkin, talaştan insan ordusu, talaş beyinli talaştan insanlar, acı duymayan... Charles Rosset yeniden yürümeye başlıyor. Caddenin öbür ucundan gelen arozözlerden kaçınmak için Ganj'a dikey bir caddeye sapıyor. Anne-Marie Stretter geliyor gözünün önüne, siyahlar içinde elçiliğin parısında dolaşıyor, gözlerini yere dikmiş. On yedi yıl önce; storlu şalopa Mekong'dan Savannakhet'e doğru ağır ağır çıkıyor, bakir ormanın arkasından akan su yolu, kül rengi pirinç tarlaları, akşamla birlikte cibinliklere yapışan salkım salkım sivrisinek... Ne kadar çaba gösterse onu yirmi iki yaşındayken, şalopada gözünün önüne getiremiyor, bu yüzün genç halini, o masum gözlerin şimdi gördüklerine nasıl baktığını. Adımlarını yavaşlatıyor. Sıcak şimdiden bastırıyor. Kentin bu kesiminde bahçeler var. Zakkumlar ölümcül kokularını saçıyor. Zakkumlar ülkesi. Gözü görmesin o çiçeği, hiçbir yerde, asla. Bu akşam çok içti, çok fazla içiyor, ense kökünde bir ağırlık, midesi ağzına geliyor. Zakkumların pembesi şafağa karışıyor, cüzamlı yığını çözülüyor, kıpırdı-

yor ve dalgalanıyor. O kadını düşünüyor, düşünmeyi deniyor, onu, yalnız onu: Bir sedire oturmuş genç bir şekil, bir ırmağın karşısında. Önüne bakıyor; hayır, Rosset onu karanlıklardan sıyrımıyor, çevresindekileri göremiyor: Orman, Mekong, mıcır döşeli bir caddeye yığılmış yirmi kişi, o hasta, geceleri ağlıyor, onu Fransa'ya geri göndermek zorunda kalacaklarını söylüyorlar. Çevresindekiler ondan çekiniyor. Durmadan konuşuluyor, çok yüksek sesle, uzakta parmaklıklar, nöbetçiler, daha o zaman, onu ömrü boyunca yapacakları gibi korumaya almış haki üniformalı nöbetçiler: Sıkıntısını haykırmasını bekliyorlar, gözlerinin önünde yığılıp kalmasını, ama hayır, o, sedirde oturmuş, hâlâ susuyor. Derken Bay Stretter çıkageliyor, onu, makam teknesiyle alıp götürüyor, şöyle diyor ona: Sizi rahat ettiririm, dilediğiniz zaman Fransa'ya dönebilirsiniz. Hiçbir şeyden korkmamıza gerek yok, oysa kendisi, kendisi, Charles Rosset – olduğu yerde kalakalıyor – ah, Anne-Marie Stretter'ın hayatının o döneminde kendisi bir çocuk!

Bu gecenin gerçekleşmesi için aradan on yedi yılın geçmesi gerekti. Burada, geç, çok geç.

Ganj kıyısına dönüyor, bir sağa, bir sola gidiyor. Gün doğdu, taşların ve palmyelerin tepesinde güneşin pas rengi aylası. Fabrika bacalarından dumanlar dimdik yükseliyor, birer birer. Sıcak şimdiden bunaltıcı. Delta tarafında gökyüzü öylesine kapalı ki, topa tutulsa içinden yağlar boşanır, rüzgâr yok; kasırgalar, Kalküta'yı bu sabah en ufak bir esintinin mutluluğundan yoksun bırakıyor. Ve işte, hacılar, uzakta, şimdiden geliyorlar, daha da gelecekler, cüzamın içinde dikelen cüzamlılar, sırtaran yüzleri, bitmez tükenmez can çekişmeleriyle. Ve birden, sabahın bu erken saatinde, Konsolos Yardımcısını görüyor, sırtında sabahlığı, konutunun balkonunda onun gelişini seyrediyor. Çok geç. Geri mi dönse? Çok geç. Sabaha karşı, güneşin ilk ışınları gecenin nemini buharlaştırdığında, hafif bir nefes darlığının onu uyandırdığını söylememiş miydi? Ona seslenen ışığa benzer sesi duyar gibi: Hey dostum, bu saatte mi avdet ediyorsunuz?

Hayır, yanıldı, söylediği bu değil.

–Biraz içeri gelmez misiniz, hem sizin için ne fark eder.. Ha biraz daha erken, ha biraz daha geç... Sıcak yüzünden gözüme uyku girmiyor. Kâbus!

Sesi beklediği gibi, ılık gibi, tekdüze. Bu adamın sinirleri ne zaman boşanacak? Rosset yukarı çıkmak istemiyor. Konsolos Yardımcısı yalvarmaya başlıyor.

–On dakikacık gelin, lütfen.

Charles Rosset bu isteği bir kez daha geri çeviriyor, çok yorgun olduğunu söylüyor ve eğer, diyor... dün akşamki önemsiz olay içinse, merak edecek bir şey yok. Hayır, onun için değil, durun, inip kapıyı açıyorum.

Charles Rosset uzaklaşıyor, beklemiyor, aldığı daveti düşünüyor, ona ne diyebilir ki! Yine mi yalan söyleyecek? Geç kaldı. Konsolos Yardımcısı, koluna yapışıp onu geriye doğru çekiyor. On dakikalığına gerseniz, ne olur.

–Beni rahat bırakın, sizinle konuşmak istemiyorum...

Konsolos Yardımcısı Rosset'nin kolunu bırakıyor, gözlerini yere indiriyor. O zaman Charles Rosset onun yüzüne bakıyor uyumamış –uyumaya çalıştı mı acaba? Hayır, onu bile yapmamış, – bitkin, ama bunu görmüyor, hissetmiyor.

–Biliyorum, ben mahvolmuş bir adamım.

–Yok canım... –Charles Rosset ona gülümsüyor– ne münasebet... Yalnızca... çok yorgun görünüyorsunuz.

–Ben, demin ne dedim?

–Bilmem, anımsamıyorum.

Odasındalar. Başucundaki masanın üstünde bir tüp uyku ilacı ve açılmış bir mektup: "Benim küçük Jean-Marc'ım."

–O anda aklıma geleni söyledim.. *Blue Moon* hikâyesini öğrenince... Kendimi kaybettim... Her şeyi yapabilirim sandım... Biliyorum, bağışlanmaz bir densizlik... Ama... Acaba?..

Sözü sürdürmüyor.

–Beni bunun için yukarı çağırdınızsa... Hayır, oraya gitmedik.

–Biraz bunun içindi, evet.

Sofada birinin ayakkabı cilaladığı görünmüyor, duyuluyor. Konsolos Yardımcısı sert bir hareketle kapıyı çarpıyor.

–Seslerini duymaya dayanamıyorum, hele uykusuzken...

–Biliyorum. Bu söylediğiniz herkes için geçerli.

Konsolos Yardımcısı doğruluyor, gülüyor, oyununu oynuyor, bıkıp usanmadan.

–Gerçekten öyle mi?

–Öyle.

–Ben bunu söylemek için sizi yukarı çağırmadım, –sırıttırıyor– bilmek istediğim şu, kabul edin ki merakım çok doğal, onunla birlikte olmak size kısımet oldu mu Rosset?

–Hayır.

Konsolos Yardımcısı yatağa oturuyor, kapının yanında ayakta duran Charles Rosset'ye bakmıyor. Çok hızlı konuşuyor, bakışları delici, ürkütüyor. Charles Rosset biraz korktuğunu hissediyor. Konsolos Yardımcısı yataktan kalkıyor, yanına yaklaşıyor, o geri geri gidiyor.

–Bütün bunlar acıdan başka bir şey getirmez, onu sevmemelisiniz Rosset.

–Anlayamıyorum niçin... Siz ne karışıyorsunuz?

Konsolos Yardımcısı gitmesine engel olmaya çalışıyor. Otursanıza; ona bir koltuk uzatıyor, şöyle diyor:

–İsteksiz bir kadınla kişisel ilişkiye girmeyin, anlıyor musunuz? Ben, neye istersem karışırım, bana vız gelir...

Gülümsüyor, ama elleri titriyor. Charles Rosset geriye birkaç adım daha atıyor.

–Yorgun görünüyorsunuz, uyumalısınız.

Konsolos Yardımcısı çok şey ifade eden bir hareket yapıyor: Yorgunluk, malûm. Orada ne konuştuklarını ve kimlerin bulunduğunu soruyor. Charles Rosset isimler sayıyor, Hindistan'dan söz ettiklerini söylüyor.

–O, yalnızca Hindistan'dan mı söz etti? diye soruyor Konsolos Yardımcısı: Gelin balkona çıkalım, orası ne de olsa daha serin. Sıcak odaları basıyor.

–Yalnızca Hindistan'dan, pek az konuştu.

Onun, Anne-Marie Stretter'in güzel bir kadın olduğunu söylüyor, kendisi onu güzel buluyormuş, harika bir yüz, gençliğinde şimdiki kadar güzel değilmiş herhalde, ne garip onu daha genç, gencecik bir kadın olarak gözünün önüne getiremiyormuş.

Charles Rosset yanıtlamıyor. Onun da, Konsolos Yardımcısının hezeyanı olarak tanımlayacağı bu duruma son vermek için ne söylemeli?

–Biliyor musunuz, ne öğrendim? diyor, *Blue Moon*'da herhangi bir gece kulübünde olduğu gibi şampanya içiliyormuş. Geç saatlere kadar açık olduğu için gidiyorlarmış oraya.

Konsolos Yardımcısı dirseklerini parmaklığa dayamış, sesi değişik çıkıyor, sıkılmış yumruklarını yüzüne kapatmış.

–Önemi yok, ha *Blue Moon*, ha başka yer, diyor, o... tercihleri olmayan bir kadın, önemli olan... Siz ya da ben... Aramızda bunları konuşabiliriz, ben onu çok... çok çekici buluyorum.

Charles Rosset yanıtlamıyor. Caddede sokak lambaları sönüyor.

–Dün akşam hata üstüne hata yaptım, diyor Konsolos Yardımcısı; bana yol göstermenizi istiyorum, durumu nasıl düzeltebilirim?

–Bilmiyorum.

–Hiç... hiç mi bilmiyorsunuz?

–Emin olun, bilmiyorum. O öyle... içine kapalı ki, bilemiyorum, daha bu sabah –Ona söylememem gereken bir şeyi ağzımdan kaçırmak üzereyim, diye düşünüyor Charles Rosset, ancak Konsolos Yardımcısının sabırsızlığı, onu, karşı koyulmaz bir biçimde içini dökmeye itiyor – beni parmaklığa kadar uğurlarken, birden ağlamaya başladı... görünür bir neden olmadan... Niçin ağladığını söylemedi, bütün davranışları böyle galiba, sanırım...

Konsolos Yardımcısı gözlerini ondan ayırıyor, balkon parmaklığını kavırıyor ve sıkıyor.

–Ne kadar talihlisiniz, diyor, bu kadını ağlatmışsınız.

–Nasıl yani?

– Oyle bir şey duymuştum... onun cenneti, gözyaşları.

Charles Rosset birşeyler geveliyor; hayır, Anne-Marie Stretter'ı ağlatan kendisi değil, bundan hiç kuşkusu yok. Konsolos Yardımcısı ona bakıyor, hoşgörüyü gülümsüyor, mutluluk içinde.

– Onu bir daha gördüğünüzde benden söz etmelisiniz, diyor. Gülüyor: Ben bu işin üstesinden gelemem Rosset, bana yardım edin. Biliyorum bunu yapmak için hiçbir nedeni yok, ama ben gücümün sınırına dayandım...

Amma da atıyor, diye düşünüyor Charles Rosset.

– Bombay'a gidin diyor.

O zaman Jean-Marc de H. garip bir aldırıışsızlıkla konuşuyor:

– Artık Bombay'a gitmiyorum... Evet, size bu oyunu oynuyorum... Gülüyor: Ona bir zaafım var sanki, bu yüzden Bombay'a gitmiyorum. Ondan, böyle ısrarla söz ediyorsam, nedeni, ömrümde ilk kez bir kadına sevdalanmanı.

Charles Rosset artık duymak istemiyor, dayanamıyor.

– Bilemiyorum, sabahları onu bahçelerden geçerken gördükçe, sonra bu gece benimle konuştuğunda. Umarım canınızı fazla sıkıyorum...

– Rica ederim...

– Size bundan söz etmek zorundaydım, değil mi, çünkü onu belki benden önce göreceksiniz, çünkü ben... şu sırada bir adım atamam. Fazla bir şey istemiyorum, onu yeniden göreyim, yeter, herhangi biri gibi, onun bulunduğu yerde olmak, gerekirse ağzımı bile açmam.

Sıcak şimdiden bastırdı. Pus yakıyor, Charles Rosset odaya giriyor, kaçmak istiyor.

– Bana yanıt verin, diyor Konsolos Yardımcısı.

– Size verecek yanıtım yok, aracıya ihtiyacınız yok sizin. Öfkeli ya, cesaret buluyor: Ayrıca, bana demin söylediklerinize inanmıyorum.

Odanın ortasında ayakta duran Konsolos Yardımcısı Ganj'a bakıyor. Charles Rosset onun gözlerini görmüyor, gerilmiş dudakları güler gibi. Bekliyor.

– Öyleyse bunları niçin söylediğimi sanıyorsunuz?

–İnanmak için belki, ama doğrusu, bilemiyorum, size biraz sert davrandım galiba, yorgunum.

–Sevda, insanın kafasında uydurduğu bir düşünce mi yani?

Charles Rosset bağırarak gideceğini söylüyor, ama gitmiyor. Yeniden Bombay'dan söz ediyor. Olur şey değil. Beş haftadır bekleyiş içinde, derken olan oluyor... Konsolos Yardımcısı bu konuyu akşam yeniden görüşebileceklerini söylüyor, o akşam kulüpte birlikte yemeye ne derdi? Charles Rosset buna olanak olmadığını, iki günlüğüne Nepal'e gideceğini söylüyor. Konsolos Yardımcısı başını çeviriyor, yüzüne bakıyor ve yalan, diyor. Charles Rosset, Nepal'e gideceğine şerefi üzerine yemin etmek zorunda kalıyor, yapıyor bunu.

Aralarında başka bir şey geçmiyor. Uzunca bir sessizlik, Charles Rosset'nin eli kapının tokmağında, Ganj'da yüzen o meczup kadın hakkında söylediği birkaç kırık dökük cümleyle sessizlik bozuluyor, insanda merak uyandırıyor o kadın, görmüş mü onu?

Hayır.

Geceleri şarkı söyleyen kadının o olduğunu biliyor mu?

Hayır.

Çoğu zaman civarda dolaştığını, az ötede, Ganj kıyısında, hep beyazların bulunduğu yerlerde dolandığını, ama gariptir, sanki içgüdüsel olarak... yanlarına yaklaşmadığını...

–Sürüp giden hayatın içinde ölüm, diyor sonunda Konsolos Yardımcısı, ama size asla dokunmayacak! Öyle mi? Belki de öyledir. Evet.

Araba pirinç tarlalarının arasından geçiyor, Delta'nın alacakaranlığında pirinç tarlaları, yol dümdüz.

Anne-Marie Stretter'in başı Michael Richard'ın omzunda, uyuyakalmış, erkek kolunu kaydırıp bedenine dolamış, ona destek oluyor, eli, elinin üstünde. Charles Rosset öbür yanında. Peter Morgan'la George Crown, George'un siyah Lancia'sındalar. Kalküta çıkışında buluştular.

Binlerce setin her yönde kesiştiği uçsuz bucaksız bataklık alan, setlerin üzerinde, dört bir yanda tespih taneleri gibi dizilmiş çıplak elli insanlar, ağaçların kök salmasından önce, ya da tufandan sonra. Her yerde olduğu gibi, zaman zaman içinden geçtikleri kasırgaların ardından gökyüzü açılıyor, suların üstünde sıra sıra mavi palmiye. İnsanlar yürüyor, çuvalar, bidonlar, çocuklar taşıyor ya da hiçbir şey taşımıyor. Anne-Marie Stretter uyuyor, ağzı hafifçe aralık, incecik gözkapakları arada bir aralanıyor, Charles Rosset'nin orada olduğunu görüyor, ona gülümsüyor ve yeniden uykuya dalıyor.

Charles Rosset'ye gülümseme sırası şimdi Michael Richard'da. Uyum içindeler.

Anne-Marie Stretter uyandı. Michael Richard elini tutuyor, uzun uzun öpüyor. Kadın başını Charles Rosset'nin omzuna dayadı.

– İyi misiniz?

Setlerin üstünde binlerce insan, taşıyor, yere bırakıyor, boş elleriyle yeniden yola koyuluyor; pirinç tarlalarının bomboş sularının çevresinde insanlar, dik ayırtlı pirinç tarlaları, on binlerce insan, dört bir yanda, setlerin üstüne dizilmiş sık tespih taneleri gibi, yürüyor, ardı arkası kesilmeyen ayin alayı. Her iki yanlarında çıplak etten aletleri sarkıyor.

Yorgunluk.

Onu uyandırmamak için konuşmuyorlar, kapkara sularla kaplı pirinç tarlalarının arasında, su yollarında ilerle-

yen mavnalar hakkında birbirlerine söyleyecekleri bir şey yok zaten. Yer yer ekinler, pırıl pırıl yeşillikler yumuşacık, boyanmış ipek gibi. Kimi zaman setlerin üstündeki insan gelgiti biraz hızlanıyor. Su ülkesi burası, sularla suların buluştuğu yerdeyiz, tatlı, tuzlu, kara sular okyanusun yeşil buzuna karışmaya başladı bile.

Beyazların gittiği bir Kulüp'te buluşmaya karar vermişlerdi. Diğerleri oraya vardı bile. Bir saate kalmaz burada olurlar, diyor biri. Çok susamışlar, aceleleri var. Peter Morgan, Lahor Konsolos Yardımcısından haber soruyor. Charles Rosset ona o sabah rastladığını, iki günlüğüne Nepal'e gideceğini söylediğini anlatıyor. Peter Morgan bu yalan hakkında yorum yapmıyor, diğerleri de onaylıyor sanki.

Yeniden yola koyuluyorlar. Charles Rosset bu kez George Crawn'ın arabasında. Peter Morgan arkada oturuyor. Delta manzarasını her görüşünde, Hindistan tutkusunun onu sandığından da fazla sardığını anlıyormuş, böyle söylüyor. Ve o da uykuya dalıyor.

Bir kasırganın içinden geçiyorlar, gökyüzü açıldığında karşılarında Delta'nın palmye bahçeleri pırıl pırıl. Burada da yağmur yağmış, palmye bahçelerinin arasında aynı dümdüz ufuk çizgisi.

Deniz kabarmış. Arabaları-iskelenin yanındaki büyük bir garaja bırakıyorlar. Şalopanın başı batıp çıkıyor, biniyorlar. Menckşe rengi bir pus duvarı adalara doğru ilerliyor. Birinin üstünde –görüyor musunuz, işte şu, diyor Anne-Marie Stretter– teknelerin bağlandığı rıhtıma bakan dev bir beyaz yapı: *Prince of Wales* Oteli. Ada büyük, öbür ucunda, kıyıda, denizle neredeyse iç içe geçmiş bir köy var. Köyle otel arasında bir kafes yükseliyor ve aralarına duvar çekiyor. Her tarafta, deniz kıyısında, denizin içinde köpekbalıklarına karşı kafesler yerleştirilmiş.

Otelin plajına varır varmaz denize giriyorlar. Ortada kimseler yok, vakit geç ve deniz dalgalı, yüzülmüyor; ancak dalgaların ılık serpintileri geliyor. Denizden çıktıktan sonra Anne-Marie Stretter evine gidiyor. Öbürleri *Prince of Wales*'a, odalarına. Üstlerini değiştirinceye kadar saat yediyi

buluyor. Otelin holünde buluşuyorlar. Anne-Marie Stretter geliyor, yüzü gülüyor, beyaz bir elbise giymiş, ötekileri onu beklemeye başlamıştı bile. Hol kırk metre uzunluğunda. Pencere boşluklarına kocaman lacivert perdeler çekilmiş. Bir dans salonuna açılıyor hol. Her iki yanda sıra sıra dizilmiş yeşil bitkilerle birbirinden ayrılmış barlar var. İngiliz yolcular çoğunlukta. Bu saatte bütün masalarda içki içilmeye başlanır. İşportacılar masaların arasında gidip geliyor. Camekânlarda lavanta şişeleri. Denize açılan bembeyaz yemek salonları. Büfelerin üstünde üzümler. Sürüyle beyaz eldivenli uşak dolaşüyor, yalınayak. Tavanlar çift kat yüksekliğinde. Avizelerden, oymalardan, sahte yaldızlardan süzülen altın sarısı yumuşak ışık, alçak bir koltuğa yarı uzanmış Anne-Marie Stretter'in gözlerine yansıyor. Burası serin. Deb-debe içine işlemiş bu otelin, deneyimle sabitleşmiş. Ne var ki bu akşam hava bozduğu için perdeler çekildi, yeni gelenler denizi göremediklerine üzüyor.

İngiliz bir metrdotel yanlarına uğruyor. Kasırganın yemekten sonra dineceğini söylüyor, okyanus yarın sakin olacaktı.

Charles Rosset konuşmaları dinliyor. Kalküta'da olmayan kimselerden söz ediyorlar, ama geleceklerini, onları yakından tanıyacakmış. Konuşuyor ya da susuyorlar, fark etmiyor, sıkılmıyorlar, kendilerini sıkıntıya sokmuyorlar, önceki geceden dolayı hepsi yorgun.

Holün öbür ucunda dans ediliyor. Turist bunlar, gezi gemisiyle Seylan'dan gelmişler.

Venedik'in kışından söz ediyorlar.

İçtikçe içiyor ve beklenen konuklardan bir kez daha söz ediyorlar.

Sonra Anne-Marie Stretter gidip denizi görmek istiyor.

Denizi görmek için dışarı çıkıyorlar. Flâlâ dalgalı, ama rüzgâr biraz dinmiş. Menekşe rengi pus her yerde, palmiye bahçelerine ve denize eşit olarak dağılmış. Şalupaların düdüğü duyuluyor. Üç kez çalınıyor düdüğü, yolculara seferlerin onda kesileceğini bildiriyor. Ada, karaya dönmeyi başaramamış kuşlarla dolu. Gelirken palmyelerin arasında

görmüşlerdi onları, hintkirazı ağaçlarının tepesinde meyveleri didikliyorlardı.

Daha da içiyorlar. Yemeği geç yemek istiyorlar, herkes kalktıktan sonra. Peter Morgan yazmakta olduğu kitaptan söz ediyor.

—Kız yürüyor olacak, diyor, özellikle bunun üstünde duracağım. Onunki çok uzun bir yürüyüş olmalı —adımları— hep aynı salıntıyla yüzlerce yürüyüşe bölünecek, kız yürüdükçe cümle de onunla birlikte gidecek, bir demiryolunu izleyecek, bir yolu, arkasında yere çakılı sınır taşları bırakacak —o ilerleyecek—; adlar olacak bu taşların üstünde, Mandalay, Prome, Bassein, yüzü batan güneşe dönük ilerleyecek, bu ışığın içinde, Siyam'a, Kamboçya'ya ve su ülkesi, dağlar ülkesi Birmanya'yı geçecek, on yıl boyunca, sonra Kalküta'da duracak.

Anne-Marie Stretter susuyor.

—Ya onun durumundaki diğer genç kızlar? diye soruyor Michael Richard: Kitapta yapayalnız olursa, şey kadar ilginç olmaz... Sözünü ettiğinde, başka genç kızlar arasında görüyorum onu, Siyam'la orman arasında çökmüş, Kalküta'ya vardıklarında gençleşmişler. Bu belki Anne-Marie'nin anlattıkları, ama onları Savannakhet'te sözünü ettiğin ışıktaki, pirinç tarlalarında bir setin üstünde otururken görüyorum; müstehcen, yarı çıplak kadınlar, balık tutan çocukların verdiği çiğ balıkları yiyor; çocuklar korkuyor ve onlar gülüyor. Daha sonra, Hindistan'a yaklaştıkça aksine, ağırbaşlı genç kızlara dönüşüyorlar. Bir pazar yerinde oturuyorlar —bilirsin tek tük beyazın uğradığı küçük bir pazar yeri—, aynı ışığa batmışlar, yeni doğmuş çocuklarını satıyorlar. Düşünüyor, şöyle sürdürüyor: Aslına bakarsan, yalnızca ondan söz etsen de olur.

Anne-Marie Stretter uyuyor mu?

—En gencinden mi? diye soruyor George Crown, hani anasının kovduğu şu kız?

—En gencinden, seninkinden.

Anne-Marie Stretter duymuyor sanki.

–Kimi zaman adalara gelir, diyor Michael Richard, Anne-Marie'yi izliyor, beyazları izliyor dersiniz, ne garip Kalküta'ya iyice alışmış sanki. Bilmiyorum bu bir düş mü, ama onu birkaç kez Ganj'da gece yüzerken gördüm... Söylediği şarkı neydi Anne-Marie?

Anne-Marie Stretter uyuyor, yanıt veremez.

–Şarkı söylüyor, konuşuyor, derin sessizliğin içinde abuk sabuk şeyler anlatıyor. Belki de anlattıklarını belirtmek gerek, diyor George Crawn. Ufacık şeyler eğlendiriyor onu, oradan geçen bir köpek gülümsetiyor; geceleri, dolanıp duruyor, ben ondan söz edecek olsam her şeyi tersyüz ederdim. Gündüz ağaç gölgelerinde uyurdu, Ganj kıyısında, şurada burada. O sonuç olarak... Ganj'da kayboldu, kaybolmanın yolunu buldu, bana öyle geliyor, kimin nesi olduğunu bilmiyor artık, unuttu, sıkıntısı kalmadı –George Crawn gülüyor–, aslına bakarsanız, derdi bize düştü. En küçük bir sıkıntısı bile, hiç, ama hiç...

Anne-Marie Stretter uyuyor.

–O zaten senin söylediklerini yapıyor, diyor Peter Morgan; onu izledim, ağaçların altına gidiyor, birşeyler kemiriyor, toprağı eşeliyor, gülüyor, tek kelime Hindustani öğrenmemiş.

Peter Morgan, uyuyan Anne-Marie Stretter'a bakıyor.

–Doğa gibi kirli o, inanılır şey değil... Ah, bu katmandan ayrılmak istemezdim, onun her şeyi içeren kirinden, derisine işlemiş, derisi olmuş; bu kiri didik didik etmek, nelerden oluştuğunu söylemek; ter, balçık, senin elçilik davetlerinden kalma ciğer ezmeli sandviç artıkları, sizi iğrendirmek istiyorum; ciğer ezmesi, toz, zift, hintkirazı, balık pulu, kan, aklınıza ne...

Uyuyan bu kadınla konuşmak niye?

–Söylevin boşa gitti, derin sessizlik, diyor Michael Richard.

–Kalküta'da o, sanki bir... anlamları ayrışmamış olgulardan meydana gelen uzun bir satırın sonuna konmuş nokta mı? Yalnızca... uykular, açlıklar, yok olan duygular mı söz konusu, bir de, neden-sonuç ilişkisinin kaybolması?

–Sanıyorum ki Peter Morgan'ın anlatmak istediği bunun da ötesinde, diyor Michael Richard. O nun, yalnızca nasıl yaşadığını gören kişinin gözünde var olmasını istiyor. O, hiçbir şey duymuyor.

–Kalküta'ya vardığında ondan geriye kalan ne? diye soruyor George Crawn.

–Gülüştü... Aklanmış gibi... söylediği o sözcük, Battambang, şarkı, gerisi uçup gitmiş.

–Onu geçmişte nasıl yakalamalı? Deliliğinin parçalarını yerli yerine oturtmalı, ama nasıl? Onun deliliğini delilikten, gülüşünü gülüşten, söylediği Battambang sözcüğünü Battambang sözcüğünden nasıl ayırdetmeli?

–Ölü çocuklarını, –ki, kuşkusuz olmuştur–, başka ölü çocuklardan...

–Onun dönüşümüyle, yani dönüşüm dediğimiz şeyle, ya da bize aktardıklarıyla bir başkası arasındaki farkı göremiyoruz. Oysa bu dönüşüm olmuş.

–Başkalarının beceremediği bir şeyi yapsa, neden olmasın? Böylece onun izini sürebiliriz. Tutunacağın en ufak bir nokta olsa yeter.

Anne-Marie Stretter derin bir uykuya dalmış görünüyor.

–Onu, aklını kaçırmamasından önce bırakacağım, diyor Peter Morgan; bu kesin, öyle olsa bile deliliğinin kumaşını tanımam gerek.

–Kitapta yalnız o mu olacak? diye soruyor Charles Rosset.

–Hayır, bir kadın daha var, Anne-Marie Stretter. Hepsi ona dönüyor.

–Ah, diyor, uyuyakalmışım.

Çevrelerinde, kasırganın tamamen dindiği söyleniyor. Keyifleri yerine geliyor.

Yemek yiyorlar. Yiyecekler nefis. *Prince of Wales*'ı tanıdıktan sonra dünyanın neresinde olsa insan bu rahatlığı arar, diyor Michael Richard.

Palmiyelerin arasından gökyüzü görünüyor. Ay hâlâ bulut himalayasının gerisinde. Gecenin on biri. *Prince of Wales*'ın holünde kâğıt oynayanlar var. Kara görünmüyor, otel açık denize bakıyor. Ama sırtlarını gökyüzüne dayamış yakın adalar görünüyor; bir de, iskele boyunca sıra sıra ışıklar. Hafif bir esinti, menekşe rengi pusu dağıtmaya başlıyor. Sıcak, Kalküta'nın sıcağına döndü. Hava, tuzlu ve kekre bir buhar burada. Aradaki far, istiridye ve yosun kokusu. *Prince of Wales* bağrını okyanusa açmış.

Michael Richard'la Charles Rosset, palmiye bahçesinden geçen caddede yürüyorlar. Anne-Marie Stretter yemekten sonra eve döndü. Peter Morgan'la George Crawn tekne kiralayıp denizde dolaşmaya çıktılar. Michael Richard'la Charles Rosset, Anne-Marie Stretter'ın evine gidiyor, öbürleri gezintiden sonra onlara katılacak.

Palmiyelerin arasında, hintkirazı ağaçlarının tepesinde tutsak kuşlar ötüşüyor. Öyle çok kuş var ki, ağırlıkları altında ezilen dallar bel veriyor. Hintkirazı ağaçları etten ve tüyden ağaçlara dönüşmüş.

Palmiye bahçesinde çiftler dolaşüyor, sokak lambalarının altında bir görünüp bir kayboluyor, sonra çiğ ışıktan yeniden ortaya çıkıyorlar. Kadınlar yürürken, beyaz kâğıttan iri yelpazelerini sallıyorlar. İngilizce konuşuluyor. Caddenin her iki yanında, ışıkları yanan küçük evler var. Otelin ek yapıları, diye açıklıyor Michael Richard. Palmiye bahçesi tümüyle denize bakıyormuş, adalara doğru. Öbür tarafta villalar var sanki, otelden bağımsız küçük sahil evleri.

Müzik sesini çok uzaktan duyuyorlar. Burada her akşam piyano çalıyordur, Kalküta'daki gibi. Charles Rosset, George Crawn'ın bir gece önce dinlemek istediği Schubert'in parçasını hemen tanıyor. Beyaz bir şimşek çakıyor ve onu görüyor: Anne-Marie X... On yedi yaşında, ince uzun, Venedik Konservatuvarının yıl sonu konkurunda, George Crawn'ın sevdiği Schubert'in parçasını yorumluyor. O, Batı

müziği için bir umut. Alkışlar yükseliyor, madalyalı izleyici kalabalığı Venedik'in altın kızını kutluyor. Kim derdi! Onun gibi birinin ne işi var Hindistan'da?

–Anne-Marie'yi tanımadan önce, Kalküta'da onu piyano çalarken duyuyordum, diyor Michael Richard, akşamları, caddeden geliyordu ses; çok ilgimi çekmişti, çalanın kim olduğunu bilmiyordum. Kalküta'ya turist olarak gelmiştim, anımsıyorum, bu kenti içim kaldırmıyordu... Geldiğim gün dönmek istemiştım ve... onun, bu müziğin uğruna kaldım Kalküta'da, kalabildim... Art arda birçok akşam dinledim onu, Victoria Caddesinde dikilip duruyordum, derken bir akşam parka girdim, nöbetçiler geçmeme engel olmadılar, her yer açıktı, dün bulunduğumuz salona girdim, anımsıyorum, titriyordum... –Gülüyor– o döndü, beni gördü, şaşırdı, ama korktuğunu sanmıyorum, onu işte böyle tanıdım.

Charles Rosset üç cümlede, bir daha dönmemek üzere İngiltere'den ayrıldığını öğreniyor; Hindistan'da, George Crown'la bir deniz sigortacılığı şirketleri varmış, –Peter Morgan da bu şirkette çalışıyormuş– kendine ayıracak zaman bırakan bir işmiş bu. Müzik sesi yakınlaşıyor.

Michael Richard bir parmaklığı açıyor, bir parktan geçiyorlar. Seki aydınlatılmış, açık bir pencere, beyaz duvar... Müzik sesi buradan geliyor. İki birden duruyor, kenarlarında dev okalıptüs ağaçları yükselen bir patika burası, uykuya dalmış kuşlar da var. Denizin hışırtısı sırtlarına vuruyor, orada bir plaj olmalı, patika ve deniz düz bir çizgide buluşuyor, boğuk gümbürtüler duyuluyor, sonra sessizlik, orada, patikanın ucunda.

–Piyano çalarken onu rahatsız etmez miyiz? diye soruyor Charles Rosset.

–Bunu hiç öğrenemedim, ama sanmıyorum... Pek sayılmaz.

Sekinin üstünde, villanın çevresini saran bir dizi sütun var.

–Anne-Marie Stretter'in yazın burada davet vermekten vazgeçtiğini duymuştım.

–Doğru, diyor Michael Richard –gülümsüyor–, burası artık bizim malikânemiz, burada yalnızca dostlarıyla birlikte oluyor.

Pencereden gelen ışık, sekizgen salondan getirtilmiş eğreltiotunu aydınlatıyor. Kapının yanındaki havuza, pence-
renin yansıması vurmuş. Piyo-
no sesi kesiliyor. Havuzdaki
sudan bir gölge geçiyor.

O orada, alacakaranlığın içinde.

–İyi akşamlar. Patikadan sesiniz geliyordu.

Pamuklu kumaştan siyah bir sabahlık giymiş, gülümsü-
yor; dostlarının teknesinin az önce otelin önünden geçtiğini
duymuş. Burası onun odası olmalı. Çok az eşya var. Piyo-
no-
nun üstünde karmakarışık nota yığınları. Pirinç karyolaya
beyaz bir çarşaf serilmiş. Cebinlik indirilmemiş, yatağın te-
pesinde kardan bir yumak. Oda karanfil yağı kokuyor, be-
yaz bir koku.

–Sivrisinekleri uzaklaştırmamanın en iyi yolu bu, kokuya
dayanabilirsiniz...

Michael Richard oturuyor, bir notanın sayfalarını ka-
rıştırmaya başlıyor, onun iki yıl önce çaldığı, ama çalmaktan
vazgeçtiği bir parçayı arıyor. Bayan Stretter, Charles Ros-
set'ye açıklamaya devam ediyor: Eşyaları kaldırttım, burada
uyuyorum. Bizim villaların tüm mobilyası otuz yıllık, hiçbir
şeye el sürülmemiş. Eşya olmaması bence daha iyi.

Biraz soğuk davranıyor sanki. Charles Rosset düşünü-
yor: Kalküta'ya gelişinizin ertesi gününde, sizi olsa olsa böy-
le karşılardı.

Michael Richard hâlâ onun iki yıl önce çaldığı parçayı
arıyor. O anımsamıyor.

–Gelin, size villayı göstereyim.

Charles Rosset'nin önüsüne büyük bir salona giriyor,
–takımlara kılıflar geçirilmiş– yine o sahte konsollar, sahte
avizeler, oymalar, yıldızlar. Işıkları söndürüyor, çıkıyor.

–Bu sabah ağladınız, diyor Charles Rosset.

Anne-Marie Stretter omuz silkiyor: Yok canım, önemli
değil... Onu bilardo salonuna götürüyor; görececek bir şey
yok, hiçbir şey, gösteriyor, söndürüyor, çıkıyor. Bir odanın

eşğinde Rosset ona sarılıyor, direnmiyor, Rosset onu öpüyor, birbirlerine sarılmış duruyorlar, ne var ki bu öpüşmeye –bunu hiç beklemiyordu– ona aykırı gelen bir acı karışıyor; yeni kotarılmış, ama şimdiden sona ermiş bir ilişkinin burukluğu, onu başka kadınlar da mı sevmişti, bir zamanlar, aşkla... Hangi aşkla?

–Birbirimizi tanımıyoruz, bir şey söyleyin bana...

–Neden bilemiyorum...

–Yalvarırım...

Anne-Marie Stretter bir şey söylemiyor, belki de duymadı. Odaya dönüyorlar. Michael Richard'a sesleniyor. O, parktan dönüyor, şöyle bir dolaşmaya çıkmış, bir şarkı mırıldanıyor. Ortadan uzunca bir süre kaybolduklarını fark etmiş midir hiç değilse? Plajda ölü kuşlar var, diyor.

Anne-Marie Stretter odadan çıkarken şöyle konuşuyor: Gidip buz getireyim. bunlar erimiş, muson sırasında öyle çabuk...

Cümlelerin sonunu sekiye açılan koridordan duyuyorlar. Sonra duymaz oluyorlar, oda sessiz kalıyor. Karanfil yağı kokusu yükseliyor, o beyaz koku. Michael Richard, Schubert'in parçasını mırıldanıyor. Anne-Marie Stretter dönüyor, buz ellerinde, elleri yanıyor, gülüyor, buzu kovaya atıyor, viski sunuyor.

–İleride bu sığağı anımsarsınız, diyor Charles Rosset'ye, bu, sizin Hindistan'daki gençliğinizin ateşi olacak, bunu böyle kabul edin; ileride anımsayacağınız bir şey gibi, görürsünüz o zaman size çok farklı gelecek...

Oturuyor ve diğer adalardan söz ediyor, hepsi bundan vahşiymiş, adlarını sayıyor, ormanlarla kaplı alüvyon adalarıymış bunlar, iklimleri çok sağlıksızmış. Michael Richard bazılarını tanıyor. Charles Rosset sözün ucunu kaçırıyor, onu dinlemeden duyuyor– sesinde İtalyancaya çalan tınılar keşfediyor. Ona uzun uzun bakıyor, Anne-Marie Stretter bunu fark ediyor, şaşırıyor, susuyor; Charles Rosset gözlerini ondan ayırmıyor, delercesine bakıyor, onu Venedik'in ortasında görene dek, cesedinde, Rosset'nin gözlerinin açtığı

delikler... Ayrıldığı ve acının varlığını öğrendikten sonra geri döndüğü Venedik'te.

Onu öylece gördüğü sırada, Konsolos Yardımcısının anısı Charles Rosset'le şiddetle uyanıyor ve Anne-Marie Stretter'ı siliyor. Kandırılmış Konsolos Yardımcısının düşüncesi yıldırım gibi çarpıyor onu; o sahte ses, ateş dolu gözler, korkunç itiraf: Ona bir zaafım var sanki... Ne budalaca!..

Charles Rosset ayağa kalkıyor. Neredeyse bağırarak konuşuyor, o sabah, korkunç ve anlaşılmaz bir şey yaptığını söylüyor, birden aklına gelmiş, anlatıyor; sabahın alacakaranlığında Konsolos Yardımcısının itirafını ve yakarışını bir bir aktarıyor, onu dinledikten sonra neler dediğini de. Bana demin söylediklerinize inanmıyorum.

–Şimdi bana öyle geliyor ki, diyor, gülüşüne karşın, söyledikleri doğrudu... İçini dökmeye çalışıyor, bu onu zorluyordu... Yüzüne karşı niçin böyle sert sözler söyledim, bilemiyorum... Yaptığımı korkunçtu...

Anne-Marie Stretter onu dinlerken biraz sıkkın görünüyordu.

–Çünkü siz adalara geliyordunuz, diyor Michael Richard.

Anne-Marie Stretter ondan artık söz edilmemesini istiyor. Ama Charles Rosset yi durdurmak mümkün değil.

– Onu görürsünüz, değil mi? diye soruyor Charles Rosset. Dilerseniz ileride, ama sizden onu görmenizi istiyorum. Ona arabuluculuk yapmaya söz verdiğim için değil, ama çok rica ediyorum.

–Hayır.

Michael Richard'ın araya girmek istemediği açıkça belli oluyor.

–Kimse istemiyor onu, hiç kimse, diyor Charles Rosset: Onunki bir cehennen yalnızlığı... Sanırım varlığının yarattığı sıkıntıya katlanabilen tek siz varsınız, öyle olunca da anlayamıyorum.

–Bakın, diyor Anne-Marie Stretter; yanılıyorsunuz, onun bana ihtiyacı yok. Aksini söylese bile dün akşamki çığlıkları... Çok içmişti de ondan.

–Bunu bir fikir olarak kabul edin, diye yalvarıyor Charles Rosset, yalnızca o kadar. Aklınıza takılan ve bir an içinizi burkan, bir fikrin küçük cehennemi... Siz bunu göze alabilirsiniz.

–Hayır, yapamam.

–Seni niçin görmek istiyor, ne dersin? diye soruyor Michael Richard sonunda.

–Belki iyi yürekli olduğuma, belirli bir hoşgörüyü sahip olduğuma karar vermiştir...

–Ah... Anne-Marie!..

Michael Richard kalkıyor, ona doğru gidiyor, o, gözlemlerini indirmiş bekliyor. Onu kollarını arasına alıyor, sonra bırakıyor, uzaklaşıyor.

–Dinle, diyor Michael Richard, siz de dinleyin, onu unutmamız gerektiğine inanıyorum. Bu unutuşun nedenleri hakkında söylenecek bir şey yok. Onu belleğimizden silmekten başka çare yok. Bunu yapmazsak... –yumruklarını sıkıyor– ... büyük bir tehlikeye girmiş oluruz... en azından...

–Söyleyin, nedir?

–Anne-Marie Stretter’ı tanıyamaz hale gelmemiz tehlikesi.

–Burada yalan söyleyen biri var, diyor Charles Rosset.

Charles Rosset *Prince of Wales*’a dönmeyi düşünüyor, sonra Kalküta’ya, bu onları son görüşü olacak. Odanın içinde dört dönüyor, sonra tek söz söylemeden yeniden oturuyor. Anne-Marie Stretter ona bir viski uzattı, viskiyi yutarcasına içiyor.

–Kusura bakmayın, diyor Michael Richard, ama öyle ısrarlıydınız ki...

–Demin biri yalan söyledi, diye diretiyor Charles Rosset.

–Onu artık düşünmeyin, diyor Anne-Marie Stretter. Kızmayın da.

–Lahor yüzünden mi?

–Obür durumdan dolayı mı?

–Ne durumu? diye soruyor Michael Richard.

–Anlayamıyorum, diyor Anne-Marie Stretter, bilemiyorum.

Michael Richard gelip yatağın üstüne oturdu. Anne-Marie Stretter yanına yaklaşıyor, sigara içiyor, erkeğin saçlarını okşuyor, başını omzuna yaslıyor.

–Burada olduğuna göre, yaşaması gerek, diyor Anne-Marie Stretter, biz de kendi yolumuza devam etmeliyiz.

Michael Richard gitmek istiyor, Anne-Marie Stretter önlüyor.

–Onu artık düşünmeyin: Kalküta'dan bir an önce uzaklaşacak. Eşim gerekeni yapar.

Charles Rosset birden dönüyor. Bu berrak gerçek gözlerini kamaştırıyor.

–Ah, haklısınız, diyor, onun... yaşadığına inanmak olacak şey değil, hiç değil; Lahor Konsolos Yardımcısını sevmenin yolu yok, öyle mi?.. Şu ya da bu şekilde?

–Görüyorsunuz, diyor Anne-Marie Stretter. Onu görmek için kendimi zorlasam Michael Richard bunu affetmez, kimse affetmez... Ben ancak zamanımı böyle boşa harcayarak sizinle burada bulunan kadın olabilirim... görüyorsunuz.

–Niçin böyle? diye üsteliyor Charles Rosset.

–Ruhumuzun huzuru için, diyor Anne-Marie Stretter.

Büyük vantilatör, suya doymuş havayı, karanfil yağı kokusunu dalgalandırıyor. Orada kalıyorlar. Gece yine boğucu. Anne-Marie Stretter içki sunuyor, odada dört dönüyor. Denizin sesi şimdi yükseldi; kadın, George Crawn'la Peter Morgan'ı merak ediyor. Tam bakmaya çıkacakları sırada teknenin sesi duyuluyor, kampana üç kez çalıyor. Kasırga patlayana kadar deniz çalkantılı olur, diye açıklıyor Michael Richard, tekneden otelin önünde inerler, onları beklemenin yararı yok. Charles Rosset, Peter Morgan'ın romanını soruyor: başarılı olur mu, ne düşünüyorlar?

–Siz çok gençsiniz, değil mi? diye soruyor Anne-Marie Stretter.

Orada kalıyorlar, onun yanında, yanbaşımda. Bir sessizlik oluyor –Charles Rosset buna ilk kez tanık olmuyor, önceki gece de, yemeğin sonunda da susmuşlardı– ayrılık öncesinin sessizliği değil bu, kimsenin kimseye söyleyeceği bir şeyin kalmamasından da kaynaklanmıyor. Anne-Marie Stretter parka çıktı. Charles Rosset ayağa kalkıyor, onu bir kez daha görmek istiyor, yeniden oturuyor. Anne-Marie Stretter dönüyor, vantilatörü son hızla çalıştırıyor. Ne sıcak bir gece! diyor ve odanın ortasında, ayakta durakalıyor, soluması korkunç, gözleri kapalı, kolları boşlukta sallanıyor. Ona bakıyorlar, siyah sabahlığının altında incecik; gözkapaklarını kısıyor, güzelliği uçup gitti. Hangi dayanılmaz huzur içinde olmalı?

Ve işte, Charles Rosset'nin farkında olmadan beklediği gerçekleşiyor. Öyle mi? Evet, gözyaşı bunlar. Gözlerinden akıp yanaklarına süzülen küçücük, parlak yaşlar. Michael Richard sessizce ayağa kalktı, ondan uzaklaşıyor.

Bitti, gözyaşları artık kurudu. Yüzü hafifçe pencereye dönük, Charles Rosset onu görmüyor. Görmeye çalışmıyor, esrikliği artıyor, ağlayan bir kadının kokusu giderek yayılıyor sanki. Orada kalıyorlar, bir yerlere gitmiş, ama geri dönecek olan bu kadının yanbaşımda.

Michael Richard dönüyor, ona usulca sesleniyor:

–Anne-Marie.

Kadın irkiliyor.

–Ah, uyuyakalmış olacağım.

Ekliyor:

–Demek buradaydınız...

Michael Richard'ın yüzünde acı okunuyor.

Kadın ona doğru gidiyor, gerçek bir ayrılık sonrasıymış gibi kollarının arasına sokuluyor: Ah, demek buradaydınız! Birden sesi Venedik'ten geliyor, uzaktan, oldukça uzaktan, bir sokakta yürüyor, görülmüyor, yalnızca duyuluyor; bir adamla karşılaşılıyor. içlerinden biri değil bu, yabancı: Demek buradasınız, ne güzel, hiç beklemiyordum! Sizsiniz, düşünmüyorum, siz, öyle az tanıyorum ki sizi. O sabah esen soğuk rüzgâr hakkında birşeyler söylüyor, ne tatsız değil mi?

Charles Rosset duyamıyor, ses buraya, bu adaya ulaşamıyor. Onu dinleyen adamın soluk yüzü, Konsolos Yardımcısının yüzü. Charles Rosset bu delilik imgesini kovuyor.

– Ayakta mı uyuyorsunuz?

Anne-Marie Stretter gülüyor. Michael Richard okşuyor onu, kadın kucağına oturdu, bacakları yerden kesik.

– Ah! Neredeyse öyle, doğrusu...

– Sesinizi duydum, ne garip. Sanki Venedik'te bir sokaktaydınız.

Michael Richard onu sıkıca kucakladı. – Ne genç görünüyor, onun dizlerinde çocuksu bir oturuşu var, eklemleri çözülmüş gibi, erkek bütün gücüyle öpüyor onu, sonra bırakıyor. Anne-Marie Stretter pencereye doğru gidiyor, camı açıp bakıyor, sonra yatağa doğru gidiyor, uzanıyor.

Michael Richard kalkıyor, o da yatağa doğru gidiyor, kadına sokuluyor. Uzanmış bedeni, olağan hacminden yoksun sanki. Dümdüz yatıyor, hafif, upuzun yatan bir ölü. Gözleri kapalı, ama uyumuyor, aksine. Yüzü de değişime uğramış, farklı, kasılmış bir yüz, çökmüş. Anne-Marie Stretter'in çirkin hali neyse, birden o kadın oluverdi. Gözlerini açıyor, Michael Richard'a bakıyor, sesleniyor: Ah, Michael!..

Erkek yanıtlamıyor. Charles Rosset de kalktı, Michael Richard'ın yanında duruyor, ona bakıyorlar. Geniş gözkapaklarında titreşimler var, gözyaşları akıyor.

Oradan, parkın ucundan yine denizin sesi geliyor, bir de patlayan kasırganın. Anne-Marie Stretter açık pencereden kasırgayı seyrediyor, yattığı yerden, erkeklerin gözü üstünde. Charles Rosset tam seslenecekken kendini tutuyor. Kimi mi? Ona kuşkusuz. Bu isteği neden?

Ona sesleniyor.

Size açıklayabileceğim bir neden olmadan ağlıyorum, sanki bir acı delip geçiyor içimi, birinin ağlaması gerekiyor, sanki o, benmişim.

Orada olduklarını biliyor olmalı, Kalkütalı erkekler yanı başında, hiç kımıldamıyor, bunu yapacak olsa... Hayır...

Artık uğruna gözyaşı dökülemeyecek kadar eski bir acının tutsağı olduğu duygusunu uyandırıyor.

Charles Rosset elini ona doğru uzatır gibi oldu, elini tuttu ve yüzüne bastırdı.

Gözkapaklarındaki titreşim dinmişti. Oradan ayrıldıklarında uyuyordu.

Okyanus yeşil çini mürekkep: Adalar çok iyi seçiliyor, ama park henüz okalıptüs ağaçlarının gölgesinde, aydınlık parkın ucunda. Kuşlar bağırsıyor, karaya doğru yollanıyorlar, gökyüzünde ardı arkası kesilmeyen anlamsız bir itiş kış.

Parktan geçtikleri sırada birden bir şarkı yükseliyor, oldukça uzaktan, adanın öbür kıyısından geliyor olmalı. Evet, ada dar ve uzun, Michael Richard sesi tanıyor.

–Savannakhetli kadın, diyor, evet o, Anne-Marie’yi izliyor dersiniz.

Kadın gerçekten adaya geldi. Yaz musonu sırasında hemen her hafta, erzak taşıyan şalopayla denizi aşar; yolcu almaz bu şalopalar, o bir köşede, bedava gelir. Daha bugün geldi. Gideceği adayı başkasıyla karıştırmaz. Çıldırın filler muz bahçelerinin yolunu bulurmuş. Yapının iki yüz metre uzunluğunda dikdörtgen yüzü, elektrik ışıklarıyla delik deşik beyaz leke: yiyecek.

Parktan çıkıyorlar. Evde, arkalarından bir kapı açılıyor, Anne-Marie Stretter dışarı çıkıyor, parmaklığın ardındakileri görmüyor, sakın adımlarla denize doğru gidiyor.

–Şarkı onu uyandırmış olmalı, diyor Michael Richard.

Plaj boyunca, denizin içine, kafesleri tutan uzun çimentoluk kazıklar dikilmiş.

Plaja kadar gitmiyor, patikaya uzanıyor; başı avucunun içinde, dirseği dayalı, okuyan bir kadın gibi, küçük çakıl taşları topluyor ve uzağa fırlatıyor, sonra vazgeçiyor, kolunu uzatıyor, yüzünü uzanmış koluna yaslıyor ve orada öylece kalıyor.

Michael Richard plaj yolundan dönmek istiyor. Charles Rosset palmiye bahçelerinden geçmeyi yeğliyor.

– Ne zaman uyuyorsunuz?

– Gündüz, diyor Michael Richard. Hüzünle gülümsüyor: Her şeyi denedik, gece uyumayı bile, ama en iyisi aydınlıkta uyumak.

Ayrılıyorlar.

Akşam buluşacaklar.

Yarın Kalküta'da buluşacaklar. Bomboş caddede sokak lambaları sönyüyor. Anne-Marie Stretter, köpekbalıklarına karşı dikilmiş büyük kafeslerin ardında yüzüyor olmalı, yeşil suyun içinde süt beyaz bir leke. Charles Rosset görüyor: ne villada kimse var, ne de parkta o yüzüyor; kendini suyun yüzeyinde tutuyor, her dalgada boğuluyor, uyuyakalıyor belki ya da denizin içinde ağıyor.

Dönüp yanına mı gitse? Hayır, bu gözyaşları yüzünden mi ondan yoksun kalıyor? Hem ondan hem arzudan yoksun...

Az sonra, güneşin doğmasıyla yorgunluk üstüne çökecek, bunu biliyor, ama yorgunluğu şimdilik dağılıyor sanki. Robot gibi yürüyor, hafif adımlarla odada yürüyor.

Caddeden ayrılmaya çalışıyor, kestirme yollara sapıyor; dilencilere karşı dikilmiş yüksek kafesle burun buruna geliyor, geri dönüyor, bir daha arıyor ve sonunda kafeste bir kapı buluyor. Dışarı çıkıyor, az önce korkmuş olduğunun farkında, saçma bir korku; adada, onun huzurunu sağlamak için ayrılan kesimden çıkamama korkusu.

Şimdi adanın öbür kıyısında. Güneş ufuk çizgisinden henüz yükselmemiş. Birkaç dakikası daha var. Hindistan da bu saati henüz tanımıyor.

Burada deniz iki uzun burun arasına sıkışıp kalmış, ağaç yok, yalnızca kulübeler... Dalgalar hafifçe çatlıyor. Burası bir denizkulağı. Kıyı boyunca bir yol uzanıyor. Kıyılar çamurlu, deniz hafif çırıptılarla yalıyor kıyıları. Yemyeşil

deniz ne güzel! Charles Rosset otele doğru gidiyor, Anne-Marie Stretter'dan uzaklaşıyor.

Anne-Marie Stretter'ın boş hayâli.

Denizden çıkmış olmalı, Kalküta kraliçesi, vantilatörlerinin gece gündüz dönüp durduğu kapısı açık, boş eve doğru gidiyordur.

Duruyor: Gözüne ilk çarpan, Anne-Marie Stretter'ın gözyaşları.

Vantilatörlerin altında dimdik imgesi canlanıyor –gözyaşlarının cennetinde, diyor Konsolos Yardımcısı–, sonra görüntü birden değişiyor. Keşke yapsaydı. Neyi? Ne kadar isterdi, ah, elini uzatsaydı ona... El kalkıyor, iniyor, yüzü, dudakları okşamaya başlıyor, önce usul usul, giderek daha duygusuzca, daha hoyratça; çirkin, buruk bir gülüş dişleri ortaya çıkarıyor, yüz giderek elinin altına sokuluyor, tüm varlığıyla kendini ona veriyor, kadın karşı çıkmıyor, Rosset ona vururken bağılıyor: Bir daha asla ağlamasın, asla, bir daha asla. Kadın sanki belleğini yitirmeye başlıyor, artık ağlayan yok, diyor, artık anlayacak bir şey kalmadı; el, vuruyor ona, her seferinde daha düzenli vuruşlarla neredeyse makine hızına ve dakiklığına ulaşmak üzere, az sonra kusursuzluğa eriyor. Anne-Marie Stretter birden gizemli bir güzelliğe bürünüyor, cennetinin paramparça olmasına boyun eğiyor, başının devingenliği olağanüstü, boynunun çevresinde hızla deviniyor baş, yağlanmış eşsiz bir çark, Charles Rosset'nin elinde canlı bir alete dönüşüyor.

Michael Richard onları seyrediyordu.

Paslı kızılığının içinde güneş okyanustan çıkıyor. Gözler kamaşıyor, yanıyor. Charles Rosset kendini denizkulağının kıyısında buluyor. Güneş kayboluyor.

Yeniden yola koyuluyor.

Günün bu saatinde insan fazla bunalmadan biraz olsun yürüyebileceğini sanıyorsa yanılıyor. Ah, rüzgâr olsaydı, sıcak bir rüzgâra bile razı... Yeter ki havanın kımıltısızlığı arada bir bozulsun...

Konsolos Yardımcısı bu gece canına kıymış mıdır?

Çabuk *Prince of Wales*'a, uyumalı, çabuk, kapalı kepenkler ardında, akşama kadar, genç bedenini dinlendirse, sonunda uykuya teslim etse.

Düşünüyor: Aslında Konsolos Yardımcısı kime benziyor?

Yorgunluk yeniden bastırdı, güçlkle ilerliyor. Ganj'ın Mezopotamya'sının üstünde sıcak bir rüzgâr esmeye başladı, az bir şey. Hâlâ sarhoşum, diye düşünüyor Charles Rosset.

Yanıtı duyuyor: Bana, diyor Anne-Marie Stretter.

Denizkulağı boyunca uzanan yolda, arkasında hızlı adımlar, biri yalınayak koşuyor. Dönüyor. Korkuyor.

Ne oluyor?

Korkacak ne var?

Biri ona sesleniyor. Biri geliyor. Oldukça uzun boylu, incecik bir gölge. İşte geldi. Bir kadın bu. Kel başlı, pis bir dilenci kadın. Kolunu sallıyor, gülüyor, birkaç metre ötesinde durmuş seslenmeye devam ediyor.

Meczip bu kadın, gülüşünden belli.

Koyu gösteriyor, bir sözcük söylüyor, hep aynı sözcük, Battambang gibi bir şey.

Bu o, Peter Morgan'ı heyecanlandıran, belki de Savanakheth'ten gelen kadın.

Cebinden bozuk para çıkarıyor, ona doğru ilerliyor, duruyor. Kadın sudan çıkmış olmalı, üstü başı sıırıslıklam, bacakları kapkara balçıkla sıvalı. Adanın bu tarafında, Delta'ya bakan denizkulağının kıyılarını kaplayan ve denizin açığa sürükleyemediği Ganj'ın balçığı bu. Charles Rosset ona yaklaşıyor, bozuk para elinde. Kadın aynı sözcüğü söyleyip duruyor. Battambang gibi bir şey. Yüzünün derisi esmer, meşinleşmiş. Gözleri, güneş kırışıklarıyla kaplı yuvalarının dibinde. Kafatası koyu renk bir kirle sıvanmış, miğfer gibi. Sırıslıklam elbisesinin içinde cılız bedeninin çizgileri seçiliyor. Sonsuz gülümsemesi ürkütücü.

Elbisesinin içinde, memelerinin arasında aranıyor, bir şey çıkarıp uzatıyor ona: canlı bir balık. Adam kımıldamı-

yor. Kadın balığı geri çekiyor ve ona göstere göstere kafasını kemiriyor, kahkahaları giderek yükseliyor. Kafası kopuk balık elinde kıpır kıpır. Korkutmak, mide bulandırmak onu eğlendiriyor olmalı. Kadın ona doğru geliyor, Charles Rosset geri çekiliyor, kadın bir adım daha atıyor, Rosset yine geri çekiliyor, ama o kendisinden atik davranıp iyice yaklaşınca, bozuk paraları yere fırlattığı gibi sırtını dönüyor ve koşarak yola doğru kaçıyor.

Arkasından gelen adımlar, onun adımları, bir hayvanın koşusu gibi düzenli; parayı toplamadı, hızlı koşuyor, ama Rosset ondan hızlı. Yol dümdüz, upuzun. Hâlâ denizkulağı kıyısında koşuyor. İşte orada, çabuk, *Prince of Wales*, kafesler, kadına yasaklanmış palmiye bahçesi.

Durdu mu? Charles de duruyor ve arkasına bakıyor. Evet.

Ter, fışkırdığı bedenden sel gibi akıyor, muson sıcağı çıldırtır insanı. Düşüncelerini toplayamıyor, kavruluyor, birbirini itiyor düşünceler, tek egemen korku, yalnızca korku.

Kadın yüz metre ötesinde duruyor, onu izlemekten vazgeçti.

Düşünceler yeniden üşüşüyor aklına.

Charles Rosset, kendisine neler olduğunu anlayamıyor, ama; adalardan gidecek, adaların ıssız yollarından uzaklaşacak.

Deliliği kaldıramıyorum, elimde değil, yapamıyorum... Delilerin bakışlarını kaldıramıyorum... Her şeye varım, ama delilik...

Kadın denize bakıyor, unuttu bile. Bu korkuya niçin kapıldı? Charles Rosset artık gülümsüyor. Yorgunluk, diye düşünüyor.

Gökyüzü açılıyor, bir kış sabahı alacakaranlığının turuncuya çalan küllü, basık göğü. Biri şarkı söylüyor: deminki şarkı bu. Ağzı çiğ balık dolu, şarkı söylüyor. Anne-Marie Stretter'ı az önce bu şarkı uyandırdı, şu anda uzandığı patikada hâlâ onu dinliyordur. İşte sona eren gecenin ilk anısı, uzun saplı bir çiçek uçuşuyor, aranıyor ve dilenci kadının şarkısına konuyor.

Charles Rosset gerisin geri dönüyor, kadının sırtı ona dönük, doğru denizkulağına gidiyor ve çok çok ihtiyatlı adımlarla suya giriyor, tamamen batıyor suya. Yalnızca başı yüzeyde görünüyor ve tıpkı bir manda gibi, baş döndürücü bir ağırlıkla yüzmeye başlıyor. Rosset anlıyor: avlanıyor.

Gün ezip geçiyor. Güneş adanın tepesinde dört bir yana vuruyor, uyuyakalmış bir genç kızın aydınlık bedenine ve gölgeliklerin kuytusuna istiflenmiş, şurada burada uyuyanların üstüne.

Bu akşam Kulüp'te Konsolos Yardımcısı, Müdüre şöyle diyor:

–Marketteki arkadaşla birbirimize sırlarımızı açmazdık, Müdür Bey, size anlatmış mıydım?

–Sizi ihbar eden o değil miydi, bayım?

–Aynen. Market denetçisine plağı kendisinin değil, benim çaldığımı söylemişti. Daha sonra bana şunları yazdı: "Ne yapabiliirdim, babam öldürdü beni, hem aslına bakarsan, biz gerçek arkadaş değildik, birbirimize sırlarımızı açmazdık." Ona hangi sırlarımı açabileceğimi çok düşündüm, hâlâ da düşündüğüm oluyor.

–Bayım, çalınmış plak benim hikâyemdi.

–Yine karıştırdınız, Müdür Bey.

–Geçelim, bayım. Devam edin. La Frite Baba'nın yerinde pazar günü var ya, benim tercihim o hikâye.

–Benim tercihim yoktur, diyor Konsolos Yardımcısı. Ama haklısınız, la Frite Baba'nın ki en dokunaklısı olmalı.

–La Frite Baba'nın benim hikâyem olduğunu sanıyordum, bayım?

–Değil. Pazar günü, la Frite Baba'nın yerinde gün geçip gidiyor, çay vakti, bir saat kaldı, annem saatine bakıyor. Tek bir cümle söylüyorum. Hangisini?

–Arras'ta bulunmaktan memnun olduğunuzu.

–Doğru, Müdür Bey. Aylardan şubat, Pas-de-Calais'de hava kararıyor, pasta istemiyorum, çikolata istemiyorum, beni orada bıraksın istiyorum.

–Okulda başarı durumunuz?

–Fevkalâde, Müdür Bey, ne var ki bizi kapı dışarı ediyorlar.

–Macar doktor?

–Ona yakınlık duyuyorum, bana beş yüz franklık banknotlar veriyor. On beş yaşlarındayım. Ya siz?

–Aynen, bayım.

– Pazarları, birçok ana-baba yatılı okuldaki çocuklarını bitip tükenmez günün içinde sürükler. Bedenlerine bol gelen pardösüden, lacivert kasketlerinden, pazar giysilerini kuşanmış annelerine bakışlarından tanırırsınız onları.

– Yine karıştırdınız, bayım; pazarları siz Neuilly’ye gidiyorsunuz.

– Doğru.

– Bayım, biz ipin ucunu kaçırdık, sizin babanız nerede’?

– Canının istediği yerde, Müdür Bey.

– Ya anneniz’?

– Ben Arras’tayken annem güzelleşti. Macar âşık bizi kısa bir süre yalnız bırakıyor, yolda bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, donuyor, dondu. Ben nakaratıma yeniden dönüyorum: Ne olursun, Arras’ta kalayım. Âşık dönüyor, donmuş. Annem diyor ki: İster fazlasını yap ister eksigini, çocuklara yaranılmıyor demek? Gerçekten de yaranılmaz, diyor âşık, onlar yalnızca istediklerini anlarlar. Ben dönüyorum.

– Nereye mi’?

– Canınızın istediği yere, bayım; sıktınız ama!

– Doğru.

– Yatılı okulda niçin kalmak istediğinizi hiç söylemediniz, bayım’?

Kulüp Müdürünün sorusuna yanıt gelmiyor. Müdür eğiliyor ve göze alıyor, göze alıyor çünkü bunlar belki Konsolos Yardımcısının Kalküta’da son günleri.

– Ya Montfort’tan sonra, bayım? Haydi, kısaca anlatın.

– Hiç, alınyazısı, diyor annem. Mutfakta kendime rafa-dan yumurta hazırlıyorum, bir yandan düşünüyor olmalıyım, bilemiyorum. Annem gidiyor, Müdür Bey. Piyanonun yanında, sırtında mavi elbisesi, şöyle diyor: Hayatımı yeniden kuracağım, çünkü seninle geleceğim, ne olur! Plak satıcısı ölüyor. Annem Brest’te kalıyor. Ölüyor. Tek akrabam Malesherbes semtinde oturan bir teyze. Bundan hiç kuşum yok.

– Ya Lahor, bayım? Kısaca anlatın, haydi.

– Lahor’da? Artık ne yaptığımı biliyorum, Müdür Bey.

– Şu insanlar ne anlaşılmaz yaratıklar, bayım.

– Malesherbes'teki teyzem bana bir eş arıyor, size anlatmış mıydım? – Müdür, hayır diyor. – Teyzem bana bir eş arıyor.

– Buna izin veriyor musunuz?

– Evet, bana bir eş arıyor, çirkin olmayan, gece elbisesinin içinde güzel sayılabilecek birisi. Adı tam olarak ne olsun, ne bileyim, Nicole diyelim, Nicole Courseules uygun bir ad olabilir. İlk doğumu o yılın içinde yapacak, normal doğum. Anlıyorsunuz ya, Müdür Bey?

– Anlıyorum, bayım.

– Lohusalığı sırasında okuyacak, kitap okuyan pembe yanaklı pembe kadın, Proust okusun. Yüzünde dehşet izleri var; bana her baktığında içine korku dolacak, Neuilly'li küçük kaz, budala.

– Onu seviyor musunuz?

– Bana adalardan söz edin, Müdür Bey.

Kulüp Müdürü bir kez daha anlatıyor *Prince of Wales*'ın holünün büyük bir yolcu gemisinin güvertesini andırdığını, ışığı süzen perdelerden dolayı her zaman loş olur burası. Döşeme taşları serindir. Bir iskele var, tekne kiralayıp başka adalara gitmek olası. Hava şimdiki gibi fırtınalı oldu mu, yaz musonu başlıyor demektir, ada kuş doludur. Hint-kirazı ağaçlarının tepelerinde, adaların tutsağı olmuşlardır.

– Ya şu atama işi? diye soruyor Kulüp Müdürü.

– Bugünlerde bir haber çıkar, diyor Konsolos Yardımcısı.

– Yer hakkında bir fikriniz var mı?

– Her şeye rağmen Bombay olur sanırım. Kendimi Umman Denizinin kıyısında bir şezlongda, sonsuza kadar çoğaltılmış bir fotoğrafın üstünde görür gibiyim.

– O kadar mı, bana söyleyecek başka bir şeyiniz yok mu, bayım?

– Hayır, yok, Müdür Bey.

Marguerite Duras

KONSOLOS YARDIMCISI

1914 yılında Saygon'da doğan, on sekiz yaşında Fransa'ya gelen *Marguerite Duras*, yaşamı boyunca elli kadar roman, anlatı ve oyun yazmış, bunların on dokuzu filme alınmıştır. Goncourt ve Ritz-Paris Hemingway Ödülünü alan, yapıtları sayısız dile çevrilen, Can Yayınları arasında da *Bir Kış Günü Öğleden Sonra*, *Sevgili*, *Kuzey Çinli Sevgili*, *Mavi Gözler Siyah Saçlar*, *Bahçe* adlı kitapları yayınlanmış olan *Marguerite Duras*'ın *Konsolos Yardımcısı* adlı bu romanının başkışileri, hamile kaldığı için evden kovulan, Çinhindi'nden yola çıkıp Hindistan'a yaya gelen, kendi kendine konuşup şarkı söyleyen Vinh Long dilencisi bir kız; milyonlarca insan ve çocuğun açlıktan öldüğü bir ülkede yoksulluğu, acıyı ve ölümü yok etmek için aynalara ateş eden Lahor Konsolos Yardımcısı ve *Duras*'ın başka romanlarında da karşımıza çıkan büyük yükelçi karısı Anne-Marie Stretter... *Duras*'ın öbür romanları gibi içe işleyen bir kurgu, bir mitos gibi yaşanan gerçeklik.

Kapaktaki resim: EDWIN HERDER

ISBN 975-510-650-2

9 789755 106502

KDV İÇİNDEDİR